

Het bosch van Groot-Vredestein en andere verhalen

Johanna van Woude

bron

Johanna van Woude, *Het bosch van Groot-Vredestein en andere verhalen*. J.C. Loman jr., Amsterdam z.j. [1886]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/woud008bosc01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Terugblik.

Mijne vrouw is naar de stad gereden, als slachtoffer van een vervelend damespartijtje; de kinderen liggen in hunne bedjes, en ik zit geheel alleen, terwijl de regen met zijn eentonig geruisch al zijn best doet mij droefgeestig te stemmen. 't Is een echte herfstavond en ik gevoel er al het ongezellige van. Ik sla mijn boek dicht, schuif mijn stoel naar het vuur en denk aan vervlogen tijden. Nu ik bij mijne kinderjaren stilsta, moet ik onwillekeurig glimlachen; zijn mijne schoolmakers, die gulle, plezierige jongens, nu even deftige mannen en huisvaders als ik? En waar zijn zij, die ik in later tijd mijne vrienden noemde, waar al die trouwe gezichten, die een tijdlang naast mij reisden en toen afscheid namen, sommigen om vroeg of laat weer mijn pad te kruisen, sommigen om nooit terug te keeren. Onder die laatsten is een tweetal gezichten, waaraan de herinnering mij dierbaar is.

De herfstwind giert voorbij hun graf en jaagt er niet voor de eerste maal de dorre bladeren over. Waarschijnlijk denkt niemand meer aan hen, die er rusten, dan ik, terwijl ik dicht bij het vuur schuif en luister naar het langzaam naderen en voorbijzuchten van den wind, die de linden voor mijne vensters haar winterslaap aankondigt en hare laatste bladeren afrukt. Buiten blaft mijn trouwe Bruno, die mijn eenzaam huis moet bewaken, van tijd tot tijd tegen vermeend onraad, en de windwijzers van de naastbijzijnde buitenplaats hoor ik uit de verte knarsen en piepen, als ze draaien. Hoe verlaten en alleen gevoel ik mij! Ik heb behoefte aan het gelaat van een oud vriend of den klank eener bekende stem.... Kom! laat ik mij dan dezen avond den beste aller vrienden herinneren; laat ik nog eens alles met hem doorleven, zooals ik het lang geleden in werkelijkheid deed.

Ik was de oudste van vier kinderen. Papa voerde niets uit en had mama om haar geld gevraagd. Zij was een klein, vroolijk vrouwtje, hield er veel van zich schitterend en rijk te kleeden, en als zij geen bezoeken aflegde bij hare talrijke vriendinnen, zat zij in de receptiekamer den laatst verschenen roman te lezen, en lachte hartelijk of baadde in

tranen, naarmate de hoofdpersonen komische of tragische lotgevallen hadden.

Onze opvoeding liet zij geheel aan bonnes en schoolmeesters over, maar zij had ons op hare manier recht lief en het waren heerlijke uurtjes voor ons, als we des avonds beurtelings binnen mochten zitten.

Ik ging reeds een paar jaar op de jongensschool, waar ik de meesters meer tot verdriet dan tot vreugde was. Ik haatte alle jongens, die hun best deden, en eerbiedigde alleen hen, die zich op de speelplaats wisten te onderscheiden. John Mulgrave was op dezelfde school als ik; toen hij kwam en de meester hem het een en ander vroeg, hoorde ik dat hij van Engelsche geboorte, en tot dusver alleen thuis onderwezen was.

Toen de eerste dagen voorbij waren, wanneer iedere schooljongen volmaakt is, bemerkte ik met diepen afkeer zijn vlijt en ordelijk gedrag, en ik kon op zekeren morgen, toen hij mij bijzonder geërgerd had, niet nalaten hem bij 't naar huis gaan, 'heilig boontje' na te roepen. Hij keek om, hing zijne schooltasch doodbedaard op een ijzeren hek en kwam op mij af. Ik was te zeer van mijne kracht en vlugheid overtuigd, om bang voor hem te zijn, maar reeds spoedig begreep ik dat hij mij de baas was; na mij een ferm pak slagen gegeven te hebben, hielp hij mij overeind.

De andere jongens waren reeds uit het gezicht en wij hadden een groot gedeelte van denzelfden weg af te leggen.

‘Kom, ik ga zoover met je mee,’ zei hij.

Ik was te diep in mijne eer gekrenkt, om hem te willen antwoorden, maar hij stoorde er zich niet aan.

‘Je moet niet meer schelden, Henri! Als je 't mij weer doet, zal ik verplicht zijn je ééns zooveel te geven, want je begrijpt wel dat ik het evenmin verdraag als de Hollandsche jongens.’

Ik gaf weer geen antwoord en terwijl hij mij van ter zijde aanzag, vroeg hij: ‘Heb ik je zeer gedaan?’

‘Volstrekt niet.’

‘Dat zou me ook gespeten hebben.’

Ik zag hem verwonderd aan en moed krijgende door zijne goedhartigheid, deed ik hem een vraag, die ik aan geen der andere jongens had durven doen.

‘Zeg je aan de anderen, dat je 't van me gewonnen hebt?’

‘Waarom?’

‘Och! ik zou 't maar niet doen. Ik heb liever dat je 't niet zegt.’

‘Nu, ik wil er wel over zwijgen, als ik er je plezier mee doe. Adieu!’

Ik keek hem na; een knappe jongen was hij en

wat zat er een kracht in hem! Van dien dag af wist ik niet of ik hem moest haten of liefhebben, en ik bleef daarover in het onzekere, tot hij mij op zekeren dag weer aansprak.

‘Zeg eens, Henri’, zei hij, ‘willen we van avond eens samen ons werk maken? Het is zoo prettig samen te werken, en wij kunnen elkaar helpen’.

Hij was sedert eenige dagen in dezelfde klasse als ik, want bij de laatste verplaatsing was ik niet verhoogd; ik vond zijn voorstel nogal aardig en wij spraken af dat ik 's avonds bij hem zou komen.

Nog zie ik mijzelf staan aan de deur van hunne woonkamer, die alle eigenschappen bezat van een vertrek, waarin men zich terstond thuis moet voelen. Aan de ronde tafel zat een meisje van achttien of negentien jaren te borduren; haar gelaat kon ik niet zien, maar haar rijk blond haar was naar den laatsten smaak opgemaakt, en glanzige, losse krullen hingen af tot op hare ijverige blanke handjes.

Achter haar, boven een soort van rustbank, hing het portret eener vrouw; de vriendelijke blauwe oogen schenen mij aan te zien, en mijn blik bleef aan het schoone gelaat geboeid, tot het meisje mijne tegenwoordigheid bemerkte en naar mij toe kwam - toen zag ik dat die vrouw hare moeder moest geweest zijn.

‘Kom binnen,’ zeide zij met een zachte stem.

‘Zeker Henri Van Berken, niet waar? John zal terstond komen. Ga zoolang bij het vuur, je zult wel koud zijn.’

Zij nam mij bij de hand en sloot de deur, waarop zij zich in een fauteuil liet zakken en hare kleine voetjes op de haardplaat zette. Mijne hand rustte nog in de hare - o welk een zachte, vriendelijke hand! John kwam en wij praatten met elkaar en keken naar het spelen der vlammen; het meisje vertelde van den tijd, toen zij nog op school ging, en van de verschillende meesters en juffrouwen, en John en ik schaterden van lachen; zij sprak het Hollandsch op zulk een komieke, eigenaardige wijze, dat ik thuisgekomen wel een half uur beproefde het na te doen, maar mijne pogingen mislukten volkomen.

Toen wij eindelijk begonnen te werken, vroeg zij mij of ik thee mocht drinken, en ik zeide met zekeren trots dat ik in de vorige maand twaalf jaar was geworden, en dat ik nu alles kreeg wat papa en mama gebruikten.

‘Dan zijn wij zoowat even oud, Henri,’ zei John, ‘ik dacht eigenlijk dat je jonger waart dan ik; ik ben ook groter. Emily, zie je wel? Ik ben groter dan Henri!’

Emily glimlachte om ons, maar het was geen glimlach, die ons verlegen maakte. Ik deed dien avond buitengewoon mijn best en soms, als ik

door mijn langer schoolgaan meer wist dan John, knikte zij mij vriendelijk toe. Eerst later heb ik begrepen dat zij het plannetje gevormd had, om mij met John samen te laten werken; misschien had zij medelijden met het verwaarloosde kind, van wiens streken John verhaalde, als hij uit de school kwam.

Toen ik heenging, verzocht Emily mij iederen avond te komen, en ik beloofde mama's toestemming te zullen vragen. John bracht mij thuis en toen ik later in mijn bedje nog eens aan hem dacht, kon ik mij niet begrijpen waarom ik hem eigenlijk ooit had gehaat; mijn jong, vurig hart had hem lief en ik beloofde hem in stilte een vriendschap tot in den dood, ja - tot aan de overzijde van het graf.

Mama gaf hare toestemming en iederen avond ging ik met een vroolijk hart naar de vriendelijke bovenwoning, waar Emily en John mij met ongeduld wachtten. Toen dacht ik er nooit aan welke uitwerking die bezoeken hadden op mijn later leven. Ik zag slechts in stille verrukking naar Emily's gezichtje op, als ze het over mijn werk boog, waar de ondermeester, die met corrigeeren belast was, een bijna onleesbare G door gekrast had; ik hield slechts in hare nabijheid de ronde uitdrukkingen terug, die ik onder mijne makkers met trots gebruikte, en die ik van papa

leerde, als hij reumatiek had; ik zorgde slechts dat er nooit een knie of elleboog door mijne kleeren keek, als ik die vredige huiskamer binnentrad, en dat mijne handen, die zich anders alleen des Zondags in volkomen reinheid mochten verheugen, nooit de sporen droegen van vuile leien, knikkers, spijkers, enz. als hare blanke vingers ze omsloten.

Mama werd door de kindermeid opmerkzaam gemaakt, dat ik 12 nieuwe boordjes moest hebben, omdat ik er tweemaal zooveel nodig had als vroeger, en mama amuseerde er zich mede en beloofde mij eindelijk Emily een bezoek te gaan brengen. Zij was geheel verrukt, toen zij thuiskwam, en zond haar terstond een prachtig, fijnbewerkt doosje om bijouteriëen in te bergen, dat zij van hare laatste buitenlandsche reis uit Keulen had meegebracht.

Als wij vroeg met ons werk klaar waren, opende Emily de piano en zong 'liedjes uit de oude doos,' zooals zij ze noemde; maar hunne meerdere of mindere nieuwheid was John en mij volkomen onverschillig, en wij luisterden altijd weer met hetzelfde genoegen, als ze haar klein repertoire van voren af aan begon. Muziek bezat ze niet en ze scheen ook geen plan te hebben ze ooit te koopen. Soms zag zij onder het zingen naar het portret op en zeide: 'John, dat zong mama zoo

mooi!’ en enkele avonden vertelde zij ons van Engeland, van de steden, waar zij gewoond en de scholen, die zij bezocht had, en vooral hoorden wij haar graag vertellen van hare mama. Dan zagen wij naar het vriendelijk gelaat, dat op ons neerzag, en ik dacht dat Mevrouw Mulgrave heel rijk moest zijn geweest; er waren juweelen in hare blonde krullen en op haar fluweelen kleed; onder de breede kanten, die hare polsen half bedekten, zag ik gouden armbanden en hare handen waren zoo blank en fijngevormd, als slechts dameshandjes kunnen zijn.

‘Ik heb mama niet meer gekend,’ zeide John, mij treurig aanziende.

Emily sloeg haar arm om zijn hals en trok hem naar zich toe.

‘Neen,’ zeide zij, ‘John was nog heel jong, toen mama stierf. Wij hadden vóór haar dood veel gereisd, door bijna alle landen van Europa, maar toen mama geen lust meer had in het reizen, gingen wij op Rose-Cottage wonen. Dat was een heerlijke tijd! Rose-Cottage was een aardig buitentje, dat papa toebehoorde, en waar mama graag den zomer doorbracht; daar stierf zij aan de tering en niet ver van het huis ligt zij begraven.’

‘Geheel alleen, Henri!’ zeide John.

Emily trok hem noch dichter naar zich toe.

‘En waarom woont ge nu hier?’ vroeg ik. ‘Waarom zijt ge niet op Rose-Cottage gebleven?’

‘Papa verkocht het buitentje, en wij verlieten Engeland; wij reisden weer, zooals vroeger, maar nooit kwamen we op plaatsen, die we vroeger bezocht hadden, en eindelijk bleven we in Duitschland. Toen we daar vier jaren hadden gewoond, vertrokken we naar Holland en waarschijnlijk zullen we nu niet meer verhuizen.’

‘Waarom niet?’ vroeg ik.

‘Och!’ zeide Emily, met een lichte wisseling van kleur, ‘Papa heeft er geen lust meer in.’

‘Maar waarom is hij nooit thuis?’ vroeg ik weer, ‘ik heb uw papa nog nooit gezien.’

‘Neen..... och..... Papa is 's avonds veel uit’.....

Ik begreep niet waarom Emily zoo aarzelde en waarom zij John zoo verwijtend aanzag, toen hij iets zeide van zijn papa, maar door haar blik den zin niet voltooide. Ik was blij, toen zij ons nog een sprookje wilde vertellen, en Mijnheer Mulgrave raakte geheel uit mijne gedachten, tot hij mij op zekeren avond zelf aan zijn bestaan herinnerde. Wij zouden juist naar Emily's spelen luisteren, toen ik gestommel op de trap hoorde en een man zag binnentreden, dien ik reeds dikwijls op straat had ontmoet, maar nooit voor Mijnheer Mulgrave zou aangezien hebben.

Lange grijze lokken hingen over zijn voorhoofd

en vielen achter over den kraag van zijne overjas; de saamgekrompene oogen lagen zóó diep in hunne kassen verscholen, dat men nooit goed kon onderscheiden waarheen ze zagen; zijne lippen waren dik en omringd van een stoppeligen baard, en over het geheele gelaat en in de gebogene houding lag zulk een jammerlijke hulpeloosheid, dat die man nooit vrees of wantrouwen, maar alleen medelijden of afkeer kon inboezemen. Bij de deur nam hij zijn hoed af met een soort van buiging, ofschoon hij niemand van ons scheen te zien; met bevende, onvaste schreden ging hij voetje voor voetje naar den haard en stak zijne fijne handen, die wonderlijk bij zijne kleeding afstaken, vooruit om ze te verwarmen.

Emily ging naar hem toe en legde hare hand op zijn schouder.

‘Goeden avond, papa!’ zeide zij, ‘blijft u nu van avond bij ons?’

‘Neen kind! ik heb afspraak.’

Zijne stem was heesch en zijn vreemde tongval maakte dat ik de grootste moeite had hem te verstaan. Ik keek naar John en ik schrikte van de drift, die op zijn gelaat te lezen was. Zijne lippen waren stijf op elkaar gedrukt, de neusvleugels bewogen zich en zijne oogen waren met een woest vuur naar zijn vader gericht.

‘Blijf nu van avond maar thuis, papa!’ zeide

Emily met zachten drang, terwijl zij de weerspannige grijze haren van zijn voorhoofd streek, 'het weer is zoo guur. Het is niet goed voor u, om uit te gaan. Geef mij uwe jas maar.'

Hij boog zich naar haar over en ik kon zijn heesch gefluister niet verstaan, maar onder het spreken zag hij voortdurend naar John, met een uitdrukking van angst en toorn, bijna gelijk een kind, dat zich bij zijne moeder beklagt over de onrechtvaardige behandeling zijns broeders. Toen zijn vader zweeg, ging John langzaam op hem af; bij iederen stap werd zijn oog zachter en de bewogen trekken van zijn gelaat rustiger; zijn linkerarm om Emily's middel slaande, zag hij haar even aan en boog zich toen naar het grijze hoofd van den ouden man; er was een lichte beving in zijne stem, toen hij zeide: 'Emily kan u geen geld geven, papa! Dat weet u immers wel! Kom, ik ben niet boos op u.....'

De kleine, schitterende oogjes hadden zich met een uitdrukking van vrees en schrik op het jeugdig gelaat van John gevestigd en de bevende voeten schoven achterwaarts.

'Ga wat slapen, papa,' drong John. 'Dat is beter voor u.'

'Ik dacht het wel.... ik dacht het wel....' zeide de oude man, tegen de kachel knikkende, alsof die de eenige was, welke hem begrijpen kon.

Er trok een wolk over het voorhoofd van John en zijne woorden klonken harder dan zoo even, toen hij nog eens zeide: ‘Het is beter voor u. Ga slapen.’

‘Ik heb vandaag nog niet veel gedronken!’ zeide Mijnheer Mulgrave, weder tegen de kachel. ‘Moet ik nu al slapen!.....’

De arm, die om Emily's middel lag, rukte zich los en bij die beweging schoven de zwakke voeten van Mijnheer Mulgrave weer verder achterwaarts.

‘Kom, papa,’ zeide Emily vriendelijk, ‘ga hier wat liggen. Ik blijf bij u.’

Zij nam zijne hand en voerde hem zacht naar de rustbank. Daar schikte zij de kussens terecht en wendde zijn gelaat naar den muur.

‘Is 't zoo goed, papa?’ zei ze en streek weer de haren uit zijne oogen, die hem hinderden. ‘Goeden nacht!’

Ik keek nog naar hem en naar het portret van de jonge vrouw, dat boven de rustbank hing, toen ik Emily's zachte stem hoorde: ‘Goeden nacht, Henri!’

Terwijl ik mijn gezicht naar haar ophief om haar gewonen avondkus te ontvangen, voelde ik een heeten traan op mijn voorhoofd vallen. Ik sloeg mijne armen om haar hals en drukte mijne wang tegen de hare, zonder eigenlijk te weten waarom. Toen ik de deur uitging, kon ik niet laten nog even naar de gedaante op de rustbank

te zien; zij lag nog onbeweeglijk en de oogen van John's moeder, die mij anders zoo vriendelijk aanzagen, schenen mij verwijtend te vragen hoe ik nog langer durfde blijven. Ik sloot zacht de deur en ging met John naar beneden. Mama had liever niet dat ik des avonds alleen liep, en John had aangeboden mij altijd te vergezellen. Het was heel stil in de straat en duidelijk hoorden wij een zachte vrouwenstem met begeleiding der piano zingen.

‘Stil, John,’ zeide ik, ‘ik hoor muziek.’

‘Dat is Emily,’ antwoordde hij kortaf, ‘zij zingt hem in slaap.’

Zijne stem klonk, alsof hij op het punt was in tranen uit te barsten. Wij liepen zwijgend voort; een koude Decemberregen verhaastte onze schreden en de wind deed de lantaarnlichten flikkeren. Ik hoorde den adem van John, kort en hijgend; ik zag hem zijne pet afnemen en weer opzetten; ik zag zijne gloeiende wangen en zijne donkere blikken; ik voelde alles, meer nog dan ik het zag, terwijl ik zwijgend naast hem liep, tot hij op eens uitbarstte: ‘Dát is mijn vader!’

Al de hartstochten, die in hem kampten, spraken uit den toon, waarmede hij die woorden sprak, en hij ging voort, alsof hij zou stikken, als hij zweeg.

‘Henri! Henri! ik kan het niet dragen. Hij

maakt ons ongelukkig en haar nog veel meer dan mij..... En ik werk ook tot haar ongeluk mee, en ik zal nooit anders kunnen worden..... Iederen avond komt hij weer en vraagt geld, altijd geld..... Hij is bang voor mij..... en dat maakt juist dat ik mij niet kan bedwingen..... en ik heb van avond toch zoo mijn best gedaan. 't Kan geen zonde zijn zoo'n vader niet te eeren..... en toch zegt Emily van wel..... Ja, misschien zondig ik wel, maar ik haat hem!... ik haat hem!..... En als ik dan weer denk, Henri! dat hij vroeger zoo niet was en dat mama hem heeft liefgehad, dan schaam ik mij over mijne drift, dan geef ik Emily gelijk, als zij mij zegt dat wij medelijden met hem moeten hebben, omdat hij zoo ongelukkig is, en dat we hem lief moeten hebben, omdat hij onze vader is; maar als hij dan 's middags weer thuis komt om te eten en 's avonds om meer geld te vragen, dan ben ik weer geheel tegen hem in opstand, en dan kan ik hem weer geen papa noemen, zooals zij altijd doet. Doch als ik dan weer inzie hoe slecht ik handel, dan bid ik mama om niet boos op me te zijn, en God om me niet meer in verzoeking te leiden, maar de verzoeking komt altijd weer..... en dan vergeet ik wat ik mij voornam. Langzamerhand zal ik misschien wel sterker worden; soms voelde ik mij zelfs zóó vol kracht, dat ik bad om de gelegenheid, mijzelf te beproeven....'

Het verwonderde mij John zoo te hooren spreken; niemand had mij ooit bidden geleerd en ik vond den godsdienst heel geschikt voor oude vrouwen en stervende menschen, maar iets ongehoords voor een echten Hollandschen jongen; tegelijk bedacht ik evenwel dat John van Engelsche geboorte was, en ik meende wel eens gehoord te hebben dat men in Engeland bijzonder godsdienstig was. Uit John's mond klonk het ook niets vreemd, dacht ik. Toch wilde ik er liever niet op antwoorden en vroeg hem waarom Emily zong, om zijn papa in slaap te krijgen.

‘Dat deed mama ook,’ antwoordde hij. ‘Vroeger moet papa ook wel eens dronken thuis zijn gekomen, omdat hij boos was op grootpa..... maar dat weet ik niet goed, want Emily vertelt er nooit van.’

‘Waarom zingt Emily nooit Engelsche stukjes?’

‘Omdat,’ zeide John, ‘papa verbood, toen wij Engeland verlieten, ooit weer Engelsch te spreken. Het viel Emily niet moeilijk, omdat zij even goed Fransch verstond, en ik heb het nooit goed gesproken, omdat ik nog heel jong was, toen wij Engeland voorgoed verlieten. Emily spreekt liever Fransch of Duitsch dan Hollandsch, maar zij doet toch haar best, om papa plezier te doen. Dat zij zich hier gelukkig voelt geloof ik niet, maar zij klaagt nooit. Als ik groot ben, Henri, zal ik weer met

haar gaan reizen; dan zal ik zooveel geld verdienen, dat zij nooit meer in dat koude Holland behoeft te wonen.'

De wind speelde door zijn kiel en stoeide naar willekeur met zijn haar, toen ik hem de hand ten afscheid reikte.

'Loop maar hard naar huis, John!' zeide ik bezorgd, 'het is zoo koud van avond.'

'Ik kan nu niet thuis zijn,' antwoordde hij, hoofdschuddend, 'het kookt hierbinnen nog te veel. Ik moet nog wat loopen, dan zal de regen mijne drift wel wat bekoelen. Als Emily mij van avond kust, moet de storm uitgewoed hebben. - Goeden nacht!'

'Goeden nacht!' zeide ik, terwijl ik onze helder verlichte gang intrad en de deur sloot; en toen ik in ons weelderig salon mij verkwikte bij het vroolijke, knappende haardvuur, kon ik niet nalaten met diep medelijden te denken aan John, die nu buiten liep door regen en wind in de donkere, eenzame straten.

In den tijd, waarin het bovenbeschrevene gebeurde, zal ik bijna dertien jaar zijn geweest, en van de jaren, die nog verliepen, eer wij naar kostschool gingen, weet ik mij weinig duidelijk te herinneren. Ik zie ons iederen avond onder toezicht van Emily bij de gezellige theetafel zitten werken

en iederen avond brengt John mij nog uit gewoonte naar huis, nu eens, terwijl de bloemen geuren en wij stilstouwen om naar het gezang van den nachtegaal te luisteren, dan weer terwijl wij te strijden hebben tegen mist en regen, dan eindelijk wanneer de straten glinsteren van de versch gevallen sneeuw en de Kerstboom wordt gereedgemaakt. Maar wij storen ons nergens aan en de eentonigheid van ons leven wordt alleen afgebroken door de groote vakantie, wanneer John met papa, mama, mijn zusje en mij een reisje gaat doen; en als we weer thuis zijn, vertellen we Emily van onze avonturen en John zegt dat hij, als hij een man is, haar overal zal brengen, waar wij nu geweest zijn. Dan komt op haar gezichtje de oude lieve glimlach en dit maakt John gelukkig. Maar het grootste gedeelte van dien tijd is voor mij reeds in nevel gehuld; één persoon heb ik evenwel nog goed in het geheugen: het is Juffrouw Snor, de eigenares van de kamers, door Emily en John bewoond. Als ik van de trap kom, zie ik haar gewoonlijk beneden door de gang draven en er is iets in haar geheele wezen, wat mij altijd stil doet staan om naar haar te zien. Iedere voetstap, die op de grijze gangsteenen klinkt, schijnt voor haar te vragen: ‘Ben ik niet vlug voor mijne jaren?’ Iedere beweging harer handen en armen zegt: ‘Ben ik niet handig?’ Iedere volzin uit haar mond bevat altijd een tweede gedachte: ‘Ben ik niet wel-

bespraakt?’ Als zij achter ons de trappen afkomt, dringen John en ik ons tegen de leuning, want als een wervelwind vliegt zij ons voorbij en vóór zij het ‘Goeden avond, Heeren!’ geheel heeft uitgesproken, is zij reeds uit het gezicht. Zij heeft ons nooit ‘jongeheeren’ genoemd en wij zijn daar zeer door gestreeld; wij beschouwen Juffrouw Snor als iemand van groot verstand. Zij is het goedhartigste schepsel, dat ooit kamers verhuurd heeft, en wij kunnen haar geen groter genoegen doen, dan door over haar gestorven man te spreken. Zij beschouwt Emily als iemand uit een hoogere wereld, en vindt iederen dag meer dat zij sprekend op hare dochter Truitje zou geleken hebben, zoo die niet een week na de geboorte gestorven was en nu ongeveer van Emily's leeftijd zou geweest zijn. Zij heeft maar één vijandin, n.l. de juffrouw, die recht tegenover haar woont, en ook kamers verhuurt. In den laatsten herfst is een oud heer op die kamers ziek geworden en gestorven en sinds dien tijd is er geen heerlijker muziek voor Juffrouw Snor, dan het knarsen van het uithangbordje aan de overzij, waarop half verweerde letters aanduiden dat er gemeubileerde kamers te huur zijn. Wij stellen groot belang in de vraag, die Juffrouw Snor dag en nacht bezighoudt, n.l. of zich een huurder zal opdoen, en zeggen haar dikwijls hoe wij van meening zijn, dat zoo iets nooit

zal gebeuren. De gebeurtenissen, welke overigens uit dien tijd voor mijn geest staan, treden helder op den voorgrond, als nog door de zon beschenen heuvelen, terwijl al het land, dat hen omringt, reeds in schaduw is gehuld.

Ieder kent ze, die verlichte heuvelen, en in de herinnering bouwen wij bruggen en bruggetjes van den eenen heuvel tot den anderen, en de groote brug, die daardoor ontstaat, noemen wij ons leven. - Dat gedeelte van mijn leven..... ik zal er u de heuvelen van aanwijzen, bouw gij, lezer! dan de bruggetjes maar.

Ik speel buiten in den tuin in den helderen zonnenschijn. De meid verschijnt in de tuindeur en wenkt mij, en een oogenblik later sta ik in de slaapkamer van mama. De groene gordijnen voor de ramen sluiten de zon buiten en het is er zóó donker, dat ik bang ben over iets te vallen; het ruikt lekker in de kamer, maar ik weet niet waarnaar. Mama ligt op bed en ziet bleek en mager. Naast het bed staat een vrouw, die ik al dikwijls door het huis heb zien loopen, en de kindermeid heeft mij gezegd dat zij een ziekenverpleegster is. Zij neemt mij bij de hand en brengt mij bij mama, die mij met hare oogen knikt en mijne hand in de hare neemt.

‘Kus mij eens, Henri!’ zegt ze zóó zacht, dat ik moeite heb haar te verstaan.

Ik doe het, maar ik ben verlegen en weet niet wat ik zeggen moet; ik hoor uit de verte het gejuich van mijne zusjes, die verstoppertje spelen. Mama trekt mij naar zich toe en zegt: ‘Mijn lieve, goede jongen!’

Er komt mij iets in de keel: maar ik doe mijn best om niet te schreien. Ik vraag of mama heel ziek is en zij knikt van ja en zegt weer heel zacht: ‘Als mama niet meer bij je is, zul je dan nog eens aan haar denken?’

Ik begin te huilen en zij kust mij nog eens en nog eens en zegt: ‘Dag Henri! dag mijn jongen!’

De ziekenverpleegster neemt mij bij de hand en brengt mij buiten de kamer, maar ik wil niet meer spelen, want ik ben zoo bedroefd. Al de kinderen worden boven gebracht en ik ga aan de deur luisteren, wat mama tot hen zegt, maar ik versta niets. Zij gaan weer in den tuin spelen, maar ik ga naar mijn kamertje en huil daar met mijn hoofd op mijn arm. Mijn zusje Lize roept beneden aan de trap dat ik moet komen eten, maar voor ik naar beneden ga, wasch ik mij goed, want ik wil niet hebben dat iemand aan mij zien zal hoe ik gehuild heb.

Wij zitten te werken; Emily zit zwijgend bij ons en is druk bezig aan eenig borduursel; een oogenblik kijk ik naar hare ijverige, doorschijnende handjes en denk er over, waar toch alles heengaat, wat zij afwerkt; want als het eenmaal af is, zie ik het nooit meer. Ik schrijf weer voort, en het krassen van onze pennen is geruimen tijd het eenige, wat in de kamer gehoord wordt. Buiten op straat sluit Juffrouw Snor de luiken, als gewoonlijk met groot geraas; een oogenblik later stormt ze de trap op en staat hijgend en blazend in de kamer. Haar gezicht is vuurrood en met geheel klanklooze stem hijgt ze tegen Emily: 't Is weg, Juffrouw!' en valt dan op een stoel neder.

Emily begrijpt er blijkbaar niets van en Juffrouw Snor wijst naar de vensters, en nu ze weer adem krijgt, roept ze: 'Een huurder! een huurder!'

John en ik vliegen naar het raam, trekken het gordijn op zijde en ja.... het uithangbordje is weg. De juffrouw aan de overzij heeft een huurder gekregen.

't Is langzamerhand lente geworden; als het mooi weer is, zie ik soms de tengere gestalte van Emily aan de zijde van John onder de wandelaars, die ons huis voorbijgaan. 't Is nu avond; voor de lamp aan was, hebben we zitten schemeren;

we hebben in de stille straat neergezien en gepraat over den huurder aan de overzij. John heeft al kennis met hem gemaakt; hoe of waarom weet ik niet, maar John maakt met alle menschen kennis en ieder houdt veel van hem. Hij heeft me gevraagd of ik mee wilde gaan naar de kamers aan de overzij, en ofschoon ik wel wat opzie tegen de kennismaking, wil ik toch geen 'neen' zeggen.

'Hij is heel aardig,' zegt John bemoedigend, 'en ik geloof niet ouder dan twintig jaar. Hij heeft mij beloofd dat hij ons een prachtig verhaal zal voorlezen.'

Als ons werk af is, aanvaarden wij den tocht. We gaan een donkere trap op en komen op een portaalje, waar een klein lichtje brandt. John klopt aan de deur en een heldere stem roept: 'Binnen.'

Wij staan in de opening der deur, ik achter John. Bij de tafel zit de student; ik gevoel een groote verlichting, nu ik hem zie, want twintig jaar scheen mij heel oud, en nu hij vroolijk opziet en naar ons toekomt, schijnt hij mij veeleer een jongen, dan een man. Zijne pen steekt vlak boven zijn blank voorhoofd in zijn weelderig bruin haar, en met de handen in de zakken, zegt hij: 'Komt binnen, jongens! Komt binnen. Wel, is dat nu je vriend Henri, John? 't Is goed dat je hem hebt meegebracht. Hoe gaat het, Henri?'

Hij houdt mijn hoofd achterover en kijkt me vlak in de oogen.

‘Jullie hoort juist bij elkaar,’ zegt hij. ‘Wacht even, dan zullen we beginnen te lezen. Daar ligt het boek.’

John is niets verlegen; hij gaat naar het boek, om er in te bladeren, en ik ga met hem mee; maar tersluiks bespied ik den student, die de papieren op de tafel in een groote portefeuille bergt; nu bindt hij haar dicht, opent een kast en legt haar op de bovenste plank; hij is lang en tenger en nu hij van de stoel springt, waarop hij gestaan heeft, is hij bepaald een jongen; hij gaat in een heerlijken schommelstoel zitten en gluurt ons door de rook van zijne sigaar aan.

‘Zullen we maar beginnen?’ vraagt John, ‘het ziet er zoo mooi uit.’

De student lacht en zegt: ‘Wel ja, waarom niet? Kom dan ieder aan een kant van mij zitten. - Is je werk al af?’

‘Ja Mijnheer,’ zegt John.

‘Waarom maakt jullie 't altijd samen?’

‘Dan werken we veel plezieriger, Mijnheer,’ zegt John weer, ‘en ziet u, als we iets niet weten, helpt Emily ons.’

‘Is Emily je zuster?’

John is verbaasd, dat hij haar nog niet kent.

‘Ja zeker,’ zegt hij, ‘dat mooie meisje met die

lange krullen; u hebt haar toch zeker wel eens voor 't raam zien zitten. Ik zag u van morgen nog groeten, toen u van 't college kwam.'

'O! is dat je zuster Emily.' Hij kijkt aandachtig in het boek en vraagt: 'Leest je zuster veel?'

'Zij houdt er ten minste veel van,' zegt John.

'Nu, als zij eens geen boek heeft, behoeft ze maar even een boodschap te zenden. Ik heb nogal keus.'

Bij ongeluk valt zijne sigaar en nu hij haar weer op den rand der tafel legt, heeft hij een erge kleur.

'Zie je nu wel, Henri?' zegt John, op Mijnheer Dalberg wijzende, 'dat de ondermeester gelijk heeft; als men zijn hoofd naar den grond houdt, gaat al het bloed er heen en dat is heel ongezond, niet waar, Mijnheer?'

De kleur wordt erger, en ik geloof dat de student ergens verlegen over is; hij bladert in het boek en nu begint hij te lezen. Eerst kijk ik nog naar de sigaar, die op den rand der tafel ligt te rooken en langzamerhand uitgaat; naar den ketting van zijn horloge, die beweegt als hij ademhaalt; naar zijne mooie oogen en naar zijn mond, maar nog hoor ik niets van de geschiedenis. Ik zie dat John aandachtig luistert en nu luister ik ook, en spoedig hoor ik niets meer dan de welluidende, zachte stem van den student; hij leest

zóó, dat ik alles begrijp; mijne oogen dwalen niet meer af naar de bustes op de groote kast of de portretten zijner ouders boven de schrijftafel; ik ben niet meer in de kamer van Mijnheer Dalberg, ik leef met den held der geschiedenis, ik ondervind alles wat hij ondervindt; ik ben de held zelf; nauwelijks durf ik ademen en wanneer de student van tijd tot tijd ophoudt, keeren John en ik tot onszelf terug en zuchten van inspanning.

De lente is voorbijgegaan; de zomer heeft de aarde met bloemen bestrooid, en de herfst is gekomen en heeft ze onder zijne gele en bruine bladeren begraven. John en ik gaan, zoo dikwijls als we maar mogen, naar de kamers van Mijnheer Dalberg. Wij bezorgen zijne boeken aan Emily en brengen ze weer met hare vriendelijkste dankbetuigingen terug; nu heeft ze evenwel gezegd dat ze geen tijd meer heeft om te lezen, en die boodschap gaan we overbrengen. Wij hebben ons langzamerhand Mijnheer Dalberg als voorbeeld gesteld; wij vereeren hem in stilte en wedijveren om zijne gunst. Van avond leest hij ons weer voor en met eerbiedige bewondering luisteren we. Nu hij het boek sluit, brengt John zijne boodschap over.

De student ziet John een oogenblik zonderling aan, neemt een boek van de tafel en zegt: ‘Hier, dit ééne nog. Zeg haar dat zij dit bepaald moet lezen.’

Hij is nu niet jongensachtig meer, John en ik vinden het ten minste niet, en nu hij de deur voor ons opent, is zijne fraaie gestalte weer het voorwerp van onze geheime bewondering. ‘Bonsoir, jongens.’

De deur wordt achter ons gesloten en wij zijn reeds bijna beneden aan de trap, nu ik bedenk dat ik mijn zakboekje boven heb gelaten. Ik ga weer terug en open de deur, maar ik durf niet te spreken, want met het hoofd rustende op het boek, dat Emily teruggezonden heeft, en met de handen woelend door zijne bruine krullen, zit de student onbeweeglijk. Ik wacht een oogenblik, of hij mij gehoord heeft en op zal zien, maar er komt geen beweging in zijne houding en ik sluit zoo zacht mogelijk de deur en ga stil weer heen. Beneden gekomen, loopt John nog een eind met mij mee; als het geen heel mooi weer is, brengt hij mij niet meer, wanneer we niet iets bijzonders te bespreken hebben.

‘Hoe zou je 't vinden, Henri?’ zegt John, ‘als Dalberg en Emily eens samen trouwden?’

Ik had nog nooit over die mogelijkheid nagedacht, maar nu zeg ik dat ik het verrukkelijk zou vinden.

‘In het laatste boek, dat Dalberg haar gezonden heeft,’ gaat John kalm voort, alsof hij reeds maanden over de zaak heeft nagedacht, ‘lag een briefje. Zij kreeg een kleur, toen ze het zag liggen, maar sloeg dadelijk het blad om en las het niet, waar ik bij was. Misschien ligt er in dit boek weer een.’

‘Kijk eens, John.’

John aarzelt; blijkbaar is hij even nieuwgierig als ik.

‘Vindt-je 't niet gemeen, ons in hunne geheimen te dringen?’

‘Ja, da's waar.’

‘Laten we maar niet kijken,’ zegt John, ‘goeden nacht!’

't Is Februari; 't is koud en 's morgens heb ik schaatsen gereden; glijdend, dravend en huiverend ga ik naar John. Ik denk aan de weinige weken, die nog verlopen moeten, eer wij naar school gaan, en vind dat de tijd schrikkelijk langzaam voortgaat. 't Is erg donker op straat, want de lantaarns staan zoo ver van elkaar af. In het licht van de volgende lantaarn zie ik een heer en dame loopen; zij komen mij bekend voor, maar ik kan mij niet begrijpen wie ze zijn. Nu ik vlak achter hen ben, zie ik aan gang en houding dat

Dalberg de heer is, en die slanke, donkergekleede gestalte.... neen, dat kan Emily toch niet zijn?

Ja, ik hoor haar spreken, maar wat zij zegt versta ik niet; hare stem is zoo buitengewoon zacht.

Nu antwoordt hij en ik versta ieder woord.

‘Ik beloof u, Emily, dat dit de laatste maal is, dat ik u lastig val. Zeg mij nu openhartig waarom ge niet wilt. Zeg bij voorbeeld,’ hier werd zijne stem bitter, ‘dat ik te arm ben, om u gelukkig te maken; zeg mij dan dat ik moet werken en wachten; ik kan alles, Emily, als ge me dit ééne maar zegt, dat ge me liefhebt.’

Maar zij antwoordt niets; een oogenblik meen ik haar te zien wankelen, maar nu loopt ze weer met vasten en rustigen tred. Ik durf hen niet voorbijloopen, uit vrees dat ze mij zullen herkennen, en ik ben blij, dat de sneeuw mijne voetstappen onhoorbaar maakt.

‘Emily!’ zegt hij, en zijne stem klinkt nu zoo onbeschrijfelijk bedroefd, dat ik bijna niet kan gelooven dat het dezelfde stem is, die ons zoo hartelijk welkom kan heeten, ‘ben ik dan voor u, wat ieder ander voor u is? O God!’

Ik zie een oogenblik haar lief gezichtje naar hem opzien en haar smal handje op zijn arm rusten.

‘Dat is het niet, Dalberg, geloof mij....’ hare hand verdwijnt weer onder haar mantel en ik versta niet meer wat zij zegt.

‘Maar ik heb u zóó lief, Emily, dat ik alles uit den weg kan ruimen, wat u hindert. Laat mij het doen; ik zal er gelukkig door zijn. Wat het dan ook zijn mag, dat onze vereeniging in den weg staat, ik kan alles, als uw handdruk mij maar belooft.’

Ik zie een handwerksman stilstaan en hen nazien; de laatste woorden zijn luid en hartstochtelijk gesproken, maar Dalberg heeft het niet bemerkt. Ik gevoel mij als een misdadiger en ben blij dat wij de Groote Markt achter ons hebben en de straat inslaan, waar John woont.

‘Vraag mij niet meer! vraag mij niet meer!’ zegt de zachte, smeekende stem van Emily.... ‘Er zal een tijd komen, misschien al spoedig.... dat ge alles begrijpen zult.... en dan - zult ge mij ook vergeven, niet waar?’

Hare hand ligt in de zijne; met een stommen druk scheiden zij; een oogenblik leunt zij haar hoofd tegen den deurpost, dan verdwijnt ze in huis.

‘Kijk eens om, Mijnheer!’ zegt Juffrouw Snor den volgenden dag, terwijl zij mij de deur opent met een gezicht stralende van vreugde, en mij omwendend zie ik het oude, bekende uithangbordje weer op zijne gewone plaats, met de half uitgewischte woorden: ‘Gemeubileerde kamers te huur.’

Ik sta voor papa, die in een grooten fauteuil zit, met zijn been in watten gewikkeld. Ik zeg 'Dag papa!' en papa zegt: 'Dag Henri.'

Buiten klettert de regen op de straten neer en de wind maakt het mij onmogelijk een parapluie op te houden. Achter mij rijdt een kruier mijn koffer - niemand vergezelt mij, want mijne zusjes zijn naar de school en de juffrouw heeft het te druk. Ik zeg aan den kruier dat hij maar naar de boot moet rijden en voor de laatste maal sla ik de straat in, waar John woont. Ik ga naar boven en ontmoet op de trap Juffrouw Snor, die mij om den hals valt, snikt en jammert en in het volgend oogenblik uit het gezicht is. Ik ga binnen; John staat bij het raam en kijkt naar den regen; Emily pakt nog een broodje in zijn valies; zij groeten mij en ik vraag of John klaar is. John barst op eens in hartstochtelijk snikken los.

'Stil, John! stil, dat mag je niet doen,' zegt Emily, terwijl ze zijne blonde krullen gladstrijkt en mij veelbeteekenend wenkt. 'Kom, we moeten gaan. Je mocht eens te laat komen.'

Wij spreken niet veel, terwijl we naar de boot gaan, en John veegt soms nog heimelijk een traan weg. - Hoe somber ziet het water er uit en hoe droefgeestig hangt de lucht er boven. De boot is op het punt te vertrekken en wij nemen haastig afscheid; nu wij de brug afgaan, drukt John zijne

lippen vast op elkaar en spreekt geen woord. De bel luidt en de raderen draaien langzaam. De menschen op de kade haasten zich naar huis, maar zij blijft, regen en wind trotseerende, om hem tot het laatste oogenblik te kunnen groeten.

Ik bemerk dat het John vertroost, haar daar nog te zien, en hij wendt geen oog van haar af, tot de boot hem langzaam van haar wegdraagt en zij in den nevel verdwijnt.

Had hij toen geweten, wat hij eerst veel later vernam, hij zou die kleine voetjes beschermd hebben tegen den natten grond en den wind belet hebben zijn meedoogenloos spel te drijven in h a r e nabijheid!

Zoo hadden we nu eindelijk onzen langgekoesterden wensch verkregen; wij waren op kostschool. In de eerste dagen vond ik alles even aardig en prettig, maar langzamerhand kwam ook de schaduwzijde van het kostschoolleven voor den dag en er waren dikwijls oogenblikken, waarin ik wenschte nooit naar school te zijn gegaan. Toen ik eens daarover met John sprak, zeide hij met zijn alles trotseerenden glimlach: ‘Het gaat mij evenzoo, Henri! maar met iederen dag, die voorbijgaat, komen we toch ook alweer nader aan ons doel, en dat is 't voornaamste.’

Als hij op zoo kalme wijze over dat doel sprak, kon ik nooit laten hem te benijden. Het scheen mij zoo heerlijk toe arm te zijn, door zwoegen en werken rijk te worden en voor een zuster als Emily te moeten sparen en uit te zuinigen, mij al de kleine genoegens, die ik nu volop kon genieten, te ontzeggen, om haar het betalen van het schoolgeld gemakkelijk te maken. Maar ik was rijk. Mijn leven lag kalm en onbewolkt vóór mij; als ik mijne plichten niet verzuimde, zou ik binnenkort naar 't Nieuwediep gaan en langzaam de ladder bestijgen, die alle adelborsten bestijgen moeten. Geld zou mij nooit ontbreken; ontbering en zelfverloochening zouden mij slechts in naam bekend zijn. O! uren lang kon ik er over denken hoe gelukkig John toch was

Langzamerhand bemerkte ik dat hij mij in het leeren ver vooruit was; in A. had ik er nooit over gedacht, maar nu het samenwerken verboden was, moest ik wel bemerken dat het mij op den duur onmogelijk zou zijn hem op zijde te blijven, ook al deed ik evenzeer mijn best als hij; - dat deed ik evenwel niet. Als ik zat te werken en de jongens mij kwamen vragen aan het een of ander spel deel te nemen, kon ik niet laten mijne boeken weg te bergen en mijn werken een uurtje uit te stellen; John kwam daarentegen nooit op de speelplaats voor zijne lessen in zijn hoofd zaten en zijne

schriften gereedlagen om den volgenden dag door Mijnheer ingekeken te worden. Kalm en rustig op de schoolbanken, was John op de speelplaats de vroolijkheid in persoon, en hij werd door de jongens op jongensmanier hooggeacht.

Ik kwam nu nog meer tot de overtuiging, dat hij iets aantrekkelijks had, want als de 'grooten' door onze school gingen, hielden ze dikwijls stil om een praatje met hem te maken, iets, wat door ons als een bijzondere eer werd beschouwd; de externen, bij wie wij nu en dan een dagje doorbrachten, drongen hem hunne vriendschap op, en hunne mama's informeerden bij mij met veel belangstelling naar hem. Misschien vond dit alles grond in zijne vriendelijke bedaardheid, die hem altijd bijbleef; misschien in zijn volkomen aristocratisch uiterlijk, dat onwillekeurig de aandacht trok; misschien in zijn Engelschen naam, die iets bijzonders van hem deed verwachten, - ik weet het niet, maar er zijn menschen, die overal waar zij komen, de aandacht trekken en gezocht zijn en John scheen tot hen te behooren, want hij was bemind en gezocht, meer dan één van ons.

Het was een heldere Zaterdagmiddag, toen John en ik gearmd den tuin inwandelden. Het huis lag te midden van bloeiende velden en akkers, en wij hadden vrijen toegang tot een ruim weiland, dat door een breede sloot van den tuin gescheiden

was. John vertelde mij juist dat hij sinds eenige dagen een brief van Emily verwachtte, toen onze aandacht getrokken werd door een troepje jongens, die hunne vrijheid genoten onder een ouden, knoestigen noteboom, welke midden in het weiland eenige beschutting bood tegen de heete stralen der middagzon. Het waren jongens uit de hoogste klasse en zij wenkten ons, in het volle bewustzijn dat wij het waren, die ons warm moesten loopen, en niet zij.

‘Wij spraken er over,’ zeide Louis Van Eerde, ons met zijne halfgesloten oogen slaperig aanziende, ‘wie van jullie de sterkste zou zijn?’

Louis werd beschouwd als de rijkste leerling van de school, en de jongens noemden hem om zijn uiterlijk een ‘knappen kerel.’

Hij werkte weinig, maar hier en daar fluisterde men dat Mijnheer Van Dalen hem wat toegaf, omdat het hem spijten zou, als Louis de school verliet, daar hij zooveel rijke en hooggeplaatste bloedverwanten had, die de school deftig en aanzienlijk deden schijnen, als zij met hunne équipages voor het groote hek stilhielden. Louis was zich zijner waardigheid volkomen bewust, en ik was er trotsch op, als hij soms een praatje met mij maakte.

‘Jullie moest hier eens vechten,’ ging hij voort. ‘Ik zeg nog eens dat Van Berken de sterkste is.’

‘Mulgrave! Van Berken! ik niet, Mulgrave!’ zoo riepen de jongens door elkaar, tot Louis stilte gebood, de stemmen opnam en bepaalde dat de verliezende partij zou trakteeren.

‘Ik heb weinig lust, John!’ zeide ik zacht tot hem.

‘We zullen wel moeten,’ antwoordde hij, zich als altijd in het onvermijdelijke schikkende.

Hij trok zijn buis uit en ik volgde zijn voorbeeld. Ik was zoo gewoon te overwinnen, dat ik met zeker medelijden John's tengere leden beschouwde en niet twijfelde aan den uitslag. Louis knikte mij bemoedigend toe en om hem vooral wilde ik zegevieren. Hij stak een sigaar op, blies den rook langzaam uit zijn mond en gaf het sein tot den aanval.

Maar evenals voor drie jaar begreep ik spoedig dat ik mij in John vergist had; zijne vlugheid was onbegrijpelijk en de kalmte, waarmede hij mijne slagen wist te ontduiken, maakte mij driftig. Ik vermoede mij te veel en op een oogenblik, dat ik al mijne krachten tevergeefs had ingespannen, voelde ik dat hij mij op den grond wierp en zijne knie drukte zwaar op mijne borst.

Ik zie alles nog alsof het gisteren gebeurde.

Ik voel de koele grabloemen tegen mijne wangen, ik hoor het luid hoera! der winnende partij, ik zie de jongens opspringen en om ons heen

staan, en scherp afgeteekend tegen de heldere lucht zie ik John zich over mij buigen in zijn wit overhemd, met een gloeienden blos op zijne wangen, de aderen aan zijn blank voorhoofd gezwollen en het blonde haar geheel in wanorde.

‘Gewonnen, Henri!’ zeide hij opspringende. Hij hielp mij om overeind te komen en bood mij de hand; ik nam haar, maar beantwoordde den druk niet.

Hoe dikwijls had ik tehuis gepraald met mijne standvastigheid; hoe dikwijls verachtelijk de schouders opgehaald, als iemand aan den eeuwigen duur onzer vriendschap durfde twijfelen! En nu - terwijl ik door het weiland liep, de bloemen vertrappende en naar de gonzende bijen slaande, nu kookte en bruischte het tegen hem in mijne borst; het was daar alles in opstand tegen hem. Hij had mij overwonnen; hij had met mij naar den prijs gedongen, dien iedere Hollandsche jongen zoo graag bezit, en hij had hem weggedragen. Het gejuich der jongens klonk mij nog in de ooren en ik hoorde stemmen, die John gelukwenschten.

Al de kleine wolkjes van jalouzie, die in den laatsten tijd langs den helderen hemel van mijn hart waren gedreven, pakte zich nu samen. Zij verduisterden al het licht daarbinnen. Waarom was John mij hier in alles voor? In A. zou het nooit

gebeurd zijn! Daar scheen het mij soms zelfs heel edelmoedig toe, dat ik zijn vriend wilde zijn! Zijn vader toch was een dronkaard, en de handwerkjes, die Emily maakte, had ik in een winkel te koop zien hangen. Als de jongens dat eens wisten! Ik zag reeds hoe Louis altijd om of over John heen zou praten, zonder hem ooit meer eenige aandacht te schenken; ik zag Karel Van Laken, Louis' intiemen vriend, op zijne nonchalante wijze de asch van zijne sigaar knippen, en met nieuwen moed vertellen van al de klerken en onderklerken, die tegenwoordig op het kantoor zijns vaders hun brood vonden, en ik zag al de jongens, die zich Louis en Karel tot voorbeeld hadden gesteld, zich langzaam van John losmaken.

Misschien zag ik dit alles met een zeker genot veel te donker in, maar het was ontwijfelbaar, dat er een geest van hoogmoed en praalzucht onder de jongens was, die weer door iederen nieuweling, die op rijkdom, stand of afkomst kon roemen, op zijne beurt werd aangekweekt. Er was maar één leerling, die, zoolang hij op school was, zich tegen dien geest had verzet, een Fries, uit ouden adel gesproten. Hij leefde gewoonlijk in oorlog met Louis, ofschoon er dagen waren van volkomen harmonie en vrede. Enno werd aangebeden door die jongens, welke niet konden meepraten over aanzienlijke familie en uitgestrekte bezittingen,

en die zich achter zijne flinke denkbeelden konden verschansen, als zulke gesprekken werden gevoerd.

Ik zag John reeds onder Enno's aanhangers, terwijl ik mij bij Louis zou voegen. Onze wegen moesten voortaan gescheiden zijn. Ik zou hem laten loopen. Hij moest maar eens voelen hoeveel hij aan mij verloor..... met zijne pedanterie..... zijne ondankbaarheid..... zijne huichelarij.....

Een hand werd op mijn schouder gelegd, en John's stem zeide: 'Waarom ben je weggelopen? Ik heb me halfdood gelopen om je in te halen. Kom, laten we in de laan wat uit gaan rusten; daar is het koel.'

Het was onmogelijk die hand van mijn schouder te verwijderen en die woorden, welke van zooveel vertrouwen getuigden, koud te beantwoorden; wij liepen in de schaduwrijke laan langzaam op en neer, tot de etensbel luide.

'Van avond zal ik het hem zeggen,' dacht ik.

Aan tafel werd er over ons gevecht gesproken. Jongens van mijn toenmaligen leeftijd hebben over het algemeen geen fijn gevoel en zoo deed ook niemand moeite mij mijne nederlaag te doen vergeten.

'Die Mulgrave munt toch in alles uit,' hoorde ik toevallig een secondant tot Louis zeggen.

'Ja, ik had betere gedachten van Van Berken,' zeide Louis.

John was na het eten bezig met zijn werk voor Maandag en ik had gelegenheid kalm te overdenken hoe ik mijne gedachten zou inkleeden. Ik ging in het gras liggen en keek naar de lucht. Ik zocht naar het begin; als ik het begin maar wist, dan zou ik wel verder komen. Ik peinsde..... ik zocht..... niets was geschikt. Er werd geluid voor de gymnastieles; daarna dronken wij thee en ik wilde juist weer in den tuin gaan, toen John mij te gemoet kwam met een brief in de hand.

‘Voor mij?’ vroeg ik.

‘Neen,’ zeide hij, ‘van Emily! Ga mee, dan kun je hooren wat ze schrijft.’

Wij waren gewoon onze brieven van huis samen te lezen en wij gingen ons geliefkoosd plekje onder den noteboom opzoeken, om niet gestoord te worden.

De laatste stralen der zon kleurden de bijna onzichtbare wolkjes met gouden gloed en goten een tooverachtig licht op de weiden rondom ons met het rustig grazende vee; zwermen van muggen gonsden rondom ons en dansten in het zachte schijnsel op de maat van onhoorbare muziek; de avondkoelte voerde ons den geur van ontelbare bloemen te gemoet en uit de naastbijgelegene stad klonk de avondklok.

John hield een oogenblik stil.

‘O Henri, hoe verrukkelijk mooi!’

Het was onmogelijk nu te spreken, terwijl er

zooveel vrede en geluk en blijdschap om ons was. Wij liepen voort en John zong zacht bij zichzelf; bij den noteboom liet hij zich voorover in het gras vallen. Ik ging bij hem zitten en leunde tegen den boom; met over elkander geslagen armen keek ik naar het gebladerte boven mij en wachtte tot hij begon te lezen. Langzaam maakte hij het papier los, keek even naar het opschrift en zeide toen: ‘Lees jij hem liever voor, Henri, wil je?’

Ik nam den brief en las:

‘A., 12 Juni 185.

Dierbare John! hoe heerlijk is het toch een broer te hebben, zooals mijn lieve, beste John er een is! Je brief van 6 Juni was zóó vroolijk en gelukkig, dat ik den geheelen dag heb gezongen van den weeromstuit. Als ik wel eens een dwaas oogenblikje heb, wanneer ik niet dankbaar genoeg ben voor al het goede, dat ik geniet, dan komt er een brief van jou, en alles is weer in orde. 't Is prettig, John, dat je alles zoo naar je zin hebt; dat je nog niet ziek bent geweest.....’

Ik keek verwonderd naar John, want hij had een paar dagen met koorts te bed gelegen, en de dokter had hem nog niet geheel hersteld verklaard, ofschoon hij reeds weer als vroeger de lessen waarnam.

Hij lag op zijne armen geleund naar de ondergaande zon te kijken en zeide zonder naar mij op te zien: ‘Die kleinigheid heb ik maar niet geschreven.’

Ik vervolgde.... ‘en dat je nog zooveel hebt aan je vriend Henri, want maar al te dikwijls ziet men dat oude vrienden gescheiden worden, als ze een ruime keus van nieuwe vrienden hebben.’

Ik voelde dat ik een kleur kreeg tot achter de ooren, maar John keek niet naar mij.

‘Ik heb zeer weinig tijd, beste John! maar ik wil u nog even antwoorden op uwe vragen.

‘Mijnheer Dalberg heeft tegenwoordig kamers in de naaste straat. Juffrouw Snor is weer in haar schik, want de kamers tegenover ons zijn nog altijd ledig. Wat papa betreft.... och John! ik vrees dat hij tegenwoordig geld verdient met iets, waarvoor zijne handen niet geschikt zijn en dat zijne gezondheid ondermijnen zal. Wat het is weet ik niet, maar papa vraagt mij bijna nooit meer om geld en toch komt hij iederen avond in denzelfden treurigen toestand thuis als vroeger; zijne handen zijn dan vuil en zijne kleeren bestoven of bespat. Beste John! hoe verlang ik je bij mij te hebben; gelukkig is de vacantie niet ver meer! Houdt je daagsche, lakensche buis zich nog goed? Dat katoenen pak moet je met de vacantie maar

thuis laten; daarvoor wordt je nu te groot. Ik hoop niet dat je alweer langer bent geworden; dan moet ik zeker tegen je opzien. Hiernevens een paar couponnetjes; je zult zeker in geldverlegenheid zitten. Adieu, beste jongen, schrijf spoedig aan je zuster Emily.'

John bleef eenige oogenblikken zwijgen en zeide toen, langzaam opstaande: 'Wat zou papa uitvoeren?'

'Ik weet het niet.'

'Emily blijft altijd een lady, wat het ook zijn mag.'

Wij wandelden langzaam weg.

'Henri!' zeide John, plotseling stilstaande en met een hoogroode kleur, 'als de jongens wisten dat papa kruier is of wat dan ook, zouden ze dan nog met mij willen omgaan? Neen, ik weet zeker van niet. Ik geloof niet dat iemand weet wie ik eigenlijk ben. Ik had het dadelijk moeten zeggen.'

'Och, waar dient het voor!'

'Ik zeg het van avond nog,' zeide hij, zonder naar mij te luisteren.

Den volgenden dag bleven er heel weinig jongens tehuis; John was ook uitgevraagd en ik verveelde mij. Ik zat in de school er over te denken, waarom John zooveel meer gezocht was dan ik; het speet mij nu, dat ik gisteren geen ferm besluit genomen had; nu moest ik hem ook nog een vriendelijk gezicht toonen. Terwijl ik zoo in ge-

dachten verdiept was en met mijn mes een gat in de bank boorde, kwam Louis binnen. Hij ging blijkbaar wandelen, want hij had zijn hoed op, een wandelstokje onder den arm en trok voor het raam zijne glacé handschoenen aan, terwijl hij met onderzoekende blikken naar de lucht keek. Ik was blij hem te zien, want gewoonlijk nam hij mij mee op zijne wandelingen, als wij des Zondags beiden thuis waren; vandaag zeide hij evenwel niets. Ik wachtte nog een oogenblik en waagde toen de vraag: ‘Ga je wandelen?’

‘Ja’

Stilte.

‘t Is een mooie geschiedenis met je vriend, Henri! Ik hoop dat Mijnheer hem van de school zal jagen.’

‘Wat?!’ vroeg ik, ten hoogste verbaasd.

‘Wel, je hebt het zeker niet geweten, he? Ik begrijp niet hoe je zoo lang met hem om hebt kunnen gaan. Ik dacht dat je daar te fatsoenlijk voor waart.’

Op eens herinnerde ik mij John's voornemen; en ik begreep terstond dat hij in zijne slaapkamer er over gesproken had.

‘Hoe durft hij 't wagen,’ zeide Louis, alsof hij persoonlijk beleedigd was, ‘op zulk een school als deze te komen? En hoe een voddenraper het geld bij elkaar krijgt is me onverklaarbaar.’

‘Zijn vader is geen voddenraper...’ stamelde ik.

‘Lantaarnopsteker dan,’ zeide Louis, ten toppunt van drift, ‘en 't is een schande!’ en met een slag trok hij de deur achter zich toe en liet mij alleen.

Ik gevoelde een oogenblik lust alles, wat in mijne nabijheid was, in duizend stukken te slaan; ik smeed mijne lei aan de linkerzijde van de bank en mijne schriften en boeken aan de rechterzijde, zette de punten van mijne ellebogen op de leege plaats en legde mijn kin in de palmen mijner handen. Nu zou niemand zich meer met mij bemoeien, want Louis behandelde mij met minachting. Ik verwenschte John; de schande, die zijn vader over hem gebracht had, viel ook op mij. Ik verwenschte het uur, waarin ik John had leeren kennen; ik haatte hem. Ik ging uit de school, maar overal waar ik kwam, zag ik John voor mij; in de leerkamer was het of ieder over hem fluisterde; de jongens, die tot mij spraken, schenen altijd over John te willen beginnen, en deden het nooit. Ik hoorde Enno over hem spreken; ik hoorde iemand zeggen: ‘Weet Louis 't al?’ en een andere stem zeide: ‘Mulgrave zal 't zwaar te verantwoorden hebben.’ Ik hoorde en zag alles, ofschoon ik over een boek gebogen zat, schijnbaar geheel er in verdiept. Ik haatte de geheele school. Eén ding stond vast: hoe eerder ik John

alles meedeelde, hoe beter het was. Dien avond zag ik hem niet meer; den volgenden dag waren wij niet vrij vóór twaalf uur. Hij kwam mij achterop, toen ik met een boek den tuin inging.

‘Goeden morgen! Waarom wacht je niet? we gaan immers samen?’

Ofschoon ik mijzelf verwenschte, had ik toch geen moed genoeg, het nu te zeggen.

‘Och!’ zei ik, ‘ik ga vandaag liever alleen. Ik heb veel te studeeren.’

Wij gingen een groepje jongens voorbij, en ik hoorde Louis iets tegen mij roepen. Ik verstond niet wat hij zeide, maar het verwekte een luid gelach onder de jongens en John kreeg een kleur als vuur.

‘Hoorde je wat Louis riep?’ vroeg hij.

‘Neen.’

Hij herhaalde de woorden niet, maar zag zwijgend voor zich.

‘Waarom kwam je me gisteravond niet nog even goedennachtwenschen,’ zeide hij, ‘zooals je altijd doet? Ik heb nog op je gewacht.’

‘Zóó?...’

‘Waarom kwam je niet?’

Ik zweeg. Wij waren in een eenzaam gedeelte van den tuin; niemand was daar behalve wij, en plotseling zijne armen om mijn hals slaande, barstte John in tranen uit. ‘Henri! o Henri!’

‘Wees zoo kinderachtig niet, John! Wat is er toch? Waarom huil je?’

Hij nam zijne armen weg, veegde zijne tranen af en stak den zakdoek weer in zijn zak; hij bleef recht tegenover mij staan en zeide: ‘Laat het kinderachtig zijn, Henri, 't kan me niet schelen. Lach om me; 't kan me ook niet schelen; maar ik geloofde in je vriendschap en nooit heb ik een oogenblik getwijfeld aan je trouw. Hoe kòn ik op zóó iets voorbereid zijn!’

Ik deed mijn best om mijne aandacht te bepalen bij de figuren, die ik met mijn voet in het zand had getrokken; ik zag weer tranen vallen en hij keerde even zijn hoofd naar de andere zijde.

‘Henri.’

Er was iets gebiedends in zijne stem en ik moest mijne oogen wel opslaan, ofschoon ik ze ook terstond weer neersloeg. Hij stond niet meer voor mij als smeekeling, maar als rechter, en o! hoe schuldig voelde ik mij!

‘Wat is 't?’

‘Zeg me wat je eigenlijk wilt.’

‘Ja, 't is een ellendige geschiedenis.... 't Is beter dat we maar niet meer met elkaar loopen, vindt je ook niet? We kunnen daarom wel goed met elkaar blijven, maar....’

Het was voorbij; hij had zich omgedraaid en liep nu voor mij uit, rustig en het hoofd omhoog.

Ik wilde niet achter hem blijven lopen en ging het vondertje over, dat naar het weiland voerde. Terwijl ik den weg naar den noteboom insloeg, ongevoelig voor de heete middagzon, verwonderde ik er mij over, dat ik niet blijder was. Ik trachtte aan de jongens te denken; nu zou Louis mij weer als zijns gelijken behandelen; niemand zou meer met mij kunnen spotten.... waar was John heengegaan, toen hij mij verliet? Neen, aan John wilde ik nu niet meer denken; ik moest een anderen vriend zoeken. Louis was te oud, anders zou niemand beter geschikt zijn geweest, om thuis mee te pralen en John naar de oogen te steken.

Wat zou hij nu uitvoeren?

Ik liet mij in de verkwikkende schaduw van den boom op den grond vallen; zooals ik daar lag, kon ik juist het venster van zijne kamer boven de boomen zien uitsteken. Was hij daar; was hij bedroefd? Het venster stond open en ik kon de neteldoeksche gordijnen zien bewegen door het koeltje, dat van tijd tot tijd de hitte dragelijker maakte. Er kwam iemand voor het raam, maar het was John's blonde krullebol niet; er sliepen zes jongens op die kamer. Ik draaide mij om en keek over het veld, en hoe wonderlijk mooi scheen het mij toe, nu ik er zoo met mijn hoofd op zijde naar keek, badende in het zonnelicht en daarboven

de lucht, de reine, blauwe lucht. 'Daarachter is de hemel,' dacht ik.

Wij hadden wel geleerd dat daar geen hemel zijn kon, maar onwillekeurig kwam die gedachte altijd weer bij mij op en ik had nooit moeite gedaan haar te verdrijven. Als ik aan mama dacht, stelde ik mij altijd voor dat zij ergens achter dat heldere blauw moest zijn, en nu dacht ik weer aan haar en - John's mama was daar ook! Het vriendelijk gelaat kwam mij weer voor den geest, dat zoo dikwijls op John en mij had neergezien, als we.... Emily!!

Ik keerde mij met een ruk om en legde mijn hoofd op mijne armen. Aan Emily had ik nog niet gedacht, en nu kwam de herinnering aan haar zóó plotseling, alsof zij zelf mijn naam gefluisterd had met hare zachte, dierbare stem. Wat zou zij zeggen?

Zou ik haar nooit meer kunnen gaan bezoeken; zou mijne hand nooit meer in de hare liggen; zou ik nooit weer dat onbeschrijfelijke 'Goeden nacht, beste jongen' van hare lippen hooren? Ik kon mij niet voorstellen dat zóó iets mogelijk was. Misschien stortte John reeds zijn hart voor zijne zuster uit, en morgen zou zij den brief krijgen en *ik, ik* zou haar leed verzwaren!....

Ik sprong op, maar bleef staan. Neen, John zou mij niet kunnen vergeven en loodzwaar drukte

mij het bewustzijn, dat ik zijne vergiffenis niet verdiende. Ik liet mij weer in het gras neervallen en dacht nergens meer aan of misschien aan alles tegelijk, tot de bel luidde en ik mij afvroeg of het werkelijk pas twee uur kon zijn. Ik verstikte alle voornemens ten goede en besloot van nu af aan Louis te denken, en zijne achting te herwinnen.

Onder de lessen ging alles naar gewoonte; alleen kreeg John een aantekening voor onoplettendheid. Na het eten ging ik druk zitten werken. Verscheidene jongens stormden weer door de school naar buiten, gedeeltelijk om te werken, gedeeltelijk om te spelen. Ik meende eindelijk rust te zullen krijgen, toen ik Louis' hoofd om de deur zag verschijnen.

‘Hier is niemand,’ zeide hij.

‘Jawel, Van Berken,’ zeide Enno, die achter hem stond, en zonder Louis permissie te vragen, verzocht hij mij mee te doen met crocquet spelen, iets, wat pas zeer kort op school in zwang was. Er kwamen nog meer jongens in de kamer en ik besloot toe te stemmen, vooral toen Enno er bijvoegde dat Louis niet wilde dat John Mulgrave meespeelde. Louis en Enno schenen dien dag in volkomen harmonie te leven, want Enno had zich blijkbaar niet tegen dat besluit verzet.

‘Maar misschien wil Van Berken dan ook niet

meedoen,' zeide Louis met een spotlachje, 'hij en Mulgrave zijn één.'

'Volstrekt niet,' zeide ik, mijne boeken opruimende, 'ik heb niets met Mulgrave te maken.'

'Zóó-ó-ó-?' zei Louis, het geluid van den wind nabootsende, 'ik dacht dat jullie onafscheidelijke vrienden waart. Wie heeft het uitgemaakt?'

'Ik,' zei ik met trots, overtuigd van Louis' tevredenheid.

'Dat staat je verduiveld gemeen, Van Berken,' zeide de ernstige stem van Enno. 'Ik had betere gedachten van je. Laat hem zitten, jongens.'

Voort was het troepje en ik bleef alleen; maar ik kon niet in de school blijven. Weg wilde ik; den tuin in of de wei, ergens heen, waar niemand mij kon zien, waar geen spotlach mij kon vervolgen. Weg! Dit woord herhaalde ik honderdmaal, terwijl ik langs een omweg het weiland bereikte.

Die beide jongens daar in de laan, zijn het niet Enno en John? 't Kan me niet schelen, en ik loop voort, spring over een sloot en ben op den rijweg. Ik loop voort, tot ik mij doodmoede in het gras laat neervallen. Eerst nu doet zich de vraag aan mij op, waar ik eigenlijk heenloop. Maar wat kan het mij schelen; ik lig daar heerlijk, begraven, onzichtbaar voor menschen. Toch verontrust mij de gedachte, dat iemand mij

gezien kan hebben. Naar huis lopen durf ik niet; ik zou terstond teruggezonden worden. Ik besluit daar nog wat te blijven en dan langzaam op te wandelen; terug of verder weg... Terwijl ik daarover denk, vallen mijne oogen dicht en vergeet ik alles, maar het is slechts voor een oogenblik. Een kar, die langzaam op den grintweg voorbijknarst, wekt mij en als het geluid der wielen in de verte wegsterft, sta ik op en wandel terug. De zon zegt mij dat ik niet langer dan een goed half uur afwezig kan zijn geweest en mijne afwezigheid dus niet opgemerkt kan zijn. Ik besluit onder den noteboom te wachten, tot de bel voor het theedrinken luidt; dan kan ik van daar terugkeeren en niemand zal dan vermoeden dat ik verboden grond heb betreden. Zoo mijmerend, nader ik den boom en herinner mij dat ik daar eergisteren nog met John gezeten heb, op ditzelfde uur. 't Is weer even heerlijk en schoon in de natuur als dien avond en 't is nog stiller in de wei. Het verwijderd gepraat en geroep der jongens in den tuin verstoort de rust niet, die hier heerscht; er is hier niemand dan ik. Ja, daar ginds schijnt toch iemand in het gras te liggen.... met zijn hoofd op zijne armen.... evenals ik daar dien morgen lag. Zou hij ook verdriet hebben?

Ik sta vlak bij hem; het is John. Hij ziet niet

op; hij heeft mij blijkbaar niet gehoord en langzaam sluip ik weer weg en zoek een ander plaatsje. Ik zie nog eens om, maar hij ligt nog even stil. De avondwind speelt met zijn haar - anders beweegt zich niets.

De bel voor het theedrinken luidt, maar ik heb geen moed mij onder al die jongens te vertoonen. Ik weet wel dat mijn wegblijven niet opgemerkt zal worden, want daarvoor zijn er te veel jongens en is ieder troepje te zeer in zijn eigen gesprek verdiept. Ik ga dus in de schoolkamer en werk tot de schemering invalt, en bedenk dan dat John misschien de eenige zal zijn, die mijne afwezigheid bemerkt. Maar hij heeft niemand, aan wien hij 't kan meedeelen, want ik weet dat hij in deze dagen niemand het eerst zal aanspreken. Nu zit Emily alleen thuis en vermoedt zeker weinig welk een diepe kloof er ligt tusschen John's hart en het mijne, en hoe eenzaam hij daar nu zit onder al die jongens. - Gelukkig komt de knecht het licht aansteken en ik ga weer werken. Wat is het toch een troost te kunnen of liever te m o e t e n werken, als men 't land heeft! Terwijl de jongens binnenkomen, schrijf ik voort en niemand let op mij; de ondermeester gebiedt stilte en ieder werkt, behalve de groote jongens in de andere school, die niet meer gesurveilleerd worden en nu een schrikbarend leven maken. Ik kijk even

op om naar John te zien; zijne plaats is nog ledig en hij is niet in de kamer. Waar is hij?

Mijn buurman is een onschuldig jongetje van elf jaar en ik vraag hem of Mulgrave aan de thee was.

‘Mulgrave?’ zegt hij, ‘ik heb hem niet gezien, maar ik zou wel denken dat hij er was.’

Zijn antwoord helpt me niet veel; een oogenblik overweeg ik de mogelijkheid, dat hij nog buiten kan zijn, maar het komt mij zeer onwaarschijnlijk voor. Ik wil niet over hem spreken, en het ergert mij dat de ondermeester niets van zijne afwezigheid bemerkt; hij zit een brief te schrijven en ik veronderstel dat het aan zijn meisje is, want hij is pas geëngageerd.

Een half uur verloopt; ik kan die onzekerheid niet langer verdragen. Onder eenig voorwendsel verlaat ik de kamer, open zoo zacht mogelijk de tuindeur en sluip naar buiten. Wat is het donker onder die oude, hoge boomen in den tuin! Ik hoor het heesche zuchten van een uil en een oogenblik later vliegt zijne zwarte gedaante onhoorbaar en spookachtig over mij heen. Nu klinkt zijn gesteen meer verwijderd. In het schemerende licht der maan zie ik een kat voor mij uitspringen en dieper in den tuin verdwijnen. Ik heb nooit geweten dat die vroolijke tuinpaden, waar wij des daags juichen en lachen, des avonds

zoo huiveringwekkend stil kunnen zijn. Zoo zacht mogelijk loopende, ben ik bang door onzichtbare wezens vervolgd en aangevallen te zullen worden.

Daar gaat de maan weg! 't Is donker. Ik wil omkeeren; ik bedenk wat ik eigenlijk doe. Wat kan mij John Mulgrave schelen? Ik denk aan Emily, en waarom weet ik niet, maar nu ga ik voort, door duisternis en gevaar, om John te vinden. Ja, ik moet hem vinden, om harentwil, en moedig loop ik voort, ofschoon de duisternis om mij toeneemt en de koude mij doet huiveren.

O Emily! terwijl ge in uw eenzaam tehuis uw engelengezichtje over uw werk buigt of een kus drukt op de lippen van een beschonken vader, hoe weinig denkt ge aan uw heiligenden invloed op een zwak, bedroefd jongenshart, dat zich dankbaar uwe liefde herinnert!

De wolk is voorbijgedreven en de maan werpt een mat licht over de weide, maar onder den boom is het donker. Neen, John is daar zeker niet. Misschien is hij weggelopen, weg, van al zijne kwelduivels; misschien is hij verdronken of door dieven aangevallen. De ééne gedachte verdringt de andere, en ik doe wat ik nog nooit gedaan heb: ik bid; zonder woorden, zonder gedachten, slechts een verzuchting stijgt uit mijn hart. Ik nader den boom en meen toch iets te zien.

Ja, terwijl de maan door de bladeren op zijn kalm gelaat schijnt, ligt John daar in diepen slaap en haalt zwaar adem. Het is mij bijna onmogelijk, de plechtige stilte om mij te verstoren en, bij hem nederknielende, roep ik hem zacht bij zijn naam. Hij antwoordt niet. Ik leg mijne hand tegen zijne wang; ze is ijskoud.

‘John!!’

Nu opent hij de oogen, ziet verbaasd rond en richt zich op. Een half gesmoord ‘Goddank! baant zich een weg uit mijne beklemde borst.

‘Ben jij 't, Henri! Waar ben ik toch? Ik geloof waarlijk dat ik hier heb liggen slapen. Hoe gelukkig, dat je me wakker hebt gemaakt! Ik dank je hartelijk.’

Waarom sloeg ik mijne armen niet om zijn hals, zooals ik verlangde te doen! Waarom sprak ik de woorden van liefde en boete niet, die mij uit het hart welden, en zoo gereeden toegang tot het zijne zouden gevonden hebben!

‘Ik vond je hier toevallig; ik zocht iets, wat ik hier van middag heb verloren.’

‘Heb je 't gevonden?’

‘Ja.’

‘Ik ben door en door koud.’

‘Dat begrijp ik.’

Ik hoorde hem klappertanden en toen hij mij om mijn arm verzocht, was ik genoodzaakt lang-

zaam te loopen, daar zijne voeten hem hunne dienst schenen te weigeren.

‘k Zou maar dadelijk naar bed gaan, John.’

‘Ja, ik voel me niet lekker.’

Den volgenden morgen kwam John niet aan het ontbijt, en het dokterskoetsje hield reeds vroeg voor het groote hek stil.

Langzaam, langzaam kropen de uren voorbij; des daags in de school, in de eetzaal, in den tuin; des nachts in de eenzaamheid van mijne slaapkamer in verward droomen, onrustig wakker liggen en angstig luisteren naar de voetstappen, die zijne kamer in- en uitgingen en geheimzinnig voortschoven over den looper op de gang.

Ik kon niet denken aan de jongens of de meesters of aan iets anders, ofschoon er uiterlijk geen verandering in mijne leefwijze kwam. Waar ik mij ook bevond, ik zag alleen John's gelaat, bleek en lijdend, zooals ik het ééns gezien had door de openstaande deur - ik hoorde alleen dat zachte steunen en kermen, dat mij van daar had weggedreven. Langzaam en ernstig tikte de groote klok boven aan de trap, en als ik er voorbijging, was het steeds of er in mijne borst iets antwoordde. Ook dáár tikte en klopte iets, altijd voort, zoo wonderlijk, zoo onrustig! Het wilde niet tot zwij-

gen gebracht worden en dreef mij altijd weer naar den tuin, waar ik naar zijn venster kon opzien, en voorbij zijne deur, die voor mij gesloten bleef, tot ik op een helderen Zondagmorgen door den ondermeester tot vóór die deur gebracht werd, ‘omdat John naar mij gevraagd had.’ Toen klopte ik bijna onhoorbaar aan, maar zóó zacht niet of het luisterend oor daarbinnen had mij gehoord en een bevende stem noodigde mij tot binnentreden uit. Daar zat hij in den ziekenstoel, vermagerd en bleek, en sloeg den vriendelijken blik verlangend naar mij op. Bloemengeur vervulde de kamer, het gezang der vogelen drong door het geopende venster en de zon scheen naar binnen verkwikkend en warm. Een oogenblik later bescheen ze ook mij, toen ik voor John gekniel lag en mijn hoofd tegen zijne knie geleund, mijne tranen trachtte te verbergen.

‘O John!’

Hem weer recht in de oogen te mogen zien met al de vroegere gehechtheid, die bevende vingers te mogen omvatten, en te weten dat in onze harten nog de oude vriendschap woonde, neen, een veel betere en trouwere, dat was zoo heerlijk, zoo goed! Zijne kussens terecht te mogen schikken, zijn stoel naar het raam te kunnen rollen en hem te wijzen op het zonnige weiland, de golvende korenvelden en de blauwe lucht, dat was meer dan ik aan u ver diend

had, meer dan ik u ooit zou kunnen vergelden, mijn arme, beminde John!

De lijstjes, waarop iedere jongen de dagen had aangeteekend, die nog verlopen moesten eer hij de school voor zes weken mocht vaarwelzeggen, waren van de muren der slaapkamers verdwenen. De gangen waren stil en verlaten; de kapstokken achter de voordeur waren ledig: de scholen roken naar water en zeep, de tuinman harkte met welbehagen de tuinpaden, en zij, die nog kort geleden te zamen werkten en zuchtten, stoeiden en lachten, waren naar alle oorden des lands verstrooid en koesterden zich in het warme, ouderlijke nestje.

Ook John en ik waren weer thuis. Bij de boot had ik Emily even uit de verte kunnen wenken, maar Papa en mijne zusjes hadden mij terstond in een vigilante gestopt en wij waren spoedig naar huis gereden. Nu was ik op weg naar het oude huurhuis en ik stapte langzaam voort in de schemering van een heerlijken zomeravond.

Was ik maar vier maanden afwezig geweest? Het scheen mij toe of ik in dien korten tijd veel meer ondervonden had dan in mijn gansche vorige leven. Ik kon mij niet begrijpen dat het papa en andere menschen nooit in de gedachten kwam

hunne vervelende woonplaats tegen een andere te verwisselen. Alles was nog juist als vroeger. Aan de overzijde der straat verkondigde nog altijd een wit bordje naast de glimmende koperen bel dat het huis bewoond werd door ‘J.J. van Houten, Notaris’ en een dito bordje op een geel geverwd zijdeurtje, dat dit deurtje toegang gaf tot het ‘Kantoor.’ Wat verder zag ik den kruidenierswinkel met de in- en uitstroomende boodschaploopers met hengelmanden aan den arm, dienstmeisjes met glimmende gezichten en witte boezelaars, en livereiknechts, die elkaar aardigheden toeriepen, om welke de dienstmeisjes geregeld lachten. Daarnaast de galanteriewinkel met het gewone groepje toeschouwers, die elkaar voor de spiegelruiten verdrongen. Weer wat verder vond ik het oude uithangbordje terug van Kaatje, de water-en-vuurvrouw, met aan de ééne zijde de woorden: ‘Hier zet men koffij,’ aan de andere zijde: ‘Hier mangeld men.’ Ik verbaasde mij over het geduld van de brievenbestellers, die dag in, dag uit, aan dezelfde huizen schelden, en over manken Toon, die nog juist als vroeger met de haast, kreupelen eigen, de straten afhinkte en de couranten rondbracht.

Van een andere zijde beschouwd, was het toch ook heerlijk dat alles nog als vroeger was, en vooral toen ik het vriendelijke huis weerzag, waar Emily woonde, ging mijn hart open. Juffrouw

Snor opende de deur en groette mij met de oude, gejaagde hartelijkheid; op de trap lag nog dezelfde gestreepte looper, in de gang stond nog dezelfde bloemenmand en dezelfde kanarievogel hing er boven. Mijn tikken aan de deur en het welbekende ‘binnen’ van Emily, het was alles nog als vroeger. Hoe heerlijk was het, weer daar te zitten keuvelen en de duistere gestalten in de straat te volgen!

Emily stond op om de lamp aan te steken, maar nu ik onwillekeurig naar de vlam zag en van daar mijn blik liet dwalen naar het bekoorlijk, helder beschenen gezichtje er achter, nu zag ik dat niet alles was als voorheen. Die kleine handjes waren niet altijd zóó smal, zóó doorschijnend; - die oogen hadden niet altijd zulk een wonderlijken glans; - dät blosje was vroeger niet op hare wangen.

Er was iets wat mij dwong naar het beeld der moeder om te zien en iets fluisterde mij toe dat er een band geweven was tusschen haar, die reeds was heengegaan, en de lieve gestalte in onze nabijheid, een band, die iederen dag nauwer zou toegehaald worden en haar iederen dag meer van ons zou verwijderen. Ik zag naar John; onze blikken ontmoetten elkaar en een oogenblik meende ik in zijn oog een stille, wanhopige vraag te lezen, maar ik begreep hem niet. Hoe zou ik daar ooit den moed toe hebben!

Emily's opgeruimde stem noodigde ons aan tafel. Zij schonk ons thee en schertste en praatte en plaagde mij met mijn stilzwijgen. Ik ging reeds spoedig heen, maar beloofde dikwijls terug te zullen komen, om weer als vroeger met haar en John te lezen.

John bracht mij thuis. Terwijl wij langzaam voortwandelden, verwachtte ik elk oogenblik, dat hij over Emily zou spreken; ik dacht er over hoe nauw zijn leven met het hare verbonden was, hoe uitgestrekt de liefde was, die hij haar toedroeg, en ik herinnerde mij de woorden van Byron, die wij nog kort geleden samen vertaald hadden:

‘She was his sight,
For his eye follow'd hers, and saw with hers,
Which colour'd all his objects; - he had ceased
To live within himself; she was his life,
The ocean to the river of his thoughts.’

John sprak over de school en andere zaken, maar geen woord over Emily, vóór ik op het punt stond ons huis binnen te gaan.

‘Hoe vindt je Emily?’

‘Hoe meen je dat?’ vroeg ik, eenigszins verschrikt.

‘Wel, hoe vindt je haar?..... nog net als vroeger?’

Ja, natuurlijk. Waarom zou ze n i e t als vroeger zijn?’

‘Wel ja,’ zeide hij, met een woeste, zenuwachtige beweging, welke ik dien avond reeds meermalen bij hem had opgemerkt - ‘waarom zou ze n i e t als vroeger zijn!’

‘Goeden nacht, John!’

‘Goeden nacht, Henri!’

De dagen vlogen voorbij. John en ik genoten onze vrijheid zooveel wij konden: wij stonden vroeg op, gingen visschen of wandelen en brachten onze avonden gedeeltelijk bij Dalberg, gedeeltelijk bij Emily door. De student was verhuisd naar den hoek der straat en had lieve, eenvoudige kamers, die John en mij in verrukking brachten. Hij ontving ons met de gewone hartelijkheid, maar zoolang ik op school was, had ik mij hem altijd voorgesteld als stil en treurig, ja, ik had dikwijls gedacht dat hij zich nooit weer zou kunnen oprichten onder de zwaarte van het leed, hem door Emily aangedaan, en nu ik hem weer ontmoette, gevoelde ik mij half teleurgesteld, half vertoornd door zijne onveranderde, jongensachtige opgeruimdheid, ofschoon hij overigens niets jongensachtigs meer had; want zijne manieren waren waardig en mannelijk. Wij vertelden hem alle grappen, die wij op school hadden uitgevoerd, en hij lachte er om met zijn ouden, gullen lach. Toen wij uitge-

praat hadden, deelde hij ons zijn voornemen mee, om, wanneer hij zijn laatste examen achter den rug zou hebben, zich in de stad als dokter te vestigen.

‘Als ik ooit ziek word, zult u mijn dokter zijn, Mijnheer,’ zeide John, en ik kon niet laten er bij te voegen: ‘En de mijne ook.’

‘Dat zijn dan reeds twee patienten,’ zeide hij glimlachend.

‘A propos,’ zeide John, terwijl hij met den rug naar ons gekeerd een schilderij beschouwde, ‘weet u ook een eenvoudig middeltje tegen hoest?’

‘Hoest je?’ vroeg Dalberg, een sigaar opstekend.

‘Neen, ik niet; Emily.’

Dalberg keerde zich naar John. ‘Hoest je zuster?’

‘Ja, ze kucht zoo wat.’

‘Zóó, ik zal je van avond iets voor haar zenden.’

‘O neen,’ zeide John knorrig. ‘Zóó erg is 't niet. U moet me een huismiddeltje aan de hand doen.’

‘Is 't een drooge, korte hoest of.....’

Ik had John nooit hooren vloeken; nu deed hij het, terwijl hij zich naar ons omkeerde.

‘Waarom een drooge, korte hoest,’ zeide hij, met slependen nadruk op die woorden. ‘Dokters willen altijd meer in iets zoeken, dan er in te vinden is. Kan Emily niet evengoed verkouden zijn als een ander? Weet u een middeltje, zeg het dan en praat er niet verder over.’

Dalberg scheen de ruwheid in John's toon en woorden niet op te merken; hij streek zich met de hand over het voorhoofd, zag voor zich uit en gaf toen een middel op.

Wat Emily betrof, begon ik mijzelf langzamerhand af te vragen of ik mij dien eersten avond niet vergist had, en eindelijk lachte ik om mijne dwaasheid. Waarom moest ieder meisje, dat er fijn en teer uitzag, de tering hebben? En Emily vooral..... zij had immers haar leven lang datzelfde uiterlijk gehad! Zelfs John, die haar zoo liefhad, scheen zich nooit over haar ongerust te maken..... Neen, het was dwaze verbeelding van mij geweest en het kostte mij geen moeite meer, om van ganscher harte mee te schertsen, als zijne zuster een van hare dartele buien had en ons een bijzonder vroolijken avond bezorgde.

‘Ik ben blij,’ zeide Emily, weinige dagen vóór het einde der vacantie, ‘dat jullie mij van avond weer gezelschap komt houden. Ik zal gauw weer zoo alleen zijn.’

Er was iets gejaagds in hare bewegingen gekomen, iets, wat haar scheen voort te drijven van het ééne werk naar het andere en haar nooit toeliet ledig te zijn.

‘Vroeger hieldt je wel van de eenzaamheid, Emily,’ zeide John.

‘Ja, nu ook,’ antwoordde ze haastig, ‘maar de

avonden zijn toch veel prettiger, wanneer men zulk aangenaam gezelschap heeft, als mijn broer John en zijn vriend Henri verschaffen.’

Zij knikte hem vroolijk toe en ging voort: ‘Wij moeten ons verhaal nog uitlezen. Als jullie 't goedvindt, zal ik van avond weer voorlezen.’

Wij gaven graag onze toestemming, want Emily las heerlijk voor. John en ik hadden al dikwijls getracht het haar na te doen, maar onze grove stemmen waren er niet voor geschikt en wij hadden het sedert lang opgegeven. Ook dien avond las zij bijzonder aangenaam; alleen was het jammer, dat zij nu en dan moest ophouden om te hoesten. Als wij evenwel aanboden hare taak over te nemen, verduisterde haar lief gezichtje en vroeg zij zóó bedroefd of haar hoesten ons hinderde, dat wij onmogelijk met ‘ja’ konden antwoorden.

In den loop van den avond was John, door den boeienden verhaaltrant aangetrokken, achter haar gekomen en had in het boek gezien, terwijl zij las. Zijn arm lag om haar hals en zijn hoofd rustte tegen het hare. Bij de laatste bladzijde moest Emily ophouden; zij hoestte lang. Ik gevoelde dat zij zich te veel had vermoeid en als een duistere schaduw viel een oogenblik de oude vrees in mijne ziel.

Zij hield haar zakdoek voor den mond..... toen zij hem wegnam, sprong ik verschrikt op; er was

bloed aan. Een lange, doordringende kreet klonk door de kamer.

Zijne beide armen om haar heen geslagen, haar hoofd tegen zijne borst gedrukt, stond John daar, doodsbleek, den woesten blik omhooggeslagen, als gordde hij zich op dat oogenblik aan te strijden met wanhoop en doodsangst tegen een hand, die haar wenkte, altijd wenkte op een weg, die zoo moeilijk is te gaan, waar geen rustplaats is dan aan het einde, en waarvan iedere wegwijzer den vinger op het graf gericht houdt.

‘Het is niet de eerste maal, beste John!’ zeide zij, met haar engelenglimlach naar hem opziende. ‘Wees om mij niet bedroefd. Ik wist het reeds lang.’

De zoo lang begeerde tijd was voorbij, en wij waren weer op school. John werkte, zoo mogelijk, nog harder dan vroeger; altijd uitziende naar het oogenblik, waarop hij de school zou kunnen verlaten en knap genoeg zou zijn, om met eenige kans van slagen, in A. een werkkring te kunnen zoeken. Bij Emily te zijn, haar te koesteren en te verzorgen, alles uit den weg te ruimen, wat een wolk zou kunnen brengen op haar voorhoofd, alles te mogen dragen wat te zwaar zou zijn voor hare zwakke kracht, - dat was het doel van zijn werken, het

eenige doel, waarvoor hij leefde en waar al zijne gedachten zich om bewogen. Bij al het leed, dat hem drukte, was die ééne verwachting genoeg, hem staande te houden; zij bracht vuur in zijn oog, waardigheid in zijne houding, en veerkracht in zijn gang.

Ik heb vergeten een voorval te vermelden, dat plaats greep, toen wij A. verlieten.

Gedurende de vakantie had ik John's vader soms thuis gevonden, soms op straat ontmoet, maar nooit een woord met hem gewisseld. Langzamerhand had hij alles verloren, wat hem nog eenigszins het aanzien van een heer had gegeven; ik weet niet op welke wijze ik het best zal uitdrukken hoe jammerlijk zijne verschijning was; hij was ellendig in houding en manieren, blik en gang. Hoewel men duidelijk in zijne kleeding een sparende vrouwenhand kon bespeuren, zoo droeg die bij zijne thuiskomst altijd weer sporen van verregeaande slordigheid en verwaarloozing. Vóór wij A. verlaten hadden, zouden wij hem nog eens zien.

Het was een sombere, regenachtige achtermiddag, toen Emily ons naar de aanlegplaats vergezelde. Bij onze komst aan de kade bemerkten wij dat de boot nog niet in het gezicht was, en John had, half gebiedend, half smeekend, Emily overreed naar huis terug te keeren. Sinds het oogenblik, dat zij ons verlaten had, was een geduldig 'Ja' of 'Neen,

Henri,' het eenig antwoord geweest, dat ik van hem ontvangen had. Ik gevoelde volkomen hoe zwaar dat afscheid hem had moeten vallen; mijn hart bloedde met het zijne, maar troostwoorden te bieden was mij onmogelijk. Het eenige, wat ik doen kon, was hem ongemerkt afleiding te bezorgen. Gelukkig kwam de boot spoedig in volle vaart aan, alsof zij zich wilde haasten den verloren tijd in te halen en wij gingen de brug af, ons opwerkende tegen den stroom van sjouwers, pakjesdragers en aangekomen reizigers. Terwijl ik mijn best deed, zoo spoedig mogelijk de boot te bereiken, voelde ik mij op eens door John bij den arm gegrepen; hij liet mij evenwel terstond weer los en ik zag hem driftig voortdringen naar een man, dien ik als Mijnheer Mulgrave herkende en die omringd was van menschen, welke, evenals hij, hunne sterke armen ten dienste der reizigers stelden. Onder al het geschreeuw en geroep scheen zijn zoon die ééne stem herkend te hebben. Toen hij hem bijna bereikt had, zag ik John besluiteloos stilstaan en na eenige aarzeling terugkeeren. Mijnheer Mulgrave had hem niet bemerkt en verwijderde zich een oogenblik later met een reiziger, wiens koffertje hij droeg.

John kwam zwijgend naast mij; zijn gelaat had een half wezenlooze, half bedroefde uitdrukking. Wij zochten een aangenaam plaatsje uit op het

dek, en spoedig zagen wij de kade met hare welbekende gebouwen, de kerktorens en de singels uit ons oog verdwijnen, en na den knecht van het badhuis, waar wij voorbijvoeren, een laatst vaarwel te hebben toegeroepen, zette ik mij op een koffer en zon op een middel om John voor eenigen tijd zijn leed te doen vergeten.

De hemel was langzamerhand helderder geworden; de zon brak door de wolken en zond met hare laatste stralen de aarde een avondgroet. De lucht, welke wij inademden, had die frischheid, welke zich na regen dikwijls gevoelen doet, en de avond was zóó zacht en vredig, dat wij besloten boven te blijven.

John leunde over het hekwerk, dat het dek der boot omgaf, en tuurde in de troebele, grijze golven.

‘Het zal stellig donker zijn, eer wij aankomen, John!’ zeide ik om een gesprek te beginnen; ‘de dagen worden reeds veel korter.’

Hij antwoordde mij niet.

‘De zon gaat om dezen tijd van Augustus reeds omstreeks zeven uur onder, is 't niet, John?’

‘Ik geloof het wel.’

Hoe hij ook anders kon genieten van het eenvoudigste landschapje, de goddelijke schoonheid van dezen avond liet hem koud. Hij zag niets van den gouden gloed in de kerkranken der vreedzame dorpjes, die wij voorbijvoeren, van de statig rijzende maan, die, naarmate de zon wegzonk, in

glans vermeerderde, en hij hoorde het verwijderde gezang der schippers niet, dat mij aan onze watertochtjes op den Rijn herinnerde. Hij dacht slechts aan haar, die hij had verlaten en moest overgeven aan de zorgen van vreemden.

Vóór hij A. verliet, had hij den ouden dokter Van Voorst een bezoek gebracht, en hem zijne zuster aanbevolen; - dat was alles wat hij had kunnen doen. En nu dacht hij aan hare eenzaamheid; hoe zou zij verlangen hem nog eenmaal met haar liefste lachje te mogen vaarwelzeggen en hem te verzekeren dat zij volkomen wèl was! En hoe eenzaam en verlaten gevoelde hij zich zelf!

Terwijl ik naar hem keek, herinnerde ik mij het schoone gedicht van Longfellow 'The Bridge.' John hield veel van Engelsche verzen en bestudeerde ze vlijtiger dan men van een vijftienjarigen knaap verwachten kan. Ik wist dat hij het bedoelde gedicht van buiten kende; hij had er dikwijls de schoonheid van geroemd.

'John,' zei ik op luchtigen toon, 'wil je Longfellow voorstellen? Je herinnert je immers de woorden wel:

'I stood on the bridge at midnight,
As the clocks were striking the hour,
And the moon rose o'er the city,
Behind the dark church-tower.

I saw her bright reflection,
 In the waters under me,
 Like a golden goblet falling
 And sinking into the sea.'

'Ga voort,' zeide hij zacht.

'Ik weet het vervolg niet juist.'

Hij scheen geen lust te hebben den draad op te vatten, althans niet luid, maar ik begreep dat hij bij zichzelf de woorden van den dichter gevolgd had, want na eenigen tijd hoorde ik hem vrij luid en met een diepe, treurige uitdrukking in zijne stem de volgende regelen opzeggen:

'For my heart was hot and restless,
 And my life was full of care,
 And the burden laid upon me,
 Seemed greater than I could bear.'

Arme John! Ik kon den toon niet verdragen, waarop hij die laatste woorden sprak; ik liet hem alleen en ging naar de andere zijde der boot, waar ik op een samengerold touw ging zitten en luisterde naar het kabbelen en klotsen van het water en het eentonig slaan der raderen. Ik was te jong om mij in wijsgeerige bespiegelingen te kunnen verdiepen over de verschillende lotsbedeelingen der menschen, maar terwijl ik eenzaam in mijn hoekje zat en niemand op mij lette, wenschte ik vurig iets te kunnen doen voor John en Emily. Waarom moesten zij, juist zij, zooveel lijden? Ik

stelde mij voor hoe stil en verlaten Emily nu aan het venster zou zitten; - hoe zij in dit oogenblik wellicht, nu niemand haar kon bespieden, hare tranen den vrijen loop zou laten en klagen over het harde, harde vonnis, dat over haar was uitgesproken. Dacht zij nu misschien ook aan Dalberg, aan hem, die haar reeds lang vergeten had? Hoe wenschte ik thans mij ieder woord te kunnen herinneren van het gesprek, hetwelk ik toen had gehoord! Zij had hem afgewezen; dat herinnerde ik mij, maar hoe, en op welken grond? Latere indrukken hadden uitgewischt wat ik nu zoo gaarne weer voor mijn geest zou willen roepen.

Ik had nooit met John over die ontmoeting gesproken, gedeeltelijk omdat ik mij schaamde alles gehoord te hebben, gedeeltelijk omdat ik in den aanvang verwachtte dat John Emily's vertrouwde zou worden, en hij er dus, zoo zijne zuster het goedkeurde, 't eerst over zou kunnen beginnen. Hoe het zij, John had nooit meer over eenige betrekking tusschen Dalberg en Emily gesproken en ik evenmin.

Ik zag naar de plaats, waar ik John verlaten had. In het heldere licht der maan wandelde zijne slanke figuur langzaam op en neer over het dek, en medelijdend dacht ik er over na hoe spoedig er wellicht reeds bericht zou komen van een herhaalde bloedspuwing - waarschijnlijk in veel hevi-

ger graad - en vervolgens van haar dood. Maar het gebeurt meermalen, dat wij weten hoe ons een gewichtige gebeurtenis - hetzij vreugd of leed - te wachten staat en dat wij met iederen dag, die aanbreekt, hopen of vreezen dat het des avonds voorbij zal zijn; en de dagen volgen elkaar op, zonder dat de lang gekoesterde verwachting vervuld wordt, ja, zelfs weken en maanden gaan voorbij, en ten laatste halen wij de schouders op over onze dwaasheid: iets in zulk een spanning tegemoet gezien te hebben, wat zoo lang op zich zou laten wachten. Zoo ging het ook mij. De herfst kwam en werd gevolgd door den winter; bloemengeur en vogelenzang kondigden de lente aan en de schitterende kinderen van den zomer deden de lente weer vergeten. Vacanties waren begroet en teruggewenscht, oude leerlingen, onder wie Louis en Enno, hadden plaats gemaakt voor nieuwe, en John was de eerste van de school geworden, zonder dat Emily's brieven ooit op den bepaalden tijd naar zich hadden laten wachten. De schoone zomeravond met zijn verschrikkelijk einde was voor ons niets meer dan een droom geworden; een droom, die, een sombere, vreeselijke voorspelling bevattende, nog eenigen tijd een duistere schaduw had geworpen op ons zorgeloos leven, om evenwel meer en meer vergeten te worden, naarmate de werkelijkheid ons scheen te

willen overtuigen dat die voorspelling nooit verwezenlijkt zou worden.

Toen de groote vacantie weer aanbrak, nam ik afscheid van de school met al haar vreugde en leed en slechts de herinnering aan haar zou mij overblijven, want in Augustus zou ik naar het Nieuwediep vertrekken; en toen de vacantiedagen voorbij waren in al hunne oude, vluchtige bekoorlijkheid, scheidden John en ik het eerst voor langeren tijd; ik was een stap nader tot mijne bestemming gekomen en John ging nog voor eenigen tijd naar school.

John hield mij getrouw op de hoogte van alles, wat er op de school gebeurde; van de veranderingen, die het gebouw onderging; van de geliefde boomen, die in den tuin werden uitgeroeid; van de wijze, waarop de groote dag, Mijnheer's verjaarfest, gevierd was; van de nieuwe jongens en de nieuwe meesters, en vooral van alles, wat hem eenigszins hoop gaf de school spoedig te kunnen verlaten. Ook Emily's fijn handje vond ik soms onder mijne brieven en hare, als 't ware, juichende dankbaarheid voor hare herstelde gezondheid, hare liefde voor John en hare innige vriendschap voor mij brachten mij altijd in een heerlijke stemming. Ik was trotsch op hare brieven en als ik zeer vroolijk was, toonde ik mijne makkers op geheimzinnige wijze de vriendelijke onderteekening; maar

ook in ernstiger oogenblikken gevoelde ik de waarde van die nooit vermanende, maar altijd aanmoedigende woorden, welke zóó vol teederheid en liefde waren, dat zij voor mij de brieven eener moeder vervingen.

Papa zond mij nu en dan een vriendelijk, hoewel zeer gestreng epistel, dat altijd op dezelfde wijze begon en eindigde, in het midden altijd handelde over vlijt en ordelijk gedrag en slechts nu en dan een oogenblik verhelderd werd door een nieuwtje, dat hij vernomen had. Kort vóór de Kerstvacantie ontving ik een brief van mijn zusje, die groot, doch treurig nieuws bevatte.

Zij schreef:

A. 23 November 185.

‘Lieve Henri! Papa heeft geen lust tot schrijven, daar hij weer erg door reumatiek geplaagd wordt, en wetende hoe graag je een brief ontvangt, schrijf ik je maar. Er is dan ook groot nieuws.

Gisternacht werden wij wakker door het geroep van ‘brand’. De kleintjes waren dadelijk uit bed en liepen naar beneden, en ofschoon ik eerst voornemens was onder de warme dekens te blijven, maakte het gelui der klok en het loopen op straat mij zóó onrustig, dat ik hen spoedig volgde. Wij stuurden den knecht naar buiten om te vragen waar de brand

was, het antwoord luidde zeer onbepaald; Willem zeide dat het zoo wat in den omtrek der Grootte Markt moest zijn, en daar er toch om den grooten afstand voor ons geen gevaar was, zond papa ons weer naar bed. Ik kon nog lang niet slapen en dacht er over hoe Emily toch wel geschrikt zou zijn, toen zij hoorde dat het zoo dicht bij was - en verbeeldt je nu eens, Henri, de brand is in het huis van Mijnheer Mulgrave geweest. Niemand weet hoe het aangekomen is. Mijnheer is met groote moeite gered, maar moet ernstige brandwonden hebben bekomen. Het huis is verzekerd, maar alle papieren van waarde en het grootste gedeelte der meubelen zijn verbrand. Van Emily heb ik nog niets gehoord. Vindt je 't niet verschrikkelijk? Dag beste Henri! aanstonds komt de pianomeester; ik kan dus niet langer.

Uwe Elize.

Verder bevatte de brief nog een postscriptum, dat aldus luidde:

‘De pianomeester zegt mij dat de naaste huizen beschadigd zijn, maar dat de brand zich niet verder heeft uitgebreid. Mijnheer M. is door een jong dokter in huis genomen en wordt door hem verpleegd. Emily is bij menschen, die tegen-

over haar woonden; ik zal straks naar haar toegaan. Ik schrijf spoedig meer.

Het was gelukkig dat ik dezen brief juist op een Zondagmorgen ontving; voor werken was ik den ganschen dag ongeschikt. Mijne eerste gedachte was aan John. Wist hij het al? Hoe zou hij het dragen? Waarvan zou Emily nu leven en John zijne verdere opleiding genieten? Ik was half ziek van opgewondenheid en medelijden. Eindelijk kwam ik op een heerlijk denkbeeld; ik nam pen en papier en schreef aan papa. Ik smeekte hem Emily een paar kamers uit ons ruim huis af te staan en haar daar te laten wonen; ik betoogde dat het voor zulk een rijk man, als papa was, niets kon uitmaken John als kind aan te nemen en mij in hem een broer te geven. Ik schreef hem welk een heilzamen invloed John steeds op mij uitgeoefend had, hoeveel ik hem en Emily verschuldigd was, hoe hij twee menschen door dankbaarheid voor eeuwig aan zich zou verbinden, in één woord, ik deed wat ik nog nooit gedaan had: ik liet papa een diepen blik in mijn hart slaan, openbaarde hem al mijne genegenheid voor Emily en mijne vurige vriendschap voor John, en hoopte vurig dat hij mijne wenschen zou vervullen.

Langzaam en treurig gingen de dagen voorbij: het antwoord van papa, dat ik met iedere aan-

komst der post verwachtte, kwam niet; ook mijn zusje liet niets van zich hooren. Na verloop van drie dagen, die mij zooveel weken schenen, kwam er eindelijk een brief uit A., evenwel niet van papa of Lize, maar van John. Hij was dus niet meer op school, Emily had hare grootste vertroosting bij zich. De brief was blijkbaar in groote haast geschreven en luidde:

‘Beste Vriend! waarschijnlijk hebt ge reeds van uwe familie vernomen welk ongeluk ons getroffen heeft. Zooals ge weet, wordt iederen middag op school het Binnenlandsche Nieuws voorgelezen; zoo hoorde ik 't het eerst. Een uur later kwam Emily's brief. Ik ben nu bij haar. Ik weet niet of iemand u geschreven heeft dat papa door Dalberg in huis is genomen; hij is heel ziek; Dalberg vreest het ergste, maar hij gaat zelf niet over papa, want hij heeft het zoo druk, dat hij den geheelen dag uit is; de oude Van Voorst vervult zijne plaats. Hij was zoeven hier, om Emily te halen; papa had naar haar gevraagd. Ik weet nauwelijks wat ik schrijf; mijn hoofd duizelt. Ik heb pogingen gedaan een betrekking te krijgen, en ben na veel moeite geslaagd. In de volgende week ga ik aan den lessenaar zitten. Ik verdien dan

t.m. wat. God helpe ons! Daar komt mijne lieveling thuis; 't is of met haar een licht in deze sombere kamer komt. Als zij maar opgeruimd blijft, vrees ik niets. Ik kan werken. Morgen schrijf ik stellig meer, maar ik ben zoo geheel anders dan gewoonlijk. Ik zou u graag hier hebben en uw getrouwen handdruk voelen. Wanneer begint de vacantie? Emily groet u.

Uw vriend John.

Dagen gingen weer voorbij. Een lange brief van mijn zusje meldde mij den dood van Mijnheer Mulgrave, en papa voegde er eenige regelen bij, maar hij sprak daarin niet over mijn verzoek. Kort daarop kreeg ik weer bericht van John; er was nu geen spoor van gejaagdheid of verwarring meer in zijn brief te bespeuren. Rustig en bedaard zette hij mij uiteen wat zijne plannen waren; nauwkeurig beschreef hij zijne nieuwe woning en eindigde met deze woorden: 'Wij verlangen naar je komst. Ofschoon wij een verdieping hooger wonen en onze kamers niet zoo weelderig ingericht zijn als vroeger, twijfelen wij niet of je zult ons niets beters toewenschen, want hoe het komt weet ik niet, maar wij zijn gelukkiger dan wij ooit geweest zijn. Juffrouw Snor, die ook door den brand bijna alles verloren heeft, woont op een zolder-

kamertje boven ons en doet al die huiselijke bezigheden, welke voor Emily te zwaar zijn. Wij hebben veel verplichting aan haar; zij heeft ons in alles geholpen.

Henri! nu heb ik Emily altijd bij mij. Geen dag gaat voorbij, zonder dat zij vreugd en leed met mij kan delen. Mijn zonnestraaltje is vroolijk en gelukkig en ik werk voor haar.

Zoo kon John zich dan werkelijk nog gelukkig voelen in weerwil van de stormen, die hem geteisterd hadden en de wolken, die zich nog boven zijn moedig hoofd verzamelden. Als ik bedacht hoeveel hij moest missen en hoe geheel anders zijn lot zou zijn, dan hij het zich altijd had voorgesteld, kon ik soms niet laten aan dat geluk te twijfelen, maar toen eindelijk het oogenblik daar was, dat ik de nauwe trap opklom, welke naar hunne kamers leidde, verdween die twijfel geheel. Een vroolijk zingende mannenstem diende mij tot gids, en de deur openende, waarachter zich vermoedelijk de eigenaar dier stem zou bevinden, zag ik John en Emily bij het venster staan. John had zijne jas uitgetrokken en was bezig op de maat van zijn vroolijk liedje een kistje in elkaar te timmeren, terwijl Emily er met groote belangstelling naar stond te kijken, meer dan ooit gelijkende naar het zachte, wasachtige beeld der moeder.

‘Wees eens even stil, John. - Geloof je niet,’ zeide zij, het kistje met hare hand op de helft deelende, ‘dat aan dezen kant plaats genoeg zal zijn voor hyacinten, en in de andere helft kunnen we dan krokussen leggen. Ik zal eens even aan Juffrouw Snor raad gaan vragen.’

Zich omkeerende, zag Emily mij, en met een uitroep van verbazing kwam zij naar mij toe en verwelkomde mij recht hartelijk. John keek verwonderd op, wierp toen zijn kistje weg en vloog in mijne armen. Ik moest onwillekeurig lachen om zijne vroolijkheid, en spoedig waren wij alle drie in zulk een opgeruimde stemming, dat Juffrouw Snor om de deur kwam kijken en half bezorgd, half nieuwsgierig vroeg ‘wat er gaande was.’

Toen zij mij zag, wilde zij eerst weer verdwijnen, maar nog voor de deur geheel gesloten was, kwamen hare slimme oogjes weer te voorschijn, gluurden mij eenige oogenblikken aan en met den triomfkreet: ‘Zie je, ik dacht het wel’ stortte ze in de kamer. Ik reikte haar de hand en vroeg naar hare gezondheid, waarop zij de handen in de zijde zette en met een welbespraaktheid, die deed vermoeden dat zij deze opmerkingen niet voor 't eerst meedeelde, zeide: ‘Gezond ben ik, Mijnheer, dat laat niets te wenschen over. En wat het overige betreft, dan kan ik niet anders zeggen, of ik heb

het wel eens beter gehad, maar ik heb toch niet te klagen. Ik heb vroeger dikwijls gelezen dat een mensch in den nood geen vrienden heeft; maar ik heb 't niet ondervonden. Ik ben voortgeholpen, Mijnheer, zooals ik nooit had kunnen denken, en nu verdien ik een kostelijk stukje brood met naaien. Ik heb het niet breed, Mijnheer, maar ik ben heel tevreden.'

Juffrouw Snor bleef nog lang bij ons zitten praten en ik bemerkte dat het leed, hetwelk zij te zamen hadden gedragen, hen nauw aan elkaar verbonden had.

Toen ih John vroeg of hij veel te werken had, gaf hij mij met kluchtige nauwkeurigheid een beschrijving van zijn leven.

'Des morgens sta ik zoo vroeg mogelijk op,' zeide hij, 'leg vuur aan, - want Juffrouw Snor is dan nog niet present - zet thee, en ga zitten werken. Vervolgens komt Juffrouw Snor, beknort mij over mijn vroeg opstaan, maakt de kamer in orde en roept Emily, die er anders veel van houdt, wat lang onder de dekens te blijven. Als zij verschijnt, ontbijten wij samen, lezen een gezang en gaan aan ons werk. Emily zet de kraag van mijne jas omhoog, knoopt mijne bouffante goed dicht, drukt hare lipjes op mijne wang en jaagt mij naar 't kantoor. Om één uur kom ik thuis, en ga met mijn zusje wandelen, als 't niet te koud voor haar is;

Juffrouw Snor zorgt dat het eten klaar is, als wij thuis komen, en om 3 uur ga ik weer naar 't kantoor. Om 7 uur komt Juffrouw Snor beneden en drinkt met ons thee, en na de thee hebben wij uurtjes, Henri, die ik voor geen geld zou willen missen. Emily dicteert mij en ik schrijf, en terwijl wij zoo zitten, vliegt de tijd om, zoodat het soms twaalf uur slaat, als wij denken dat het pas elf kan zijn. Zoo leven wij zonder zorg. Emily houdt er een spaarpotje op na, tegen dat de kwade dagen komen.'

'Bevalt je het kantoorleven?' vroeg ik bij 't naar huis gaan.

Een oogenblik kwam er een wolk op zijn voorhoofd, maar zijn gelaat verhelderde ook weer terstond. 'Och,' zeide hij, de schouders ophalend, 'zooals alles heeft het zijne kwade, zoowel als zijne goede zijde; maar komt er eens een oogenblik, waarin ik zoo dwaas ben den een of ander te benijden, dan behoef ik maar even aan mijn zonnestraaltje te denken. Er is geen duisternis zoo groot of zij kan die doen verdwijnen.'

Hij zeide dit alles met een mengeling van trots en vreugde, en ik dacht, toen hij mij verlaten had, dat er toch aan ieder kruis rozen groeien, en dat ze hier zoo talrijk waren, dat het kruis er door onzichtbaar werd.

Het oude jaar was voorbij; een nieuw aangebroken. Helder en verkwikkend scheen de Januarizon en trachtte het sneeuwkleed weg te nemen, waaronder de sluimerende aarde rustte, als om haar te herinneren dat de ergste dagen voorbij waren en hare stralen weldra met ouden gloed hare koude oppervlakte zouden beschijnen. Vroolijk klonken de stemmen der gelukwenschenden en de schoten, die als altijd, door kleine en groote overtreders der wet werden gelost.

Er kwam weer moed en hoop in de klagende, onrustige harten der menschen. Vermoeide handen grepen met frissche kracht naar den neergeworpen last, in betraande oogen flikkerde nieuwe levenslust, neergebogen hoofden werden omhooggeheven en gekromde gestalten richtten zich op en gevoelden dien dag, dat aan alles een einde is en dat ook hun last eenmaal van hunne schouders zou vallen.

‘Het oude is voorbijgegaan, ziet, het is al nieuw geworden,’ zoo klonk de stem des predikers door de gewelven der kerk. John was tegenover mij onder de menschen op de galerij, en beneden zag ik het opbouwende gezichtje van Emily naar den spreker geheven. Hoe dikwijls dwaalde John's oogen naar die zijde en hoe lang en innig bleven zij op die trekken staren!

Wanneer 't geloofsoog op U ziet,
Dan kwelt de donkere toekomst niet,
Dan is geen nacht voor ons te duister;
Dan juichen w' op oneffen paân,
En zien, bij d' uitkomst van uw daân,
Uw liefd' en wijsheid in haar luister.

Ook John's stem mengde zich in het krachtige, volle koor van hen, die opgegaan waren, om den ingetreden jaarkring aan God op te dragen. Ik zag het, toen wij de kerk verlieten, aan zijn stralend gelaat, dat hij zich sterk voelde alles te dragen, wanneer die kleine hand maar zoo op zijn arm mocht blijven rusten; - ik zag dat geen nacht voor hem te duister kon zijn, als zijn zonnestraaltje slechts in haar ouden, schoonen glans voor hem mocht blijven schijnen. Nog zie ik hen daar loopen in den helderen zonneschijn, nog hoor ik zijn vroolijken groet en haar zacht geuiten wensch, dat het mij in alles wel mocht gaan. Onbeschrijfelijk rein en blauw welfde zich de hemel boven ons, toen wij de drukke straten verlieten en langs de singels naar huis wandelden. O, heerlijk nieuw jaar, dat nu reeds zoo lang geleden weer oud is genoemd, waarom mocht ge voor die twee gelukkige, jubelende harten niet altijd nieuw blijven, waarom moest uwe zon wegzinken en uw blauwe hemel zich met wolken dekken?
Toen er weer een nieuw jaar met schoten werd

begroet, was de sombere voorspelling van den bijna vergeten zomeravond vervuld. Wat ons een droom had toegeschenen, was werkelijkheid geworden. Emily had een hevige bloedspuwing gehad en hoop op herstel bestond alleen bij haar zelf en in het gefolterde, ongeloovige hart van John.

Dalberg had den eersten bijstand verleend, daar er geen andere dokter in de nabijheid woonde, en toen hij aan het ziekbed verscheen, had de oude glimlach zich zwakjes om Emily's lippen vertoond en zij had hem zwijgend haar handje toegereikt. Bedaard en nauwkeurig had hij gedaan wat hij noodig achtte, was naar dokter Van Voorst gegaan, om hem in te lichten omtrent den toestand zijner patiente, en was daarna niet meer in de sombere bovenwoning gezien. Wanneer ik hem nu en dan bezocht, was hij zelden thuis, maar dikwijls zag ik hem op straat in druk gesprek met dokter Van Voorst.

Toen ik mij op den dag na mijne tehuiskomst naar John's woning begaf, trof ik den ouden dokter in de woonkamer aan. Ik schrikte van het veranderde voorkomen van mijn vriend, en toch was die verandering misschien alleen zichtbaar voor mijn bezorgd, liefhebbend hart. Hij was niet buitengewoon bleek of afgevallen, ook waren al zijne bewegingen zeker en bedaard, maar het was of een

ijskoude wind over zijn gelaat was gegaan en al het leven er in had doen verstijven; het vuur in zijne oogen was uitgebluscht, de glimlach om zijne lippen was verdwenen en zijne stem klonk mij vreemd in de ooren. Het scheen mij toe alsof niets hem meer zou kunnen verwonderen, alsof voor altijd de uitdrukking van smart en vreugde van zijne strakke gelaatstrekken was weggenomen.

Een kalme handdruk was zijne eenige begroeting; toen wendde hij zich weer met koele bedaardheid naar dokter Van Voorst en ondervroeg hem over Emily's toestand.

‘Zij heeft versterkend voedsel nodig,’ was het antwoord. ‘Zij kan voortgaan, zooals zij tot nu toe gedaan heeft. Maar u moet zelf meer rust nemen, Mijnheer Mulgrave, waarlijk, dat aanhoudend waken kan niet anders dan nadeelig op uw gestel werken. - Laat Juffrouw Mulgrave straks weer wat opzitten, zoo zij er lust toe gevoelt; niet te lang. Rust en versterking heeft zij nodig, dat weet u.’

John stond bij het venster en zag zwijgend het rijtuig na, tot het uit het gezicht was; toen bleef hij peinzend in de besneeuwde straten neerzien. Een toevallige beweging van mij deed hem opschrikken.

‘Ik vergat heelemaal dat je er waart,’ zeide hij met een oogenblikkelijken blos, ‘vergeef mij mijne

afgetrokkenheid. Ik heb tegenwoordig zooveel te bedenken. - Hoe gaat het je, oude jongen?' voegde hij er op lustelooze wijze bij.

Ik begreep wel dat zijn hart te zeer vervuld was van Emily, dan dat hij met belangstelling naar het antwoord op die vraag zou kunnen luisteren, en dus bracht ik het gesprek op haar terug, maar hij bleef afgetrokken en soms kon ik duidelijk bemerken dat hij mij niet hoorde. Ik nam dus spoedig afscheid en verzocht hem mijne groeten aan Emily over te brengen. Met een treurig hart verliet ik het huis. Was dat mijn vroolijke, gelukkige John? Was dat dezelfde jongeling, die nog zoo kort geleden de toekomst tegenzag met uitdagenden moed? Zijne jeugdige ziel was verslagen, zijne kracht verlamd. Alles zou hij gedragen hebben, maar het noodlot, dat hem Emily wilde ontrukken, vermocht hij niet onder de oogen te zien. Korten, korten tijd had een zon van geluk en zegen zijn pad beschenen; licht en duisternis hadden elkaar afgewisseld en nu was de beurt weer aan de laatste.

..... Das ist in tausend Sprachen,
Ein altes Lied betitelt Menschenleben.

Die woorden van Hamerling kwamen mij gedurig weer toen te binnen, ik mijneen weg baande in de bevolkte straten en de gezichten gadesloeg,

die mij voorbijstroomden, ieder met zijne eigenaardige uitdrukking, daarop geschreven door dezelfde hand, die John's trekken had doen veranderen. Ofschoon John mij niet aangemoedigd had terug te komen, ging ik den volgenden dag weer naar zijne woning, in de hoop, dat een deelnemend vriendengezicht hem troosten zou. Hij was nog niet van 't kantoor thuis gekomen en in de voorkamer trof ik Emily aan. Zij zat in een grooten ziekestoel, dien ik mij flauw herinnerde eens op Dalberg's kamer gezien te hebben. Een wit, coquet mutsje omsloot haar ingevallen gezichtje, waaruit de groote blauwe oogen mij vermoeid aanstaarden, en het nu gloeiende handje, dat ze mij toestak, was zóó smal en teer geworden, dat ik mij verwonderde, of zij het nog kon gebruiken. Juffrouw Snor die, zoo veel zij kon, voor de zieke zorgde, verliet de kamer, waarschijnlijk om aan haar naaiwerk te gaan. Ik nam een stoel en zette mij bij Emily neder.

‘Hoe gaat het vandaag?’

‘O, ik voel mij weer wat beter,’ zeide zij fluisterend. ‘Als wij Januari maar achter den rug hebben, dan zal het wel sneller vooruitgaan. De dokter zegt dat ik maar moed moet houden.’

Het scheen volstrekt onmogelijk, dat die wangen ooit weer door een blos gekleurd zouden zijn, dat de zachte krullen, die uit het mutsje te voorschijn

kwamen, zich ooit weer onder een hoedje zouden vertoonen, - maar het was even onmogelijk in die geloovige oogen te zien, zonder woorden van hoop te spreken.

‘Kijk dáár eens,’ zeide zij weer, naar de vensterbank wijzende, ‘daar staat mijn bloemenbakje. Zie je wel dat er witachtige puntjes uit de aarde steken; er zijn krokusjes in. Je zult eens zien hoe gauw ze bloeien. Och! als de zon maar wilde schijnen!’ voegde ze er treurig bij, verlangend hare oogen op den donkeren, bewolkten hemel vestigend. - ‘Kom weer bij mij zitten, Henri, ik moet je wat vragen. Is het je ook opgevallen dat John er slecht uitziet?’

‘Nee,’ zeide ik, mij schamend over mijne onoprechtheid, ‘maar hij is wat stil en kortaf, dunkt me. Ik weet niet juist hoe ik het noemen zal....’

‘Stil en kortaf?’ zeide Emily peinzend, ‘neen, dat is hij hier nooit; maar ik vind hem zenuwachtig en onnatuurlijk. Ik ben bang dat hij om mijnentwil bezorgd is; hij trekt het zich zoo aan, dat ik ziek ben. Die dwaze, lieve jongen!’

Ik was nooit in de gelegenheid geweest een toringzieke van nabij gade te slaan, en had altijd getwijfeld aan de hardnekkigheid, waarmede, zooals men mij zeide, zulke zieken aan hun herstel gelooven; nu zag ik de treurige waarheid er van.

‘De dokter heeft mij het veel spreken verboden,’

zeide Emily, ‘en toch zou ik het zoo onaangenaam vinden, als je me nu reeds gingt verlaten. Lees me wat voor, als je lust hebt.’

Ik had juist eenige lichte lectuur gevonden, toen de deur zacht openging en John binnentrad. Hij groette mij vluchtig en vestigde terstond zijne oogen op Emily, die hem verheugd welkom heette.

‘Hoe gaat het?’ zeide hij, bij haar nederknielende, op dien aandoenlijken, teederen toon, welken de sterke aanneemt tegenover de zwakke, ‘hoe gaat het, lieveling?’

Hare linkerhand rustte in de zijne, terwijl zij met de andere zijne krullen gladstreek, die onordelijk om zijn hoofd zwierden.

‘O! ik voel mij iederen dag beter, liefste John! Spoedig gaan we weer onze oude wandelingen maken, niet waar? Onze eerste tocht zal naar het bosch zijn, om mijne geliefkoosde viooltjes te plukken.’

‘Zeker, als het lente is, niet waar kind?’

Wist hij dan niet dat het afgeteekende blosje op de bleeke wangen, dat die ingezonken oogen en die gloeiende handen de onmiskembare teekenen waren van de vreeselijke ziekte, die zoo lang ongeacht en onbestreden in haar broos lichaam had voortgewoed, om zich eindelijk in hare ontzettende gedaante te vertoonen? Het was aandoenlijk de matheid en uitputting te zien, die al hare bewegingen kenmerkte, en haar met volhardend ver-

trouwen te hooren spreken van voorjaarswandelingen en tochten door bosch en veld. Wat zij ook vroeger gevreesd had, welke teekenen haar ook hadden verontrust met onheilspellende zekerheid, - nu was ze vol hoop, vol verwachting.

Toen ik, misschien een week later, weer mijn dagelijksch bezoek aflegde, trof ik dokter Van Voorst aan. John stond tegen den schoorsteenmantel geleund en wendde even zijn hoofd naar mij om.

‘Maar hoe kan ze koud zijn, als de kachel brandt en zij in wollen dekens gewikkeld is! Zij is immers iederen dag nog hier geweest! Waarom kan ze dat niet volhouden?’

Dokter Van Voorst haalde de schouders op.

‘Dat gevoel van koude en moeheid is aan haar toestand eigen,’ zeide hij, ‘het is waarlijk beter voor haar op bed te blijven. U moet haar niet dwingen tot opstaan, wanneer ze zich te zwak gevoelt.’

‘Maar gaat ze dan achteruit?’ zeide John ongeduldig, ‘zij zegt dat ze iederen dag beter wordt, en toch komt ze niet hier. Hoe is dat mogelijk? Kan..... kan er niets aan gedaan worden?’

Hij sprak die laatste woorden, alsof ze hem reeds dagen en weken op de lippen hadden gelegen en eerst nu hun lang gezochten uitweg vonden. Hetzij de oude dokter het oogenblik gekomen achtte, om John met de volle waarheid bekend

te maken, hetzij hij zich een weinig beleedigd gevoelde door John's toon, hopeloos klonk het antwoord: 'Niets.'

Er kwam geen verandering in de gedaante, die tegen den schoorsteenmantel geleund stond; alleen zonk het eerst opgeheven hoofd meer achterwaarts en zocht ook steun tegen den muur; de koude oogen bleven ons rustig, maar zonder uitdrukking aanzien. Dokter Van Voorst had bij zijne laatste woorden zijn hoed opgezet en verliet met een 'Goeden morgen, Heeren,' de kamer.

'Ga als je blijft heen, Henri,' zeide John plotseling.

'Neen, ik blijf bij je.'

Ik sloeg mijne armen om mijn vriend heen; hij liet zijn hoofd aan mijne borst zinken en barstte in zenuwachtig snikken uit. Ik drukte hem neer in een fauteuil, plaatste mijzelf op de armleuning en wachtte, tot de lang bedwongen storm bedaard zou zijn. De smart deed zijn lichaam schokken, maar langzamerhand werd hij rustiger en eindelijk lag hij onbeweeglijk; door uitputting overmand, was hij ingeslapen. De oude, weerspannige haarlok hing over zijn voorhoofd, en ik streek haar weg en zag naar dat bleeke, vermoeide gelaat. Daar lag hij weer, zooals hij op school zoo dikwijls gedaan had, in rustige uren, wanneer we op eenzame plekjes over de toekomst spraken.
Weer

leunde hij vertrouwend tegen mijne borst, en meer dan ooit gevoelde ik dat ik hem liefhad en hem moest bijstaan en vertroosten in al zijn kommer.

Toen ik den volgenden dag mijn geregeld bezoek aflegde, bracht Juffrouw Snor mij de boodschap, dat Emily mij wenschte te zien. Wat mij verwonderde, toen ik binnentrad, was de bevalligheid, waarmede hare krullen nog om haar hoofdje waren geschikt en de bestudeerde losheid van het doekje, dat hare schouders bedekte, maar ik herinnerde mij spoedig dat ijdelheid een der verschijnselen is, die deze tering vergezellen. De ziekte bracht reeds groote veranderingen teweeg. Het bakje met krokussen stond bij haar en een der bloemen vertoonde reeds duidelijk in zijn groen omkleedsel den witten knop, maar Emily zag er nauwelijks naar.

‘Is het koud buiten?’ vroeg zij zacht.

‘Niet erg. Ik verwacht sneeuw en regen; de zon schijnt helder, zooals je daar op die daken zien kunt!’

‘Ja,’ zeide zij op een toon, die volstrekt niet bij haar lief stemmetje paste, ‘h i e r komt geen zon.’

Het glimlachje, dat zoo lang in de hoeken van haar mond gewoond had, was weg en had plaats gemaakt voor dien trek van smart, welke zieken en oude lieden eigen is.

‘Zal ik wat lezen, Emily?’

‘O neen, Juffrouw Snor heeft reeds een uur lang uit den bijbel gelezen,’ zeide zij, half moe, half ontevreden haar gezicht naar den muur wendende, maar terstond keerde zij het weer naar mij toe. ‘Je moet niet boos zijn, Henri, dat ik wat kortaf ben vandaag. Ik weet niet hoe het komt, maar ik kan het niet laten. Later als ik weer op orde ben, zal ik alles weer goedmaken, hoor!’

Ik nam hare hand in de mijne en drukte die innig.

‘Ik ben niet boos, Emily! zooals je ben, is het goed.’

Zij knikte mij dankbaar toe en verzonk weer voor geruimen tijd in haar diep stilzwijgen.

‘Ik gevoel mij soms zoo zwak, Henri, alsof het heel lang zal moeten duren, eer ik weer beter zal zijn.’

‘Denk daar nu niet aan.’

‘Ja, daar denk ik wel aan,’ zeide zij met een plotseling samentrekken der wenkbrauwen, ‘ik heb er juist veel aan gedacht. Niemand zegt mij dat ik gauw beter zal zijn. Juffrouw Snor schreit altijd, als zij denkt dat ik haar niet zie. Ben ik dan zóó ziek! Niemand is vroolijk, als hij hier komt.’

‘Ben ik het dan niet?’ zeide ik met een poging tot lachen.

‘Neen, jij evenmin. John is het, sinds ik het hem verzocht heb. - Maar Henri! er is nog iets, wat mij drukt. Ik moet het iemand vertellen, maar John mag het niet weten; het zou hem

levenslang bedroefd maken. Ik heb je een boodschap op te dragen aan iemand,... dien ik heb liefgehad.... nog een ander dan John, zieje? Kan ik op je stilzwijgen rekenen?’

Aarzelend en nog half verzwegen kwam het geheim harer liefde over hare lippen. Den eersten blik, dien zij wisselden, de boeken, welke hij zond, de zaligheid, die haar doorstroomde, het plotseling bewustzijn dat zij liefhad en weerbemind werd, den strijd, die volgde - dat alles beschreef ze mij met haar zwak stemmetje.

‘Welk een dwaas, onnadenkend kind was ik!’ zeide zij. ‘Ik had een onbeschrijfelijk geluk gevonden in zijn groet, in den vriendelijken blik, dien hij naar boven zond, wanneer ik, half achter het gordijn verscholen, bij het venster zijne tehuiskomst afwachtte. Ik dacht er nooit aan, waartoe dit alles leiden kon, tot eindelijk een briefje in een zijner boeken mij deed ontwaken en tot nadenken bracht. In dien tijd was voor 't eerst de gedachte bij mij opgekomen, dat de kwaal mijner moeder op mij was overgegaan. Ik had bloed opgegeven en maakte er mij soms ongerust over, maar troostte mij meestal met wat ik dikwijls gehoord had, dat het voor meisjes niet altijd gevaarlijk is. Mocht ik evenwel mijne hand beloven, zoolang ik daaromtrent geen zekerheid had? Meermalen ook vroeg ik mijzelf af of hij mij nog tot vrouw zou begeeren,

als hij van alles kennis droeg. Ik besloot mijn geheim verborgen te houden en te wachten op tekenen, die mij zouden bewijzen dat ik niet bevreesd behoefde te zijn. Had ik toch maar niet in dien noordenwind geloopen, dan zou ik nu niet ziek zijn; ik was reeds zo goed als beter. Zoodra ik weer in orde ben, zal ik wel zorgen dat het niet weer gebeurt.'

'Vermoeit het spreken je niet, Emily?'

'Een weinig. Ik zal dus kort moeten zijn.'

En zij verhaalde voorts: van het weigeren zijner boeken, van den winteravond - mij zoo welbekend - toen zij was uitgegaan om haar borduurwerk in een winkel te verkoopen, opdat John's uitrusting even netjes zou kunnen zijn als die zijner schoolmakers.

'Ik heb hem toen gezegd dat hij mij eens begrijpen zou, Henri,' zeide zij met angstige spanning in den blik, waarmede ze mij aanzag, 'denk je dat hij mij nu begrepen heeft?'

'Ik twijfel er niet aan.'

'Het is niet waarschijnlijk,' ging zij voort, blijkbaar verlicht, 'dat ik sterven zal; maar mocht het toch gebeuren, breng hem dan mijn laatsten groet. - In gindsche cassette liggen in een toegevouwen papier eenige verdroogde bloemen. Hij zond ze mij, toen hij toevallig van John gehoord had dat ik jarig was. Zij waren het eerste bewijs zijner

liefde.... Zeg hem, als ge hem die bloemen geeft, dat ik hem heb liefgehad.... zolang ik bewustzijn had.... maar dat hij niet aarzelen moet te huwen, zoo een ander meisje ooit een plaats in zijn hart inneemt. Laat hij slechts nu en dan aan Emily denken.... dan is zij tevreden.'

Zij sloot hare oogen en liet zich vermoeid achterover zinken.

'Zoo je nu nog iets te zeggen hebt, Emily, moet het tot morgen wachten. Je wordt anders te moe.'

'Goed, tot morgen dan,' zeide zij, 'maar blijf nu nog bij mij, tot John thuis komt. Ik ben anders zoo alleen.'

Ik antwoordde niet meer en wachtte tot John's vlugge stap op de trappen hoorbaar werd. Hij trad binnen met gemaakte zorgeloosheid, groette mij hartelijk en trad naar het bed. Ja, Emily had wel gelijk; als hij binnenkwam, was hij vroolijk.

Den volgenden dag was een Zondag. De zon scheen zoo warm als zij kon, in den korten tijd, dat zij zich mocht vertoonen. De sneeuw smolt weg van de daken en de straten waren geheel nat en vuil, maar het was een heerlijke dag en op weg naar Emily dacht ik dat de zonneshijn haar verblijden en het verwijderd gelui der klok haar troosten zou. Op weg naar hare kamer ontmoette ik niemand. Het verwonderde mij later dat ik niet gevoeld en begrepen had dat die verlatenheid

en stille rust daar vooral heerschten, omdat de Heer een zijner kinderen bij den naam had geroepen en een zijner engelen had gezonden, om zijne hand te leggen op een jeugdig hoofd.

De deur der woonkamer stond open; daar was niemand. Ik klopte aan Emily's deur, maar er kwam geen antwoord. 'Zij slaapt misschien,' dacht ik, en behoedzaam de deur openend, trad ik binnen.

Ja, ze sliep. Het zachte, vriendelijke gelaat, dat mij zoo dierbaar was geworden, lag daar op het kussen neergevleid als in rustigen slaap. De heldere, onvergelykelijke glimlach, die een tijdlang door pijn en smart was verdreven, zetelde weer in zijne oude woning, nu alle pijn voorgoed voorbij was. De lippen waren half geopend, de handen gevouwen. Vóór het bed geknield lag John en zag haar aan. Ik durfde niet naderbij treden en ook niet heengaan. Buiten scheen de zon met heldere stralen, alsof zij verheugd was, dat het zonnestraaltje, daar beneden in die vochtige bovenwoning, naar betere oorden was verplaatst. Langs het venster liepen kronkelende waterstraaltjes, schitterend in het zonlicht, en de musschen op de dakgoot tjlpten en meenden dat het reeds lente was, wanneer ze naar ons venster zagen; want daar stond het witte krokusje in vollen bloei, te laat ontloken, om het oog der arme lijderes te verkwikken.

'Emily,' zeide John plotseling zeer zacht.

In de stilte, die volgde, zag ik hoe hij zijne hand op hare saamgevouwen vingers legde en ze voorzichtig liefkoosde. Weer fluisterde hij op denzelfden toon haar naam en sprak zacht tot haar.

‘Hoe kon je me alleen laten? Je wist immers dat je broer John niet zonder je kon leven, mijn lieveling.’

Zijn hoofd zonk neer en zijn lichaam schokte.

Zacht trad ik naderbij, en mijne hand op zijn schouder leggende, noemde ik hem bij den naam. Hij zag verwilderd om, stond op en nam werktuiglijk de hand aan, die ik hem bood.

‘Je moet hier niet blijven, John. Het is beter voor je, dat je gezelschap zoekt. Zoo even hoorde ik bezoekers komen; ze wachten op je.’

Zonder tegenspraak verliet hij de kamer en liet mij met Emily alleen. Ook ik had haar nog wat te zeggen, ook ik gevoelde behoefte haar voor 't laatst de hand te drukken, die hand, welke mij geleid en gesteund had en mij voor struikelen had behoed. De oogen, die mij zoo dikwijls liefdevol hadden aangezien, waren gesloten. Geen woord van troost en bemoediging kon meer van die lippen vloeien. Koud en onbeweeglijk lag daar John's licht en leven - ook in den dood nog schoon. De lange, moeilijke weg was afgelegd; de werkende hand was tot rust gekomen; de vinger, die onverbiddelijk naar het graf had gewezen, had

zijn wreeden plicht volbracht. Het vermoeide menschenkind had het einde bereikt en rustte van den levensstrijd. De liefde van een broederhart had haar niet kunnen beveiligen; zij was heengegaan en had hem alleen achtergelaten.

Het was stil in huis. De zon was ondergegaan en koude, zachte sneeuwvlokken zweefden voorbij het venster en bedekten de aarde. In de neerdalende avondschemering liet ik Emily alleen.

Ik had alles gedaan, wat er gedaan moest worden. Ik zat bij het vuur en sprak met John, om hem den langen winteravond te verkorten. De regen, die tegen de vensters kletterde, viel ook op een verschen grafheuvel; Emily was weggedragen en het zou de eerste nacht zijn, waarin John ver van haar zou rusten, verder dan zij ooit gescheiden waren geweest. De wind hilde droefgeestig door den schoorsteen en voerde het blazen van den torenwachter tot ons door de stilte van den avond. Hoe eenzaam lag Emily nu daar buiten!

Ik bleef bij hem tot laat in den nacht, en nam toen afscheid, in de hoop dat vermoeidheid hem naar bed zou drijven.

Het was woest, onstuimig weer, toen ik buiten kwam. De klok had reeds geruimen tijd kwar-

tier voor twee gespeeld en de straten waren geheel leeg; nooit was ik zoo laat, zoover ik me herinneren kon, geheel alleen op straat geweest. Mijne voetstappen klonken luid op de natte straatsteenen, maar het was zóó duister, dat ik langzaam moest gaan om geen ongeluk te krijgen. De regen viel kletterend en ruischend neer, naarmate de wind zich meer verhief of zuchtend wegstierf. Droevige gedachten hielden mij bezig en het was mij bijna onmogelijk te gelooven dat al het gebeurde van de laatste dagen geen droom was. Liep ik nu werkelijk hier in de eenzaamheid van den nacht? Ja, en nog dien morgen hadden wij Emily langs dezen zelfden weg naar hare laatste rustplaats gedragen. En John - wat kon er gedaan worden, om hem de oude veerkracht weer te geven?...

Stil! ik meende een voetstap te hooren. Ik bleef luisterend staan, maar een windvlaag dreef mij den regen in het gezicht en maakte zulk een leven, dat ik niets kon onderscheiden. Ik liep weer verder, maar nu kon ik duidelijk een stap onderscheiden, die achter mij kwam; ik bleef weer staan en de stap kwam nader. De onbekende liep met bedaarden, doch vasten tred, blijkbaar meer vertrouwd met de bijzonderheden der straat dan ik. Eene donkere, hooge gestalte aan de overzijde der straat, met gebogen hoofd en de handen op den

rug - meer kon ik niet onderscheiden. Reeds spoedig verloor ik den eenzamen wandelaar uit het oog, want hij sloeg den weg in, die buiten de stad voert, den weg, welken wij nog dien morgen met Emily's overschot aflegden.

Lize was opgebleven, 't goede kind! Ik zond haar met een hartelijken nachtzoen naar hare kamer en begaf mij zoo spoedig mogelijk zelf naar bed.

Reeds vroeg ontwaakte ik. De slaap had mij niet verkwikt; ik voelde mij zwaar en loom en hoopte dat een wandeling in de frissche morgen lucht mij goed zou doen. De regen had opgehouden en de hemel helderde op. Er waren nog weinig menschen op straat. Onwillekeurig sloeg ik den weg in, die voorbij Emily's rustplaats voerde. Geen steen zou haar graf dekken; de wind had dien nacht over het aarden heuveltje gestreken en de regen was er op neergeplast; de zon zou het beschijnen en de sneeuw zou er het kleed over spreiden, dat boozen en goeden dekt.

Het kerkhof was niet afgesloten en ik ging het hekje door en liep langzamer. Hoe vreedzaam was het daar! In gedachte verdiept, liep ik voort tot bij het graf van John's zonnestraaltje. Ik zag op en - op de weeke, natte aarde lag een man uitgestrekt. Het gelaat was onzichtbaar, maar het rijke blonde haar was mij maar al te wel bekend - het was John.

Verbazing en schrik deden mij een oogenblik onbeweeglijk staan; toen was ik bij hem en riep hem bij den naam. Hij bewoog zich niet - was hij dood? Ik nam zijne koude hand en voelde dat de pols zwak sloeg, en hem een weinig opheffende, liet ik hem tegen mij aanleunen. Hij scheen daar lang gelegen te hebben; zijne kleeren waren vol spatten en doornat. Geneeskundige hulp was hier dringend noodig. Ik wenkte den doodgraver, die juist in zijne huisdeur verscheen, en John aan zijne zorgen toevertrouwende, snelde ik naar de stad, vanwaar ik spoedig met Dalberg terugkeerde. De vrouw en kinderen van den doodgraver stonden nu ook om John geschaard, die nog bewegingloos daar lag, met Emily's grafheuvel als rustplaats voor zijn hoofd.

Wij brachten hem spoedig in het rijtuig, waarin we teruggekeerd waren, en reden naar huis.

‘Het is de overspanning van de laatste dagen,’ zeide Dalberg, bekommerd naar het bleeke gelaat ziende, dat tegen mijn schouder rustte, ‘angst en droefheid, gebrek aan slaap en nu een halven nacht op den vochtigen grond in natte kleeren.’

‘Denk je dat hij ziek zal worden?’

‘Er zullen hevige koortsen volgen,’ antwoordde hij nadenkend, ‘het was, dunkt me, beter hem niet naar huis te brengen, waar alles hem aan....’

haar herinnert. Vindt je goed dat hij bij mij komt? Jij vertrekt toch gauw weer.'

Het was negen uur, eer ik even naar huis kon gaan, om te zeggen waar ik te vinden was; toen ik terugkeerde, lag John nog in dezelfde verdooving, waarin ik hem gevonden had. Drooge kleeren, een warm bed en een matig vuurtje op den haard waren vooreerst de voornaamste medicijnen.

'Ik zal die goede Juffrouw Snor gaan zeggen hoe het met haar meester gesteld is,' zeide Dalberg, terwijl hij zich gereedmaakte zijne patienten te gaan bezoeken.

Spoedig zat ik weer alleen en zag angstig toe of zich ook eenige verandering liet bespeuren.

Eerst tegen den middag kwam zij. De kleur keerde langzaam in John's wangen terug en hij sloeg even de oogen op, hoewel blijkbaar zonder bewustzijn. Aan zijne geregelde ademhaling bemerkte ik dat hij in eenegeruste sluimering lag en dankbaar voor die gunstige wending nam ik een boek en ging wat lezen, maar toen Dalberg thuis kwam, was hij niet zoo gerust als ik en schudde bedenkelijk het hoofd.

De hevige koorts, die volgde, bewees dat hij gelijk had. Urenlang zaten wij om beurten aan het bed van onzen armen vriend en Dalberg deed alles, wat de kunst vermag, maar de oogen gloeiden wilder, de wangen zonken dieper, en onheilspellender

werden de teekenen, die de koorts vergezelden Tegen middernacht werd John rustiger en wij zochten in de aangrenzende kamer een oogenblik verademing. Wij zaten bij het vuur, door een scherm beschut tegen de koude, die door het venster binnendrong, want het was geopend om frissche lucht in de ziekenkamer te houden. Ik achtte het oogenblik gekomen, om Dalberg Emily's boodschap over te brengen.

‘Ik heb je nog altijd iets te zeggen,’ zeide ik fluisterend, om den armen lijder in gindsche kamer niet te wekken, ‘een groet moet ik je brengen van iemand, die kort geleden is heengegaan.’

Hij scheen terstond te begrijpen van wie ik sprak; een vluchtig rood vloog over zijn gelaat en hij bleef mij gespannen aanzien.

‘Ik geloof dat je me al begrijpt,’ zeide ik, ‘Emily heeft mij iets voor je gegeven op den dag vóór haar dood.’

Ik haalde mijne portefeuille te voorschijn en reikte hem het toegevouwen papier over, waarin de eerste liefdegroet zoo lang en zorgvuldig bewaard was. Hij zag naar de kleine, verdroogde boschviooltjes in zijne hand en plotseling voorover buigende, drukte hij er zijn voorhoofd tegen en bleef onbeweeglijk.

‘O Emily! Emily!’ fluisterde hij.

Ik bracht hem hare woorden over en vertelde hem veel van die laatste dagen.

‘Spreek niet meer over dien tijd,’ zeide hij, de bloemen bijeenleggende, ‘ik heb toen meer geleden, dan ik dacht ooit te kunnen verdragen. Ik hoopte - ja, *wist* dat zij mij liefhad, maar toen ik eenmaal de drijfveer begrepen had van hare weigering, heb ik die tot het einde geëerbiedigd. Hoe geheel anders is alles geworden sinds dien avond! Van nu af aan zal mijn leven aan de kunst zijn gewijd.’

Een gerucht in de ziekenkamer deed ons opspringen en daar gekomen, zag ik dat John wanhopige pogingen deed, zich op te richten en het bed te verlaten. Ik drukte hem zacht in de kussens terug en hij zag mij verwijtend aan.

‘O Henri!’ zeide hij, ‘wie noemde daar haar naam? Houd mij niet tegen. Iemand heeft haar naam genoemd.’

‘Je moet nu slapen, John’, antwoordde ik zoo opgeruimd mogelijk, ‘slaap is zoo heilzaam voor je. Je weet immers wel dat ik het goed met je meen, hè?’

Hij vestigde met een flauwen glimlach zijn blik op mij; daarin lag het stomme lijden der laatste weken en zijne machteloze dankbaarheid voor mijne vriendschap.

‘Nacht, oude jongen!’

‘Nacht, Henri!’

Dat was de welbekende avondgroet uit onzen schooltijd. Ik dacht er aan, toen ik eenige oogenblikken later bij zijn bed zat en de teekenen der

koorts gadesloeg, die zijne krachten sloopte. Dalberg sprak niet veel, maar ik zag aan zijn gezicht dat hij weinig hoop had. Tegen den morgen begon de koorts te verminderen en Dalberg ried mij aan een weinig te gaan slapen.

‘Verwacht je verandering?’ vroeg ik.

‘Ja,’ zeide hij, ‘maar ga gerust slapen. Als er iets gebeurt, zal ik je roepen.’

Een uur later riep hij mij zacht. Ik trad bij het bed en zag dat John rustig en onbeweeglijk lag en meenende dat hij sliep, vroeg ik fluisterend: ‘Belooft dit beterschap?’

‘Beterschap!’ herhaalde hij met een droevigen glimlach, ‘het is de hoogste graad van uitputting, die na de koorts kan intreden. Ik heb het laatste middel aangewend, dat bij zulk een doodelijk zwakken patient soms nog redding aanbrengt, maar tevergeefs.’

Tevergeefs! Die woorden bleken waarheid te zijn; vóór het avond werd, was John heengegaan naar de gewesten, waar zijn zonnestraaltje hem wachtte en naast een pas gesloten graf werd de plaats bereid waar zijn moede, afgestreden hoofd zou rusten.

Tiel, 1875.

Het Bosch van Groot-Vredestein.

I.

Hoe bekoorlijk lag daar Groot-Vredestein in den gloed der dalende zomerzon! De grijze muren kregen een geheimzinnig schoon en verloren iets van den kouden trots, waarmede zij anders op het omringend landschap neerzagen, terwijl de sierbloemen langs de stoeptrappen en het huis prijkten met bovenaardsche kleurenpracht. De gouden stralen speelden op de bemoste stammen der oprijlaan, waar zij des daags niet konden doordringen, stoeiden in de boschjes en de met gras begroeide slingerpaden en deden de druppelen van de droomerig klaterende fonteinen als diamanten schitteren.

Als een betooverd kasteel lag het daar, verscholen tusschen hoog opschietende dennen- en beukengroepen, zelfgenoegzaam, hoogmoedig, maar toch liefelijk.

Geen vriend of bloedverwant, van verre gekomen

om een bezoek te brengen, geen kunstenaar, aangetrokken door wat hij gelezen had over het schilderachtig, en om zijne historische herinneringen merkwaardige huis, slaagden ooit in hunne pogingen om den weg er heen te vinden dan na herhaald vragen; maar des te beter wisten de jongelui uit de naburige stad welke zijlaan men kiezen moest om bij het hek te komen, dat in vergulde letters ‘Groot-Vredestein’ te lezen gaf, en wáár zij vinden zouden om wier wil zij vooral de wandeling hadden gemaakt, dat liefelijke wezentje, hetwelk velen van hen wellicht jaren aaneen langs hunne kamers naar school hadden zien stappen zonder haar ooit de minste aandacht te schenken, doch om wier gunst zij in den afgelopen winter bij alle publieke vermakelijkheden hadden gewedijverd.

Dat wezentje stond nu voor een der vensters en staarde naar buiten. De zonnestralen stortten tooververven over haar gelaat en kleeding uit, en met die zacht stralende oogen en dien glimlach om de lippen, zoo jong, zoo rein en liefelijk, scheen zij de verpersoonlijking van het geluk.

Wat mocht toch den blos te voorschijn roepen, die telkens verried hoe een zoete aandoening hare ziel bewoog? Wat kon haar oog doen schitteren met zulk eene blijde flikkering?

Zij ontwaakte uit haar peinzen door het opengaan der deur, en een dame van omstreeks zestig

jaren trad binnen. Het kleed, dat hare gestalte omsloot, was rijk en smaakvol, doch al ware het vervaardigd geweest uit de meest eenvoudige stof, haar geheele uiterlijk zou toch aanstonds verraden hebben dat zij een aanzienlijke vrouw was, het kind van weelde en grootheid, de draagster van een geëerden naam, de gade van een man van rang, de moeder van een trotsch geslacht.

De uitdrukking van haar gelaat bestond uit die zeldzame vereeniging van hoogmoed en verstand, die, aan schoonheid gepaard, nimmer nalaat belangstelling te wekken, en de heldere bruine oogen, de fiere mond en zacht gebogen neus deden onwillekeurig denken hoe schoon zij moest geweest zijn, toen er geen rimpels zich hadden gegroefd in dat hooge voorhoofd en het nu reeds grijze haar nog in glanzige krullen het gelaat omlijstte. Wanneer echter - om het antwoord op die vraag te vinden - het oog dwaalde van de moeder naar de dochter, zag men met den eersten blik dat zij elkaar weinig geleken. Hoe duidelijk ook de fiere trekken der vrouw op het gelaat van het meisje waren weergegeven, maakten zij bij de laatste slechts een deel der schoonheid uit, zonder in 't minst een karaktertrek te verraden; het gelaat van de eene, met zijn onschuld en vrome goedheid trok aan, terwijl de aanblik der andere tot belangstellend nadenken stof gaf.

‘Maar Emmie, heb je nog geen thee gezet?’ vroeg Mevrouw Van Wertmund verwonderd.

Emmie's gezichtje vertoonde ongekunstelde verlegenheid en schrik.

‘Ik heb het waarlijk vergeten,’ zeide zij, terwijl zij haastig een theetafel met zilveren servies bij de sofa schoof en de thee begon gereed te maken.

‘Heb je gedroomd, kleine?’

‘Misschien wel!’ was het antwoord, dat met een schalksch gelukkig lachje gegeven werd.

Zoo 't een geheim was, het onderwerp harer overpeinzingen, was dit voorzeker niet de rechte wijze om den aard er van te verbergen; maar Mevrouw Van Wertmund, die juist op de sofa plaats nam, merkte 't niet op. Emmie ging, toen zij haar verzuim hersteld had, naast hare moeder zitten en sloeg den arm om haar middel.

‘Is uwe hoofdpijn over, Mama?’

‘Niet geheel, kindlief, maar het is mogelijk dat er bezoek komt, en ik zou mij dan toch moeilijk kunnen verontschuldigen. Daarvoor leggen de bezoekers een te verren afstand af.’

‘Er zullen zeker wel mensen komen, want het is juist geschikt weer om een wandeling te doen na de hitte van den dag. Ik wou straks ook wel even uit. Ik.... ik heb de tuinmansvrouw beloofd van avond nog even aan te loopen.’

‘Je moet voortaan liever niet zoo laat gaan.’

De avond valt al en de weg is eenzaam. Zal ik Willem niet liever zenden?’

‘Och neen, mama!’ antwoordde Emmie min of meer pruilend, terwijl zij met hare kleine hand over de bloemen van een canapé kussen streek, waardoor zij haar gezichtje, dat vrij onrustig stond, afgewend kon houden.

‘Nu, laat het dan de laatste maal zijn. Ik heb je graag thuis als er visite komt.’

Het geluid van een naderend rijtuig deed Emmie verschrikt opspringen. In een oogenblik was zij bij de deur.

‘Ik ga dan even,’ zeide zij haastig, *te* haastig dan dat een mogelijk verbod in verband met de bezoekers hare ooren nog kon bereiken.

Welk een beteekenis scheen dat gaan naar de tuinmansvrouw voor haar te hebben! Het hart bonsde haar in de borst, terwijl zij de donkere eikenhouten trap opsnelde. Boven gekomen, opende zij de deur eener slaapkamer, blijkbaar haar eigen gebied, en trad aan het venster. Men kon zich niets vreedzamers en vriendelijker denken dan die boomtoppen, welke zacht wuifden, als wenschten zij elkaar goedennacht, dien hemel, welke van helder blauw in bleeker tint overging en reeds hier en daar een star vertoonde, en toch staarde zij met ware vrees naar buiten en haalde diep adem.

‘Het zal duister zijn, eer ik van Hanna wegga,’ zeide zij zacht, en die gedachte scheen haar te bemoedigen in plaats van schrik aan te jagen, zooals men van een zeventienjarig meisje verwachten zou.

Zij kleepte zich in hoed en regenmantel en deed met bijzondere zorg een voile voor, waarna zij op hare toonen de kamer uitsloop. Boven aan de trap bleef zij staan. Liep er niemand door de vestibule? Neen, blijkbaar waren de bezoekers reeds binnengelaten en was de knecht weer in de keuken. Onhoorbaar zette zij haren tocht voort.

Het zachte toeslaan van de achterdeur scheen haar een donderslag, die allen in huis zou doen opspringen; het knarsen van elken harer lichte voetstappen vervulde haar met schrik. Voort snelde zij langs de breede paden van den bloementuin, waar de rozen bedwelmend geurden en de beelden zich schenen te bewegen bij het rythmisch geruisch der fonteinen; voort door het meer boschachtig gedeelte van den tuin, waar dieper schemering heerschte en die duizend onherkenbare geluiden gehoord werden, welke verrieden dat er leven woonde tusschen de bladeren en takken. Ieder slingerlaantje was haar bekend; nu en dan zelfs drong zij door een boschje om haar weg te bekorten.

Nu was zij aan het einde. Zij opende 't hek, tuurde met een mengeling van angst en geluk

naar een ander hek aan de overzijde van den straatweg, en richtte toen hare schreden naar een lichtje, dat haar uit het venster eener eenvoudige woning tegenblonk. Een oud, eerwaardig man stond uit zijn leunstoel op en lachte vergenoegd, toen zij binnenkwam.

‘Ik dacht het wel,’ zeide hij met een soort van buiging. ‘Ik zeg al zoo tegen de vrouw: ‘Dat zal juffrouw Emmie zijn, want wat ze van Groot-Vredestein beloven, dat doen ze. Ga zitten als 't u belieft, juffrouw.’

Hij sprak met de gemeenzaamheid aan oude bedienden eigen, wanneer zij tot de kinderen huns meesters, die zij hebben zien geboren worden en opgroeien, het woord richten, echter zonder een oogenblik den afstand te vergeten, die den heer scheidt van den dienaar.

‘Dank je, Wouter, ik zal niet gaan zitten, want ik kom wat haastig. Mama vond het al wat laat.... Hoe maakt Hanna het?’

Onder het spreken had zij zich naar een bedstede in den hoek van het vertrek gewend, zoodat het licht niet meer op haar gelaat viel. Het was haar of Wouter anders met zijne slimme oude oogen haar geheim zou lezen in haar onrustigen blik en verhitte wangen.

‘Het eten heeft de vrouw overheerlijk gesmaakt,’ zeide hij, Emmie volgend en met haar de zieke

beschouwende, die hen beurtelings aanzag, maar liever niet scheen te spreken.

‘Dan zal ik morgen weer wat zenden.’

Zij kon den wilden stroom harer gedachten maar niet dwingen te blijven bij de personen, tegenover wie zij stond, en berekende of zij lang genoeg gebleven was om zonder argwaan te wekken weder heen te kunnen gaan.

‘De dokter zegt dat Hanna morgen maar eens buiten moet zitten in den grooten stoel, dien Mevrouw gezonden heeft. En als het met een mensch is als met de bloemen, juffrouw Emmie, dan zeg ik dat de buitenlucht de vrouw wel weer gauw zal opknappen. Geef een bloem binnenshuis al wat zij verkiest, ze zal toch zoo sterk niet worden als de bloemen, die in weer en wind buiten staan.’

‘Nu, Hanna, ga dan morgen eens in je tuintje zitten. De zomerdagen gaan ons haast weer verlaten en dus moet je ze gebruiken. Goeden avond, ik moet waarlijk weg. Beterschap, hoor!’

Zouden zij haar niet nazien en bemerken dat zij 't hek links opende in plaats van het hek rechts? Zij had de deur goed gesloten en geen geluid meer gehoord. Ook op den weg was niemand en toch klopte haar hart zóó hevig, dat zij langzamer loopen moest om het een weinig te doen bedaren.

Het hek stond open, zoodat zij geen gedruisch behoefde te maken. Het gaf toegang tot een bosch, niet als dat, waardoor zij gekomen was, vol afwisseling en grillige schoonheid, met zorgvol gekozen kleuren en sierlijk gevormde boomgroepen: het was een uitgestrekt vierkant, regelmatig beplant met hout, dat bestemd was om op den bepaalden tijd omgehouden en door jong plantsoen vervangen te worden. Een prachtige allee liep er midden door, terwijl geheimzinnige zijpaadjes diep in het kreupelhout voerden. Hier werden des daags de stemmen gehoord van wandelaars uit de stad, die in de schaduw der oude boomen op gemakkelijke banken konden uitrusten; hier fluisterden gelieven, hier klonk het gejuich van spelende kinderen en het gezang der houthakkers. Het was, zooals het sedert onheuglijke tijden in den omtrek genoemd werd, het bosch van Groot-Vredestein.

Emmie stond stil, aarzelend en bevreesd, maar ook slechts een oogenblik, want toen trad een welbekende gestalte haar ter zijde.

‘O Herbert!’ fluisterde zij, terwijl zij zich aan zijn arm klemde als een vogeltje, dat eindelijk zijn veilig nestje bereikt heeft, na door den stormwind te zijn voortgezweept.

‘Heb je zooveel doorgestaan om bij mij te komen?’ vroeg hij, bemerkende hoe bevreesd zij was. ‘Hoe heerlijk de oogenblikken ook zijn, die je bij mij

doorbrengt, ik koop ze toch niet graag tegen zulk een prijs, kind. Maar in die lange, lange vier weken hadden wij elkaar ook geen enkele maal gesproken. Jij verlangde zeker ook wel, hè? De winter was ons gunstiger: die bracht ten minste bals mee.'

Zijne stem had een gemakkelijke buiging en welluidende zachtheid, en Emmie luisterde meer daarnaar dan naar de woorden, die hij sprak. Een zoet gevoel doorstroomde haar, een gevoel van rust, van veiligheid en vrede. De duisternis werd zonneshijn, de grond onder hare voeten een tapijt. De onnoembare geluiden tussen de bladeren en in de lucht werden muziek; de vochtige reuk van aarde, mos en hars de liefelijkste geuren. Zij zweefde hoog in den hemel van haar geluk, en de aarde met al wat haar angst had aangejaagd, lag ver weg in de diepte, onduidelijk en vergeten.

'Wat ben ik gelukkig!' fluisterde zij, opziende naar het gelaat, waarvan zij, ondanks de duisternis, iederen trek wel wist te onderscheiden.

Hij nam hare hand, die op zijn arm lag, in de zijne.

'En toch moet er eindelijk eens een einde komen aan deze ellendige verhouding,' zeide hij ernstig. 'Het stuit me tegen de borst je hier te ontmoeten en je in allerlei ongelegenheid te brengen. Wat kunnen je oudelui in mijn nadeel weten? Mijn

naam is immers onbevlekt en mijne carrière is dezelfde als die van je broers. Emmie, ik wil er een einde aan hebben en je oudelui....’

‘O neen,’ viel zij hem angstig in de rede. ‘Als je eens wist....’

‘Nu?’ vroeg hij, daar zij zweeg.

Zij aarzelde even en zeide toen zacht: ‘Och Herbert, ik geloof dat papa en mama er op gesteld zijn dat wij rijke huwelijken sluiten.’

‘Heb je dat nu pas begrepen, kleine? Ik wist het lang,’ antwoordde hij bitter. ‘Maar zij weten niet dat hunne welbewaarde schat reeds geroofd is, zij weten niet dat zij hare liefde reeds aan iemand geschonken heeft, die niet voornemens is er ooit weer afstand van te doen.’

Hij sprak en hield op en sprak weder, alsof hem iets op de lippen zweefde en hem de moed ontbrak het uit te spreken. Zij bemerkte 't niet, doch bevende voor zijn hartstocht, fluisterde zij, als om hem tot kalmte te brengen, hem op hare zachte, teedere wijze toe dat zij hem liefhad.

‘Dat is juist je ongeluk,’ antwoordde hij. ‘Had ik maar nooit je dierbaar gezichtje opgemerkt in het gewoel der danszaal of mij slechts onttrokken aan de betoovering, die het op mij uitoefende, in plaats van mij aan je te laten voorstellen en een dans te vragen!’

‘Dan zou ik nooit het geluk gekend hebben, dat nu in mijn hart woont.’

‘Je zoudt eenvoudig aan een anderen man uitgehuwelijkt zijn, iemand met veel geld en veel namen.’

‘Maar zou hij je kleine Emmie zoo goed begrepen hebben, Her?’

Het was waarlijk geen wonder, dat hij haar een oogenblik met vergodende liefde aanzag, nu zij haar gezichtje zóó naar hem ophief.

‘Neen,’ antwoordde hij met aandoening, ‘niemand kan je zóó begrijpen als ik, niemand je zóó liefhebben. Maar een ander zou misschien minder smart en onheil over je gebracht hebben, kind.’

Weer was die ernst, die somberheid in zijne stem merkbaar, als beteekenden zijne woorden meer dan hij durfde uitspreken, en dezen keer merkte zij 't op.

‘Waarom ben je van avond zoo ernstig! Geniet het geluk van het oogenblik en denk niet aan nare mogelijkheden. Wij zijn nu bij elkaar en verder vraag ik niets.’

Blijkbaar was hare vraag hem welkom.

‘Maar je weet dat ik niet altijd bij je blijven kan,’ antwoordde hij haastig. ‘Wil je eens een oogenblik luisteren, Emmie?’

Zij wist reeds wat hij bedoelde en legde hem de hand op de lippen.

‘Neen, neen, niet dáárvan,’ zeide zij angstig.

‘Ja, wèl dáárvan,’ hernam hij, haar tot stilstaan

dwingend en haar in het gelaat ziende. ‘Mijn kind, begrijp toch dat wij niet mogen blijven handelen als nu. Ik wil geld gaan verdienen om je tot mijn vrouwtje te kunnen maken. Ben je zoo bedroefd, kleine?’

‘Laat me niet alleen!’ snikte zij. ‘Laten we maar altijd zoo blijven als nu. Ik ben tevreden, mijn leven lang, als ik je maar nu en dan zoo eens kan ontmoeten.’

‘Maar ik om den drommel niet,’ antwoordde hij met een glimlach. ‘Mijn vrouwtje moet je worden, mijn eigen vrouwtje. En daarvoor ga ik werken. Waarlijk, reeds te lang heb ik gearzeld. Beslis ik dezer dagen niet, dan vervult een ander mijne plaats en de gelegenheid is voorbij. Denk eens,’ ging hij voort, hare beide handen vattend, ‘denk eens of je ouders geen gelijk hebben, als zij vreezen dat je liefde zult gaan gevoelen voor iemand als ik. Van mijn inkomen kan ik geen huishouden opzetten, waardig door Emmie Van Wertmund bestuurd te worden.’....

‘Maar ik zal met alles tevreden zijn. Ik’....

‘Neen, neen,’ lachte hij, haar gezichtje opheffend, ‘geen hutje aan het eind der aard, geen rieten daken en dergelijke. Luitenant Poole heeft een rang op te houden en zijn meisje is in overvloed opgevoed. Zou ik dulden dat je in mijn huis ook maar het geringste miste van wat bij je ouders je deel

was? Neen, gelukkig zul je worden, volmaakt gelukkig, als je maar geduld hebt. Ik ben een man, en een man kan werken om te verkrijgen wat hij zich wenscht, is 't zoo niet?’

‘Ja,’ fluisterde zij.

‘Welnu,’ hernam hij, haar met bezorgde liefde gadeslaande, terwijl hij sprak, ‘ik ga nu weg, maar na eenigen tijd kom ik rijk terug, rijk genoeg om je te durven vragen mijn vrouwtje te worden. Is dat goed?’

Zij zag niet naar hem op; blijkbaar trachtte zij hare tranen te bedwingen. Had zij kunnen vermoeden hoeveel smart dien morgen over zijn jeugdig hoofd was gegaan, eer de strijd gestreden en een vastberaden ‘Ik ga!’ over zijne lippen gekomen was, zij zou geweten hebben dat zijne opgeruimdheid schijn was en slechts diende om haar te bemoedigen. Vertrouwend legde hij zijn hoofd op het hare; het was de vraag wie van beiden het meest leed.

‘Wij waren zoo gelukkig!’ barstte zij uit.

‘Ja, liefste, maar het kon immers zoo niet blijven!’

‘Waarom niet? Doen wij dan zonde?’ vroeg zij eenvoudig. ‘Ik heb er lang, heel lang over gedacht, Her, en ik geloof zeker dat er niets verkeers in gelegen kan zijn.’

‘Je hebt alleen je geweten tot rechter geroepen,’ antwoordde hij, haar arm inniger in den zijnen

drukkende, terwijl zij weer voortwandelden, ‘maar er is nog een andere, een gestrengere richteres, die ons oordeelen zal; zij heet: de wereld. Wie hare vormen met voeten treedt, hare onware, dwaze vormen, hij verliest voorgoed hare sympathie. Vooral voor vrouwen is zij streng. Doe vandaag een onbezonnenheid en leef twintig jaar vlekkeloos, dan zegt de wereld nog: “Dat is die juffrouw Van Wertmund, die toen en toen zoo en zoo deed.” Zij kent geen vergeving, Emmie, en daar wij nu eenmaal in haar midden leven, moeten wij rekening met haar houden. Door elkaar op deze wijze te ontmoeten, handelen wij lijnrecht in strijd met hare voorschriften.’

‘Maar is het wel noodig een anderen rechter te erkennen dan ons geweten, Her?’

‘Ja, kind. Wèl moet het oordeel van ons geweten ons het zwaarst wegen, maar het beste is beide te vriend te houden. Gesteld echter dat ik aan het oordeel der wereld niet denk, zegt dan toch ook mijn geweten mij niet dat ik onmannelijk en onverstandig handel, als ik je jong hart meer en meer aan mij hecht zonder mij het recht te verwerven je tot de mijne te maken? Dus *ga* ik; en *vóór* ik ga, moeten je ouders weten van onze verhouding. Laat er van komen wat wil. Zoolang wij voor onszelf weten het goede te willen, waarvoor zouden wij dan vreezen? Ik kom.... over-

morgen, hoop ik, en vraag hunne toestemming, niet wijl ik denk dat zij die geven zullen, maar omdat ik, wanneer ik je eenmaal kom opeischen, met opgerichten hoofde tegenover hen wil kunnen staan. Daarenboven zal ik daardoor mijzelf nooit kunnen verwijten niet al het mogelijke gedaan te hebben, vóór ik heenging, om je tot de mijne te maken ook *zonder* dat offer. Je oude heer heeft invloed genoeg om mij hier promotie te doen maken; mijn vertrek hangt dus van zijn ja of neen af. Hij zal neen zeggen, daar twijfel ik niet aan, maar de gevolgen komen dan ook over *zijn* hoofd.'

'Stil,' zeide zij, hem de hand op den mond leggende. 'Hij is zoo goed!'

'Zul je geduld hebben om op mij te wachten, mijn lieveling?' ging hij voort.... 'Je bent nu pas zeventien. Ik zal werken, zooals nog nooit iemand gewerkt heeft.'

'Hoe kort schenen hem de jaren, die haar van hem zouden scheiden! Hoe moedig klopte zijn jong hart.... Die jaren beteekenden niets. Hij zou de omstandigheden dwingen, hij zou voorspoed hebben en in ongeloofelijk korten tijd, - misschien wel door een wonder - fortuin verwerven. Het was hem als was de scheiding reeds voorbij, als voerde hij zijn bruidje reeds naar het altaar, terwijl hare aanzienlijke familieleden toezagen, geheel verwonnen, geheel verteederd. Reeds zag hij haar

in haar wit bruidskleed naast hem gaan, omgeven door een stralenkrans van geluk, beschenen door een vloed van zonnestralen, en zóó geheel was hij in die liefelijke toekomst verdiept, dat hij bijna schrikte toen hij haar in de duisternis tegenover zich zag staan, in mantel en voile gehuld, met betraande oogen en droef gelaat. Een hartstochtelijke zucht kwam over zijne lippen.

Zij zag hem bezorgd aan en hief vertroostend haar gezichtje naar hem op voor een kus.

‘O Emmie,’ zeide hij, haar met stomme smart aan zijne borst drukkende, ‘heb mij altijd zoo lief als op dit oogenblik.’

‘Ik beloof het,’ antwoordde zij.

II.

De tuin van Groot-Vredestein, waar de wandelaars geen toegang hadden, was vol liefelijkheden, door de kunst aangebracht om de natuur te gemoet te komen of haar al te grooten overmoed te beteugelen. Hier verhief zich een bevallig beeld uit een bed van rozen, ginds spiegelden de zonnestralen zich in een vijver en verbrak het geklater der fonteinen de droomerige stilte; hier noodigde een bank tot rusten uit, dáár weer verhaastte men den tred om de berceau te bereiken, wier geheim-

zinnig duister zoo verleidelijk wenkte. Overal heerschten smaak en overvloed, zooals men ook verwachten kon op de bezitting van iemand, die zoowel wat fortuin als wat rang betref, tot de aanzienlijksten uit den omtrek gerekend werd. Betuigden de bezoekers hunne bewondering, dan wees de eigenaar van Groot-Vredestein echter op zijne dochter en inderdaad - geen verandering werd ooit aangebracht of 'onze Emmie' moest eerst aan den arm van papa den tuin inwandelen en haar oordeel ten beste geven.

'Onze Emmie.' Dat was de naam, die haar reeds in de ooren geklonken had, toen de broers zich over haar wiegje bogen om het nieuwe zusje te zien en die haar sedert vergezeld had op haar levensweg als een talisman, een schutsengel. Die naam werd op Groot-Vredestein nooit uitgesproken dan met bijna vergodende liefde; hij was het tooverwoord, dat de rimpels vaagde van het gelaat der moeder en een glimlach lokte op dat des vaders. Die teedere Emmie met haar doorschijnend teint en zijdeachtig haar, met haar oog vol ziel en haar mondje vol lachjes was opgroeiende geworden de hoop en trots der familie, de parel van groote waarde, die door allen om het zeerst werd behoed en bemind. Op haar waren aller oogen gericht; eerzuchtige droomen omzweefden haar.

Zij zelf alleen had er zich tot hiertoe weinig

over bekommerd wat de toekomst voor haar bewaarde; zij had den zonneschijn van haar leven genoten zonder naar den gezichtsinder te turen of zich wellicht een wolkje vertoonde. In haar bootje was zij den levensstroom afgedreven en had de wereld toegelachen, omdat die háár toelachte. Eenvoudig als zij was, bemerkte zij niet dat men iets van haar verwachtte, terwijl hare ouders ook met bijzonderen tact begrepen hadden zulks voor haar te moeten verbergen, wilden zij hunne droomen verwezenlijkt zien. Zij hadden haar alleen zeer vroeg van de school genomen, haar gelukkig gemaakt met een sleep aan hare japon en haar gevoerd te midden van het gewoel der wereld. Maar alleen de wereld der eerste kringen! Geen uitnoodiging werd voor haar aangenomen dan na zorgvol wikken en wegen, wie zij zou kunnen ontmoeten; geen bal door haar bezocht dan die, welke reeds door de plaats, waar zij gegeven werden, gepaste cavaliers waarborgden; en menig jeugdig aanbieder, die zich aan de familie liet voorstellen of onder eenig voorwendsel voor het eerst een bezoek op Groot-Vredestein bracht, werd op de goudschaal gewogen en maar al te dikwerf te licht bevonden.

Tot de laatsten behoorde Herbert Poole. Hij was gekomen, zooals hij zeide, om zijn kapitein te spreken, die toen tijdelijk op Groot-Vredestein

vertoefde, en de zaak, welke hij met hun zoon behandeld had, de gemakelijkheid zijner bewegingen en de weinige aandacht, die hij Emmie schonk, hadden bij de ouders allen twijfel aan de oprechtheid dier verzekering opgeheven. Toch was bij zijn vertrek de buiging van Mijnheer Van Wertmund in het oog vallend koel geweest, terwijl Mevrouw hem niet had aangemoedigd zijn bezoek te herhalen. Want Herbert Poole was arm en daarbij aantrekkelijk, zóó aantrekkelijk, dat Mevrouw Van Wertmund niet had kunnen nalaten hem, terwijl hij tegenover haar zat, met belangstelling aan te zien en te denken hoe trotsch zijne moeder wezen zou op zulk een zoon. Zij had niet noodig de uitdrukking te raadplegen op het gelaat van haar echtgenoot om te weten dat ook hij Herbert Poole een gevaarlijk bezoeker achtte. Zóó waar is het, dat ouders nog berekenen en voorzorgen nemen, als het hart van hun kind zich reeds geheel overgegeven heeft aan de betoovering harer eerste liefde.

Zeker vermoedde de voorzichtige vader weinig welke gedachten zijne dochter bezighielden, toen hij op een heerlijken zomernamiddag zich op de sofa uitstreckte voor zijn middagslaapje en hij haar licht kleedje tusschen de boomen zag dwalen. En inderdaad dacht zij aan niets minder dan aan nieuwe schikkingen in den tuin, zooals hij veronderstelde.

Zelfs koos zij niet eens een der uitverkoren plekjes, maar sleepte een ijzeren stoel door het zand achter zich aan, tot zij stilstond op een eenzaam plekje, waar slechts een lage heg het voetpad scheidde van den straatweg. Zonder zich een oogenblik te bedenken, zette zij daar hare vracht neer en plaatste zich, ook zonder eenigen twijfel omtrent de schoonheid van het vergezicht rechts en het vergezicht links, met het gelaat naar de stad.

Zij nam haar werk in de hand, maar niet om te werken. Want zij moest opletten. Telkens ging er iemand voorbij en zij moest acht geven, of het degeen was, dien zij verwachtte.

Of hij spoedig komen zou? Misschien niet. Vandaag reeds moest hij maatregelen nemen voor den grooten stap, en dan aan zijne moeder zijne plannen gaan mededeelen, die moeder, welke zij steeds zoo verlangd had te kennen. En voor de honderdste maal vroeg zij zich nu af hoe zij er toch zou uitzien. Zou Herbert haar gelijken? Zouden hare oogen ook zoo mooi zijn als de zijne? En zou zij tevreden zijn met de keuze van haar zoon?...

Kwam hij toch maar! Papa en mama deden nu hun middagslaapje. Het oogenblik was zoo gunstig! Daarenboven wilde Herbert niet vaker dan ééns per dag komen, zoodat, was deze gelegenheid voorbij, zij niet kon hopen hem dien dag nog te zien. Hij was ook zoo bevreesd haar in opspraak

te brengen, overdreven bevreesd, vond zij. Als zij zelf toch geen gevaar zag, kon hij ook wel onbezorgd zijn.

Wat zouden papa en mama toch zeggen als hij aanzoek kwam doen? Die gedachte had haar gisteren nog lang wakker gehouden. Hunne toestemming geven tot een huwelijk? - Neen, dat kon zij niet verwachten. Zelfs al was Herbert rijk of al wilden hare ouders haar eene jaarlijksche som toestaan, zou zij toch nog te jong zijn om reeds aan trouwen te mogen denken. Papa had altijd gezegd haar niet te willen missen vóór haar twintigste jaar. Maar tot een engagement dan? Wie weet! Papa en mama hielden zooveel van haar!

Daar naderde iemand; het was een boerin op klompen. Zij wisselde een schuchteren groet met Emmie en ging voorbij.

Nu was er heinde en ver niemand te zien. Kwam hij nu maar! Wellicht zou zij dan een enkel, enkel woordje in het voorbijgaan kunnen wisselen. Het was haar als moest hij gevoelen hoezeer zij nu zijne komst wenschte. Gisteren had zij hem willen verzoeken voortaan niet na zevenen te komen, maar door het spreken over dat vreeselijke plan was het haar ontgaan. Zij tuurde en tuurde, tot hare oogen pijn deden, maar Herbert Poole was niet onder de wandelaars.

Gedurende de laatste maanden had zij hem daar iederen avond zoo verwacht, soms terwijl de wind loeide in de boomen boven haar, soms gewapend met regenmantel en parapluie, maar voor niets bevreesd, standvastig en getrouw als hij. Nu baadden zich de korenvelden in gouden gloed en een zachte avondwind deed de volle halmen buigen. In de boomen ruischte 't zoo liefelijk, zoo droomerig, dat men bijna de oogen moest sluiten en luisteren, terwijl wilde duiven zich op de hoogste takken wiegden en hun droefgeestig roekoe lieten hooren. Tusschen de duizenden beweeglijke bladeren speelde de zon en maakte ze doorschijnend als geschilderd kerkglas.

Emmie dacht hoe dit alles er zou uitzien, als Herbert zou zijn heengegaan. De bladeren zouden vallen, de regen neerplassen, de herfstwind huilen. Neen, geen wind, geen wind! Hij zou dan immers op zee zijn, overgegeven aan de genade der wreede golven. Maar de zon moest toch ook niet schijnen, en zij hoopte dat er geen lachende heeren en dames over den straatweg zouden wandelen.

Nooit meer zou zij hier kunnen wachten op zijne komst, nooit meer voor een wandeling zich gereedmaken met bijzondere zorg, omdat het mogelijk was hem hier of daar te ontmoeten; nooit meer met koortsachtig verlangen een bal of concert verbeiden, omdat zij zeker was er hem te

zullen spreken; nooit meer die heerlijke ontmoetingen hebben in het bosch, schaarsch genoeg waarlijk, maar daarom niet minder groote lichtpunten, die haar leven liefelijk hadden gemaakt. Doodsch en ledig zou de gansche wereld voor haar zijn. Toch was het goed, dat hij heenging; nu alles beslist was, moest zij 't zelf erkennen. En hij zou immers spoedig terugkomen!...

Nog was er niemand op den straatweg te zien, die geleek op een jong genie-officier. Een herder kwam langzaam met zijne schapen nader, voetje voor voetje, op de maat van een straatdeuntje, dat hij met eigenaardig welgevallen floot, zong of neuriede. Kon zij dien man toch maar zeggen zich wat te haasten! Het begin van den straatweg werd geheel aan haar oog onttrokken door het stof, dat al die pootjes maakten.

Nu en dan kwam een knecht in livrei voorbij uit een der naburige buitens, nieuwgebouwde villa's, rijk aan moderne weelde, die aan Groot-Vredestein vreemd was.

‘Mijn liefelijk Groot-Vredestein,’ dacht Emmie, terwijl zij de oude boomen, die haar omringden, met trots vergeleek bij het jong gewas der aangrenzende tuinen, ‘uw geboomte kunnen zij niet koopen. O! wat zou de heer Otto, baron van Herveld veel overhebben voor ons bosch daar aan de overzij van den straatweg. Wat komt hij

er veel visites voor maken! Nu, 't zou zich ook mooi bij zijne bezitting aansluiten, dat kan ik niet ontkennen. Maar papa verkoopt het niet, neen! neen! Daar hebben wij het te lief voor.'

Ach, daar ging de tuindeur open. Wellicht zou zij reeds geroepen worden om thee te zetten en Herbert zou weer voorbijgaan zonder haar te zien. De gedachte, dat hij teleurgesteld was, bedroefde haar altijd nog meer dan dat zij zelf verstoken was geweest van zijn groet.

Met kloppend hart luisterde zij naar de naderende voetstappen en maar al te spoedig bleek hare vrees gegrond te zijn: het donker kleed harer moeder was reeds door de boomen zichtbaar.

'Emmie!'

Ja, mama.'

Haastig wierp zij nog een blik op den straatweg en stond op. De gedachte, geen antwoord te geven, was niet in haar opgekomen, ofschoon zulks haar waarschijnlijk onontdekt zou hebben doen blijven. Daarvoor had Herbert's kloeke op rechtheid te diepen indruk op haar gemaakt. Zij had altijd de openhartigheid liefgehad, maar er zijn kleine afwijkingen van de waarheid, sluipdeurtjes, die gelegenheid tot ontsnappen geven en beletten den schuldige te vatten. Zulke sluipdeurtjes zijn gewettigd in onze maatschappij, waar de schijn machtiger is dan het wezen; ieder ontwij-

kend antwoord is er een, ieder onbetaald kleed, ieder ongemeend glimlachje, ieder beleefdheidsbezoek. Slechts weinigen hebben het zich verworven priesters en priesteressen te zijn in den tempel der waarheid.

Gisteravond nog - Emmie gevoelde 't - was zij tegenover hare moeder niet volkomen oprecht geweest. Voortaan zou zij 't zijn; zij zou er haar best voor doen. Eén woord, één dringende bede van Herbert en zij zou wellicht geveinsd hebben om zijnentwil, - want het hart eener zeventienjarige is als was, wanneer een minnaar er zijne wenschen in grift, - één wenk ten goede, en zij volgde hem met geestdrift na. Die invloed is alleen minnenden gegeven!

Niet antwoorden? Neen, daarvoor achtte en beminde Emmie hare moeder ook te zeer. Waar vader en broeders al hare kinderlijke luimen hadden ingewilligd, daar was die moeder immer opgetreden als gestrenge richteres harer daden, en hoe ook vroeger door hare dochter gevreesd, Emmie had eindelijk begrepen welk een trouwe vriendin en zorgvolle gidse haar geschonken was. Want in ieders hart, vooral in dat der jeugdigen onder ons, leeft de zucht, de drang naar het goede, en voor allen komt de tijd, wanneer wij als met den vinger kunnen aanwijzen wie onzer bloedverwanten en vrienden ons het

ideaal naderbracht en wie er ons van verwijderde. Ook voor Emmie was die tijd gekomen en sedert had zij zich met verdubbelde liefde aan hare moeder gehecht.

Nochtans was er geen volkomen vertrouwelikheden ontstaan; jonge meisjes openen haar hart liever voor de vriendinnetjes, die met haar de schoolbanken gedeeld hebben. Daar is een tijdvak van jaren, dat een bejaarde moeder van hare jeugdige dochter scheidt. De eerste herinnert zich met genoegen hoe zij zelf hare voiles, of met hare zusters twaalf stoelen borduurde; de laatste wijdt menig uurtje aan haar geliefkoosd knutselwerk van postzegels, eikels of mos. De dochter dweept met de laatst uitgekomen wals, die de pas zoo geliefde Nocturne verdrong, terwijl de moeder zich voor de piano plaatst, bij gebrek aan gitaar, en romancen en balladen zingt, die wel een storm van liefelijke, weemoedige herinneringen in haar eigen hart wakker roepen, doch in jeugdige ooren klinken, zooals zij maar al te dikwerf zijn: eentonig en sentimenteel. De vriendinnetjes spreken over Werner en Ebers, Miss Mulock en Annie Foore, Zola en Multatuli, maar mama haalt geel geworden deelen voor den dag van Sara Burgerhardt en Willem Leevend, die de dochter langdradig en vervelend vindt. De oude en de nieuwe tijd komen in botsing en hoe innig ook de band der

liefde die beiden verbindt, het jonge meisje oordeelt hare moeder ongeschikt om te begrijpen wat een zeventienjarige voelt en denkt.

Zoo had Emmie 't geheim harer liefde verzwegen, terwijl toch hare natuurlijke openhartigheid het haar telkens naar de lippen dreef. Een jaloersche zuster of achterdochtige schooljuffrouw zou reeds lang begrepen hebben wat te moeten denken van die lachjes vol geluk en die los daarheen geworpen woorden, zoete raadselen, waarin de jeugd zoo gaarne spreekt, onbewust hoe gemakkelijk die voor ouderen op te lossen zijn, en waarmede Emmie maar al te kwistig was, als zij behoefte gevoelde haar geluk te openbaren, doch zich liet weerhouden door vrees.

Zij snelde een eind weegs hare moeder te gemoet en stond toen stil, ongeneigd het open plekje uit het oog te verliezen, waar Herbert voorbij moest gaan.

‘Ik zit hier, mama.’

Mevrouw van Wertmund trad langzaam nader weinig vermoedende welk een onrust zij in het hart van haar kind teweegbracht.

‘Papa wil in den tuin theedrinken,’ zeide zij. ‘Wij konden hier wel gaan zitten waarlijk. Men heeft hier een ruim gezicht op den straatweg.’

Emmie zweeg. Hoe zou zij Herbert durven knikken, als papa en mama bij haar waren! Had

hij hen maar reeds ingelicht, dan zou zij moediger, veel moediger zijn; maar door een toeval mochten zij 't niet ontdekken.

‘Waar wilt u zitten, mama?’ vroeg zij, haar stoel opnemend, met een flauwe hoop dat hare moeder de tegenovergestelde zijde zou kiezen en als laatste, wanhopige poging voegde zij er bij: ‘Het gezicht over de velden is beeldig.’

‘Laat maar staan, kindlief. Zeg aan Willem dat hij stoelen brengt en het theeblad, en als je wilt, haal dan ook mijn breiwerk even.’

Voort was zij. Zoo zij nu slechts terug was, eer hij voorbijging. Zij snelde over grasperk en bloembed en stond slechts even stil op een plekje, van waar zij ook den straatweg kon overzien. Gelukkig nog geen gevaar!

Haastig deelde zij hare bevelen uit, zocht ongeduldig naar het gevraagde werk, bij alles wat zij deed onrustige blikken werpende uit ieder venster, dat zij voorbijging.

Even spoedig als zij was heengegaan, was zij ook weer terug en zocht het beste plaatsje uit, dat haar overbleef.

Daar was Willem met de stoelen en de meid met het servies. Hoe hinderlijk was hunne tegenwoordigheid! Zij lieten de stoelen knarsen in het zand en rinkinkten met de kopjes, zoodat zij geheel beletten den voetstap te hooren, die nu wel-

licht reeds zeer nabij was. Den straatweg geheel overzien kon men alleen op haar verloren grondgebied, dus was zij verplicht zich tevreden te stellen met door de heesters te turen en te luisteren. Zij wenschte nu bijna dat Herbert niet kwam; het rechte genot was toch weg! Waarschijnlijk was hij inderdaad verhinderd; de drukke bezigheden, die deze dag hem gebracht had, zouden hem geen tijd laten voor een groote wandeling.

Eenigszins kalmer begon zij de thee gereed te maken en meer aandacht te schenken aan de opmerkingen harer moeder. Hare opgeruimdheid was echter verloren; haar 'ja, mama', klonk even zacht als gewoonlijk, haar gezichtje had dezelfde lieve uitdrukking, maar in haar binnenste ontwaakten ongeduld en droefheid en begonnen hunne stemmen te verheffen. Waarom mocht zij Herbert niet zien wanneer zij wilde? Waarom zat hij hier niet naast haar? Waarom moest zij verborgen houden wat zij zoo gaarne had geopenbaard? De broers hadden toch ook hunne meisjes wel op Groot-Vredestein gebracht....

'Mama,' vroeg zij plotseling, 'waarom hebben de broers zulke rijke vrouwen genomen?'

'Omdat geld het eenige was wat aan hunne positie ontbrak, Emmie. Geld is de eerste voorwaarde tot geluk.'

'En liefde.... en gezondheid dan,' zeide Emmie

na eenig nadenken. ‘Ik geloof dat geld de derde is, mama. - Zijn papa en u uit liefde getrouwd?’

Met eenige bevreemding vestigde Mevrouw van Wertmund den blik op hare dochter, maar uit het eenvoudige gezichtje, dat naar haar opgeheven was, sprak geen nieuwsgierigheid of onbescheidenheid.

‘Ja,’ antwoordde zij. ‘Maar waarom vraag je dat? Je bent nog veel te jong om daar reeds over te denken, Emmie.’

‘Volstrekt niet, mama. Ik begrijp alles heel goed.... Hoe kunt u de liefde vergeten als voorwaarde tot geluk, als u zelf uit liefde getrouwd zijt; weet u dan niet meer hoe gelukkig zij maakt?’

‘Ik denk dat onze Emmie daar nog geen ondervinding van heeft,’ antwoordde Mevrouw van Wertmund met een glimlach.

Was er een oogenblik al eenige argwaan bij haar gerezen, een blik op het jonge meisje stelde haar weer gerust. In het oog der moeder is een dochter van zeventien jaren nog een kind: de hooge boezelaars zijn zoo kort geleden afgeschaft, de korte jurken hangen nog in de kast, alsof zij straks weer aangetrokken zullen worden. En hoe weinig tijds ligt er tusschen het heden en het oogenblik, toen dat bevallig mondje nog nauwelijks den moedernaam stamelde of het eerste versje opzeide! De jeugdige gestalte is voor haar

nog half die van de kleine, welke kapellen naliep en de pop wiegde, en met verwondering vergelijkt zij hare dochter soms bij andere meisjes van dien leeftijd en vraagt zich af of haar kind ook reeds zulk een vertooning maakt.

Daar klonk een zware tred op het tuinpad en Emmie sprong op om haar vader te gemoet te gaan.

Een waardig tegenhanger zijner vrouw was hij, zooals hij daar naderde met den eenen arm op zijn rug en den anderen gebruikende om zijn kolossaal lichaam in evenwicht te houden; een waardig tegenhanger, maar ook slechts in zooverre zijn uiterlijk te kennen gaf hoezeer hij gewoon was overal met onderscheiding behandeld te worden. Mevrouw van Wertmund behoorde tot de zulken, die reeds bij de geboorte tot gebiedster worden gewijd; hij daarentegen had om kroon en scepter moeten strijden. In haar wezen lag de aristocratie, die met zielenadel hand aan hand gaat; de zijne steunde slechts op wat hem morgen kon ontnomen worden: rang en aanzien. Zij had haar kruis opgenomen en getorst en haar weg besproeid met tranen; hij had blijkbaar de zorgen des levens afgeschud en vergeten, en terwijl zij aantrok door de kalmte en vrede, die haar omgaven, verhelderde ieders blik, als zijn van pret tintelend gezicht aan de deur eener gezelschapszaal verscheen.

Op één punt slechts kende hij ernst en onwrikbare gestrengheid; kwam het ter sprake, dan verdween het goedhartig lachje, dat zoo gaarne op zijne lippen scheen te zetelen en zijn gelaat nam stroeve, sombere plooiën aan. Het bleef besloten in de binnenkamer van zijn huis, het was in de zachte gesprekken met zijne vrouw en in de wenken en lessen, die hij zijne kinderen gaf, en zijne zoons had het gemaakt tot wereldlingen, wandelend over het smalle pad, dat goed van kwaad scheidt, nu eens dalende, dan eens rijzende; zonder neer te storten in den poel ter linkerzijde, maar ook zonder immer het steile bergpad op te gaan aan hunne rechterhand; gereed te bewonderen wie boven hen stond, en medelijdend het hoofd te schudden om wie de eer van zijn naam bevlekte, maar vreemd aan de wanhoop als aan het hoogste geluk, rijk en toch arm, goedhartig en toch liefdeloos.

Datzelfde iets had Mijnheer Van Wertmund voorgeschreven een vrouw te zoeken met geld en bij toeval had hij zooveel smaak gevonden in een schatrijk adellijk nichtje, dat hij haar bezwoer en zelf ook vast geloofde dat hij haar evenzeer tot vrouw genomen zou hebben, als zij arm geweest was.

‘Ah, zoo?’ zeide hij, hijgend op een stoel vallende, terwijl zijne witte tanden tusschen zijn

grijsblonden baard glimlachten met onuitsprekelijke goedhartigheid. ‘Ik wist waarlijk niet waar ik jullie zoeken moest. Verduiveld aardig bedacht.’

In plaats van rond te zien, gelijk men zou verwacht hebben na die ontboezeming, bleef zijn oog op zijne dochter rusten en blijkbaar was hij zeer in zijn schik, toen zij naar hem opzag en zijn glimlach beantwoordde.

‘En als onze Emmie zoo vriendelijk zijn wil, zal ik haar een kop thee verzoeken. 't Is goddeloos warm.’

Met eigenaardig welgevallen gebruikte Mijnheer Van Wertmund in den huiselijken kring wel eens uitdrukkingen, die in beschaafd gezelschap juist niet op hare plaats waren, maar hij had zich die gewoonte eenmaal eigen gemaakt en zelfs het verwijtende: ‘Maar Charles!’ van zijne vrouw, hoe vaak ook herhaald, had er hem niet van kunnen genezen.

Emmie stond op, want theeschenken was een nieuwe bezigheid voor haar, die zij beweerde niet anders dan staande te kunnen verrichten, vooral wanneer er naar haar gezien werd en Mijnheer Van Wertmund knipoogde tegen zijne vrouw, toen Emmie met de haar eigene bekoorlijke bedeesheid aan het werk toog. Doch plotseling zagen zij den geurigen stroom, die in de kopjes viel, ophouden. Emmie's blozend gezichtje was

naar den weg gekeerd en hoewel zij 't hoofd niet tot een groet bewoog, was de uitdrukking van haar oog als het lezen van de eene ziel in de andere.

Wien gold die blik?

Daar ging hij voorbij, de jonge man, dien zij door toon en blik den toegang tot hun huis hadden ontzegd; daar was zijne tengere figuur, zijn fijn, belangwekkend gelaat, terwijl hij rustig boog met die bevallige beleefdheid, die nooit nalaat in te nemen, doch hier spotternij scheen.

Mevrouw Van Wertmund werkte voort, Mijnheer streek met de blanke hand over zijn baard en tuurde in de lucht, als maakte hij studiën over het weêr, maar beiden zwegen en bleven zwijgen. Emmie gevoelde dat haar geheim ontdekt was en de hand trilde, waarmede zij haar vader den verlangden kop thee overreikte.

III.

‘Constance, slaap je?’

Zij sliep eigenlijk wel, maar met de zelfverloochening, die de waarlijk liefhebbende vrouw tot een tweede natuur wordt, antwoordde zij: ‘Neen, heb je mij noodig?’

Mijnheer Van Wertmund ging bij 't venster staan en tuurde knorrig naar buiten.

‘Ik kon ook niet slapen,’ zeide hij, ‘en ben hier gekomen om iets met je te bepraten. Heb je gisteravond in den tuin niets opgemerkt?’

Zij wist dat dit volgen zou; sedert gisteren had zij 't als een wolk op zijn voorhoofd zien zetelen en zich telkens verwonderd afgevraagd waarom hij zoo lang zweeg. Ook haar was het gebeurde geen oogenblik uit de gedachten gegaan, maar zij was niet voornemens geweest er over te spreken dan met het hoofd van haar kind aan hare borst, fluisterend en behoedzaam. En toch - hoe langer zij er over had nagedacht, des te meer was haar de moed ontzonken er met Emmie over in het gericht te treden. Zij zelf had eens liefgehad, zooals haar kind nu scheen lief te hebben; zelf had zij eenmaal in dien toestand van geluk verkeerd, die 't jonge meisje slechts ééns doorleeft en dan nog alleen, wanneer haar hart rein gebleven is en zij van berekenen nog niet weet. Schooner dan de volle zomerzon is voor de sluimerende aarde 't eerste lentekoeltje, dat haar wakker kust en van nieuw leven spreekt.

En moest dat paradijs verwoest, haar lieveling uit Eden verdreven worden? Ja, een liefdesbetrekking tusschen Emmie en Herbert Poole, - zoo die bestond - kon niet voortduren: daarvoor

kende Mevrouw Van Wertmund haar man te goed; maar dat de harde hand eens vaders dat heiligdom der eerste liefde zou verstoren, zij had geen vrouw moeten zijn om in dit oogenblik niet voor haar kind te gevoelen en te lijden.

‘Wat bedoel je?’ vroeg zij, nog met een flauwe hoop dat zij zich vergiste en hij niets gezien had wellicht.

‘Ik bedoel,’ antwoordde Mijnheer Van Wertmund heftig, ‘de scène tusschen onze Emmie en dien kwast. Men moet wel blind zijn....’

‘Ja,’ hernam zij haastig, bevreesd hem driftig te maken, ‘ik heb het ook gezien en er mij bezorgd over gemaakt, maar zijn wij misschien niet wat voorbarig? Een meisje van dien leeftijd bloost reeds, als zij maar een heer uit de verte ziet.’

‘Nee, Constance, 't was iets anders. Zooals zij hem aanzag, heeft zij nog nooit iemand aangezien, zelfs mij niet.’

Hij had naast haar op de sofa plaats genomen en met de armen op de knieën geleund, verplukte hij wrevelig een stuk papier, dat hij van den grond had geraapt.

‘Zelfs mij niet,’ herhaalde hij somber, en die gedachte scheen hem het meest te hinderen.

Mevrouw Van Wertmund zuchtte en zweeg. Er was langen tijd stilte in de kamer. De zon wierp hare schuine stralen vriendelijk naar binnen en

scheen te pleiten voor het zonnestraaltje van vleesch en bloed, dat den ganschen dag zoo bleek had gezien en zoo stil was. Waar was zij nu? Schreide zij? Was zij ongelukkig?

‘Misschien hadden wij haar eerder inzicht moeten geven van den waren stand der zaken,’ sprak Mevrouw eindelijk.

‘Haar inzicht geven? Waartoe? Ze is immers een meisje! Wat heeft zij met onze financiën te maken! Neen, wij moeten tegen *haar* maar geen woord over deze zaak reppen. Gustaaf zei van morgen dat Poole er over denkt naar Indië te gaan voor die spoorweghistorie. Als dat waar is, zal alles wel doodbloeden. Haar inzicht geven! Hoe kom je er bij? 't Kind zal verdriet genoeg krijgen in haar leven, want jullie vrouwen zijt zóó verduiveld gevoelig, dat je al verdriet hebt, als een man er nog niet over denkt. Adieu, ik vind het hier benauwd.’

Mevrouw Van Wertmund zag haar man min of meer verwonderd aan en ontving zwijgend den kus, dien hij haar altijd gaf, wanneer hij tegen haar uitgevaren was. Hij verliet haastig de kamer en wandelde den tuin in, waar hij in een koepel schuilplaats zocht tegen de zonnestralen.

‘Waarom had hij zich eigenlijk boos gemaakt op zijne vrouw? Omdat ze iets anders zeide dan hij wenschte?... Maar wat had hij dan gewenscht?’

Zij kon toch niet zeggen: Geef Emmie haar zin! Zij was een verstandige vrouw, dat was zij altijd geweest....

Een ellendige boel was het, een beroerde boel. Was hij maar rijk! - Waarom?.... Om zijne dochter haar zin te kunnen geven? Wat zouden Constance en de jongens wel zeggen?... Voor geen geld zou hij hun eigenlijk bekennen wat de laatste vier en twintig uur in hem was omgegaan. 't Was ook te erg. Hij moest er zich tegen verzetten....

Zijne jongens hadden als verstandige kinderen zin in rijke meisjes gehad en hem nooit moeite gegeven. Maar mannen zijn ook veel bevattelijker op het punt van zaken. O dat vrouwvolk! Wat behoefde zoo'n nest zin in Herbert Poole te krijgen in plaats van in Willem Hoogwald, junior, of een anderen rijken koopmanszoon! Zijne vrouw had altijd van een rijk jonkertje gedroomd; maar connecties met een bekend handelshuis zijn ook wat waard. Dáár had *hij* 't op aangelegd en nu was het einde der geschiedenis dat de jongejuffrouw zin had in een doodarm genie-officiertje. 't Helpt ook wat of ouders welgemeende plannen maken!

Was 't kind maar rijk! Had de eene of andere oude tante haar maar wat gemaakt! Maar rijk was ze niet, verre van dien! Kijk, dat huis daar, - een mooi huis, hè? - nu, dat was met den tuin zoo wat *f* 50,000 waard, maar er lag een

hypotheekje op van *f*25,000. En dan het bosch daar aan de overzij van den straatweg, dat was sedert eenige jaren onbezwaard, maar de heer Wilhelmus Hoogwald, senior, had een papiertje in handen, waarop de eigenaar van dat mooie bosch geschreven had - heel netjes geschreven - dat hij verklaarde aan genoemden heer schuldig te zijn de somma van *f*15,000, die over drie jaar betaald moest zijn. Bleef er echter zoo weinig in de zaken omgaan als in den laatsten tijd, en deed de jonge juffrouw Emmeline Van Wertmund in die jaren geen brillant huwelijk, - och, een rijke schoonzoon is voor een wankelend huis zoo'n aardig steuntje! - dan zou de heer Charles Van Wertmund zich genoodzaakt zien dat bosch te verkoopen.

Ja, dat hadden zijne vaderen hem gelapt; die hadden de bezitting bezwaard om hunne verkwistingen te kunnen dekken, en zoo was zij in de handen zijner ouders overgegaan, die het hun plicht hadden geacht den boel weer in het reine te brengen. Nu, erger hadden zij 't niet gemaakt, maar beter ook niet. Het wil wat zeggen hypotheeken van duizenden te lossen en tegelijk een stand op te houden en kinderen groot te brengen. Maar zij hadden hun best gedaan, de goede oudjes, en hem hunne taak overgedragen, toen zij de oogen sloten. Zes kruisjes had hij reeds achter den rug; hoe ver was hij nu eigenlijk? Ja, toen zijn schoonvader stierf,

was de hypotheek op het bosch gelost, maar er was weinig omgegaan in de zaken en de schuldbekentenis was daarvan het gevolg geweest. De jongens zouden mettertijd alles wel weer in orde kunnen brengen, maar *nu!*... Als dat kleine ding maar mee wou doen! Als zij ook maar kon zeggen: 'Ik heb iemand gekozen die een aardig duitje in den zak en een aardig duitje te wachten heeft', zooals de jongens gedaan hadden. Beste jongens! Maar zonderling, 't was toch of hij van zijne drie jongens te zamen niet eens zooveel hield als van zijn weerspannig, eigenzinnig meisje alleen. - Wat kon ze je ook inpakken! Wie kon daartegen! Zou men niet zijn laatsten gulden uit den zak geven om haar plezier te doen?

Als hij haar den zin eens gaf, wat dan? Hangen en verlangen, anders niet, tenzij.... Hm! dat bosch zou meer opbrengen dan noodig was om de schuldbekentenis te betalen en een hypotheek te lossen bovendien. En dan zou het toch ook niet moeilijk zijn de jongelui wat te gemoet te komen. Maar had hij dáárvoor zijn leven lang gezwoegd en gesloofd om nu toch nog het onderspit te delven? Hoe zouden zijn naam en prestige lijden, als het bekend werd dat hij een deel van zijn landgoed had verkocht, had *moeten* verkoopen! Weg met dien onzin, die onpractische, dwaze plannen, welke meer in een meisjeshoofd dan in dat

van een koopman thuis behoorden! Emmie *moest* meewerken. Zij moest dien snoeshaan dan maar opgeven. Wat drommel, wat behoefde hij zin in haar te krijgen! Als hij maar eerst weg was.... Natuurlijk, dan zou alles wel weer in orde komen....

‘Goeden dag, Mijnheer Van Wertmund’, zeide een heldere stem in zijne nabijheid en Herbert Poole stond tegenover hem en boog.

Het gelaat van den gastheer nam een uitdrukking aan, die juist niet geschikt was om Herbert te bemoedigen; in gedachten verdiept, en wel gedachten, die hem tegen den bezoeker verbitterden, was hij min of meer geschrikt door de onverwachte begroeting, en zeer onaangenaam verrast den jongen man tegenover zich te zien, dien hij sedert gisteren ontelbare malen naar de maan gewenscht had. Het was dan ook op zeer hoogen toon, dat hij zeide: ‘Wat is uwe boodschap, Mijnheer?’

Herbert stond daar in zijne uniform, zooals hij zich thuis niet zonder eenige ijdelheid en in het volle besef zijner waarde voorgesteld had te zullen staan: als een flink jongman, met knap uiterlijk en open oog; maar de speech, die hij thuis en onderweg zóó vaak herhaald had dat hij meende haar van buiten te kennen, was weg, geheel weg. Wie had ook kunnen denken dat hij plotseling Emmie's vader in een koepel zou zien zitten, waar hij voorbijging! Hij liet zich echter niet uit

het veld slaan en had terstond een antwoord gereed.

‘Ik was voornemens u een bezoek te brengen, Mijnheer. Als het uw wensch is, kan ik u hier het doel van mijne komst ook wel mededeelen.’

Mijnheer Van Wertmund kwam een weinig tot zichzelf. Poole wilde aanzoek doen, daar was geen twijfel aan, maar wie had ooit van zoo'n onbeschaamdheid gehoord! Had hij nog eens een paar jaar gewacht en was hij dan met zijn voorstel voor den dag gekomen, maar dit was onvergeeflijk! Van dat plan om naar Indië te gaan was zeker geen woord waar. Het heertje dacht natuurlijk een lui leventje te gaan leiden van schoonpapa's duiten. Jawel, wacht maar!

‘Ga zitten’, zeide hij koel, Herbert een stoel aanwijzende.

‘Ik ben zoo vrij’, begon Herbert - en de eigenaar van Groot-Vredestein verwonderde zich waar de jongen zijne kalmte vandaan haalde, die echter op dit oogenblik wel wat begon te verdwijnen, - ‘ik ben zoo vrij mijn bezoek te herhalen, omdat.... hm!.... Zooals u wellicht reeds van uw zoon gehoord hebt, is het mijn voornemen naar Indië te gaan en daar als ingenieur bij de spoorwegen mijne carrière te vervolgen. Vóór ik vertrok, wilde ik er u echter mede bekendmaken dat er een liefdesbetrekking bestaat tusschen uwe dochter en mij. Ik wilde uwe toestemming vragen tot een

engagement, hetzij dan publiek of geheim, en u in de gelegenheid stellen mij om harentwil van een langdurige afwezigheid terug te houden.'

Een knap kereltje was die Poole toch! Een gunstig gezicht! Wat tooverde hem toch telkens zijne Emmie voor oogen met haar bedroefd gezichtje, dat hem zoo smeekend aanzag? Wat was dat vreemde gevoel in zijn hart, dat sprak ten gunste van dien jongen man, die geen cent bezat en dus nooit zijne dochter de zijne zou kunnen noemen, tenzij.... Nu ja, onzin! Hem terughouden? Neen, neen, Emmie zou hem vergeten; die 'langdurige afwezigheid' kwam hem kostelijk te stade.

'Mijnheer de luitenant Poole,' antwoordde hij, en in dien aanhef lag zóó duidelijk uitgedrukt dat het bespottelijk van iemand als Herbert was om Mejuffrouw Emmeline Van Wertmund te vragen, dat hem het bloed naar het hoofd steeg, 'ik weet niet wat mij meer ergert, uwe hardiesse of uwe dwaasheid. Waarlijk, het zal mij aangenaam zijn na uwe aankomst in Indië 't zoo spoedig mogelijk te vernemen, als u daar het huwelijksbootje denkt in te stappen. Onze Emmie mocht anders om haar woord te houden eens andere, beter voor haar passende partijen afslaan.'

'Ik had dat antwoord verwacht,' zeide Herbert, en zijne stem beefde min of meer. 'Toch geef

ik u nogmaals in bedenking ons uwe toestemming niet geheel te onthouden. Wat ik voor haar ben weet ik alleen, maar wat zij gedurende mijne afwezigheid, die jaren duren kan, zal moeten lijden door uwe weigering, dat is ook door u gemakkelijk te gissen, dunkt mij.'

Wat hij voor haar was wist *hij* alleen! Zoo'n indringer! Je zou zeggen! Welk recht had hij iets voor Emmie te zijn? Wie had recht iets voor haar te zijn behalve haar vader? Goddank dat hij wegging - en voor jaren! Hij had het zelf gezegd.

'Spaar uw medelijden,' antwoordde Mijnheer Van Wertmund schamper. 'Wij zijn, dunkt mij, wel in staat voor haar geluk te waken en zullen in ieder geval zorgen dat zij een man krijgt, die door zijn kapitaal hare toekomst verzekert.'

'Ja, arm ben ik,' zeide Herbert opstaande, 'maar dat is een bezwaar, dat uit den weg geruimd kan worden. Als ik weer zoo tegenover u sta, hoop ik dien hinderpaal overwonnen te hebben en u gunstiger voor mij gestemd te vinden.'

'Goede reis, Mijnheer Poole!'

Een stijve buiging volgde en Mijnheer Van Wertmund was weer alleen en zag zijn bezoeker in gedachten verzonken na. Daar ging hij nu heen, Emmie's pretendent, verder en verder. Wat drong hem toch telkens zoo naar de lippen? Hij wou hem toch niet terugroepen! - Waarachtig

niet. - Maar wat maakte hem dan toch zoo uit zijn humeur? 't Was ook weer zoo blikslagers warm vandaag! Hij zou maar weer in huis gaan.... Hij had Poole toch zeker verkeerd beoordeeld. Maar wat deed dat er ook toe? Hij had het nu netjes klaargespeeld: Poole 't zeegat uit, Emmie weer *zijne* Emmie, en in drie jaar zou ze wel zin in een ander krijgen. Alles zou nu terechtkomen, wel zeker!

Een mooie stal, hoor! Ook bezwaard, maar enfin! De tijd baart rozen.... Hier stonden de twee bruintjes, dáár Emmie's hit. Apropos, de koetsier had gezegd dat de hit oud werd, dat het geen beest was om nog met eere mee door de stad te rijden, maar Emmie had hemel en aarde bewogen, toen papa gezegd had dat hij dan maar verkocht moest worden. Hij zou eens even kijken! Misschien zou ze toch wel in haar schik zijn, als er op eens een mooi beestje voor het oude in de plaats stond. Hij zou haar maar wat opvroolijken in deze dagen. 't Was ook wel hard voor het kind!... Dat vervloekte geld!

Wat had hij er vroeger slag van gehad haar te troosten over een gebroken pop of geschramd knietje! Wat waren die traantjes gauw gedroogd! Hoe spoedig hadden zij plaats gemaakt voor lachjes en gilletjes van pret! Hij moest zelf nog lachen bij de herinnering.

De deur stond aan; hij zou eens even zien of het beest op stal was....

Ja, daar stond het en Emmie stond er bij. Met de ééne hand hield zij haar kleedje op, dat vol gras was; de rechterarm lag om den hals van Caesar. Waarom hield zij haar lief kopje zoo gebogen? En wat viel er telkens op de groene halmen, dat er als een dauwdrop op bleef liggen?... Had zij Poole zien komen en gaan? Er was hard genoeg in den koepel gesproken om het hier verstaan te kunnen hebben.

Hij kneep de vuisten samen, terwijl hij zich zacht verwijderde. O! waarom kon hij ook *nu* die tranen niet stuiten! Hij kon het, ja, hij kon het....

Kijk, als hij rechts liep, den straatweg op, zou hij Poole nog kunnen inhalen....

Hij ging links, het huis in en de voorkamer binnen met saamgeknepen lippen en gefronste wenkbrauwen. Wat maakte hem toch den ganschen avond zoo uit zijn humeur?

IV.

De avondzon stond als een reusachtige star aan het einde der dorpsstraat, verlichtte al de vooruitspringende deelen aan de gevels der huizen als Bengaalsch vuur en hulde de huiswaarts kee-

rende oogstwagens in glans en luister. In de woning daar ginds aan het ander einde der straat, welker vensters haar weerkaatsten, wierp zij hare stralen met kwistigen overvloed. Zij schilderde kleuren op tapijt en behang, stoeide in de wolkjes, die de theestoof zingend omhoogzond en tusschen de witte haren van de poes, die spinnend haar middagslaapje deed; zij kuste de bloemen in de bloemenmand, deed de gladgewreven meubels als spiegels blinken, flikkerde in de breinaalden, die met de pendule wedijverden om de droomerige stilte in het vertrek af te breken, en weerkaatste in twee peinzende oogen.

Die oogen schenen naar iemand uit te zien, althans, telkens dwaalden zij de dorpsstraat langs, die reeks van heerenhuizen, boerenwoningen en winkels, klein genoeg om in een paar minuten doorloopen te worden, maar lang voor haar, wier hart van verlangen klopte om een welbekend gelaat aan het einde van den weg te zien verschijnen.

Nu eindelijk zag zij niet tevergeefs uit. Uit den lichtgloed daar ginds kwam de langverwachte nader, de zoon, die haar trots, haar leven was. Hij liep met haastigen tred, als wist hij dat naar hem verlangd werd. Reeds wuifde hij. De menschen groetten hem gemeenzaam of kwamen nieuwsgierig uit hunne deuren te voorschijn om hem na te zien.

Daar was hij; de voordeur in, de kamer binnen, en nu rustte zijn bemind gezicht tegen het hare.

‘Mijn jongen!’

Meer zeide zij niet, maar die weinige woorden waren ook genoeg om al hare blijdschap over zijn bezoek, al hare liefde en gehechtheid uit te drukken.

‘Zet je sabel maar in een hoek. Je zult wel moe zijn. Het is een geduchte wandeling.’

‘Men heeft soms behoefte aan een wandeling, moederlief,’ was het somber antwoord.

‘Zeker. - Zie poes je eens verwelkomen. Och, schop haar niet!’

Poes, die zich niet in de sympathie van den zoon des huizes scheen te mogen verheugen, haastte zich terug naar haar veilig hoekje in den leuningstoel, om vandaar met half dichtgeknepen oogen hare verdere opmerkingen te maken.

‘Hebt u mijn briefje ontvangen, mama?’

‘Ja, Herbert.’

Haar toon werd plotseling ernstig, als had zij door de blijdschap over zijne komst de aanleiding er toe een oogenblik vergeten, maar nu herinnerde zij zich die blijkbaar en haar gelaat nam een bezorgde uitdrukking aan.

Hij zag peinzend naar haar, terwijl zij weer ging zitten en haar werk opnam. Nog wist zij niet welk een zwaren slag hij haar zou toebrengen, den

zwaarsten bijna, die haar treffen kon. Eer een jaar zou zijn voorbijgegaan, zou dat lief gelaat ouder trekken vertoonen en zouden de zilveren draden in hare lokken zich hebben vermenigvuldigd. Hij ging naast haar zitten en nam hare hand in de zijne, als gevoelde hij schuld, terwijl toch zijne teederheid maar al te duidelijk verried dat zijn voornemen onherroepelijk vaststond.

‘Wat hebt u uit mijn briefje begrepen, moedertje?’

‘Dat er weer iets van het oude, vreeselijke plan in je is omgegaan,’ antwoordde zij, liefkozend over zijn hoofd strijkend, als was hij nog een kind. ‘Maar je denkt er toch niet in ernst over, Herbert?’

‘Ja, mama, dezen keer is het ernst. Ik kom uwe toestemming vragen om te gaan.’

Zij sprak niet, maar zag hem verschrikt aan.

‘Ik zal daar bijna zooveel duizenden verdienen als hier honderden,’ ging hij opgewekt voort, ‘en ik kan er zooveel nuttiger zijn dan hier. U hebt een knappen zoon, moedertje,’ voegde hij er lachend bij, ‘men wil er hem graag heen hebben. Er opent zich daar een schitterende carrière voor mij. Ik kan er mij onmisbaar maken.’

‘Ik wil je niet in den weg staan, mijn jongen,’ antwoordde zij gelaten, terwijl de tranen in hare oogen begonnen te wellen, ‘maar als je spreekt van onmisbaar zijn, bedenk dan dat je nergens zoo slecht gemist kunt worden als hier.’

‘Schrei nu niet, mama. Laten wij er kalm over spreken, niet waar? Denk eens hoeveel geld ik daar verdienen zal.’

‘Maar wij hebben beiden immers genoeg. Moet ik je dan missen om een handvol geld! Al de schatten der wereld kunnen mij niet vergoeden wat ik in je verlies. Laat dat goud je niet verblinden, Herbert.’

Hare lippen trilden als van ingehouden smart. Hij wist dat zij zich bedwong om zijnentwil, maar dat straks in hare eenzaamheid de nu teruggedrongen tranen rijkelijk zouden vloeien. Waarom echter die bezorgde blik, die ernstige, bijna verwijtende toon? Schreef zij zijn voornemen aan hebzucht toe?... Terwijl hij haar antwoordde, dacht hij er over na of zij geen recht had zijn geheim te kennen.

‘Maar ik ben spoedig weer bij u terug, en dan moogt u met koets en paarden rijden en een gezelschapsjuffrouw houden,’ zeide hij vertroostend, als alle jeugdigen van jaren zich illusies scheppende van tienduizenden, zoodra zij uitzicht hebben duizenden te bezitten. ‘Of... wie weet,’ voegde hij er met een blos bij, ‘misschien breng ik dan wel een vrouwtje bij u, dat u zal liefhebben, zooals ik doe.’

Er was minder noodig dan die blos op zijne gebruide wangen om haar te doen begrijpen dat

de tijd gekomen was, dien zij zich zoo vaak had gedroomd, soms in blij verwachten, soms in vreeze om zijnentwil, doch zonder ijverzucht of droefheid.

‘Ik heb.... iemand lief gekregen, mama,’ vervolgde hij, neerziende op de hand, die hij omvat hield, ‘iemand, die ik niet bezitten kan dan tegen den koopprijs van goud of zilver.’

‘Ligt dáár het geheim,’ zeide zij met een droeven glimlach.

‘Zou ik mijn moedertje verlaten om een handvol geld! - Wat is dat? Tranen! Niets er van,’ en hij hief haar neergezonken hoofd op en kustte haar met zulke woeste kussen, dat zij hem smeekte op te houden. Maar hij zeide dat zij vroolijk zijn moest, nam haar arm en trok haar mee naar den tuin, waar hij met voldoening zeide: ‘Ziezoo, hier zullen we eens verder praten.’

Hij had goed gezien. Hier, waar de blauwe hemel zich zoo vredig over hen welfde en hare bloemen zoo vriendelijk geurden, hier zou zij de kalmte herwinnen, die daar binnen bedreigd had haar te begeven. Hier was haar paradijsje; hier groeiden en bloeiden hare lievelingen; geen uitheemsche gewassen met namen, die op een plankje er aan gebonden moeten worden, omdat men ze anders vergeet, maar onze eigene welbekende Hollandsche bloemen, waarvan ieder kind naam, reuk en kleur kent.

‘Denk eens,’ zoo klonk de opbeurende stem van haar zoon haar in de ooren, ‘over een paar jaren ben ik weer hier en dan is *zij* hier ook, hoop ik. Dan zullen wij samen alles doen om u zoo gelukkig mogelijk te maken, mama. Een paar jaren zijn gauw voorbij: in een oogenblik. Voor u 't weet, ben ik alweer bij u, hoor, en dan denkt u terug aan vandaag en zegt, terwijl u over uzelf het hoofd schudt: ‘Weet je nog, Her, hoe dwaas bedroefd ik toen was?’

Zij glimlachte door hare tranen heen, maar al zijne jeugdige opgewondenheid kon hare ervaring van jaren niet wegtooveren. Zij wist dat het beloofde land, waarvan hij reeds de bergen zag stralen, een woestenij voor hem worden kon, dat hij zelf eenmaal met een glimlach - welk een droeven glimlach! - op dezen dag terugzien en den Herbert Poole van heden wellicht een dwaas noemen zou. Maar zij zweeg. Want welk een moed, welk een hoop straalde uit zijne oogen! Het was of hij kracht gevoelde de wereld te overwinnen.

‘Herbert!’

‘Ja, mama?’

‘Wie is zij?’

Zij deed die vraag met zekeren schroom. Wist zij niet hoe frisch en rein de liefde in zijn hart moest zijn ontloken, dat zij hem heilig wezen moest als een godsdienst, en dat het hem strijd gekost

moest hebben haar zijn geheim toe te vertrouwen? Wellicht wilde hij liever dien naam verzwijgen. De jeugd is op sommige punten zoo teergevoelig.

Hij antwoordde niet terstond.

‘Mag ik eens raden?’

‘Ja zeker.’

Er was een herinnering in haar levendig geworden aan een tener meisje, met stralende oogen en verhoogden blos door de danszaal zwevende in zijne armen, en terwijl zij uit hare loge hem met de oogen volgde, had iets in het gelaat van die beiden haar getroffen.

‘Juffrouw Van Wertmund?’

‘Ja,’ riep hij verrast. ‘Dacht u 't?’

‘Ik vreesde 't, ja.’

‘Vreezen?’ herhaalde hij met toorn en ontsteltenis en zag haar aan als gaapte reeds een diepe klove tusschen hen.

‘Men heeft zulk een gezichtje niet, Herbert, en heet daarbij Juffrouw Van Wertmund van Groot-Vredestein, of het zal strijd kosten een arm genieofficier trouw te blijven, die in verre landen de koopsom moet gaan verdienen, welke anderen terstond aan hare voeten kunnen leggen met hun aanzien en rang. Je zult een harden strijd hebben, mijn jongen.’

‘Ja, mama, maar wij hebben geduld. U meent toch niet dat zij zelf rijkdom als voorwaarde stelt?’

Het zijn hare ouders natuurlijk, die zooveel eischen.'

'Weten zij er van?'

'Dezen middag heb ik er haar vader mee in kennis gesteld,' antwoordde hij eenigszins gedwongen.

'Dus hebben zij er niet tegen?' vroeg zij voort, zonder te bemerken dat het onderwerp hem onaangenaam was.

'Veel, heel veel,' zeide hij met een bitteren lach, 'maar Emmie is getrouw, en ik zal zorgen dat er een tijd komt, wanneer zij er niet meer tegen zullen hebben. O! ik snak om weg te gaan! - Alles zal nu zoo spoedig mogelijk geschikt moeten worden, mama. Ik kom u Zondag over mijn uitzet spreken en zal voortaan zoo dikwerf bij u komen als ik kan, hoor!'

'Maar Herbert,' hernam zij, zich vastklemmende aan een laatste stroohalmpje, eer zij wegzank in de diepte der hopeloosheid, 'is er geen mogelijkheid dat jullie van je inkomsten zoudt leven? Je zoudt immers een voordeelijker betrekking kunnen zoeken, - aan een Hoogere Burgerschool, bij voorbeeld. En ik zou ook nog wel wat kunnen missen,' voegde zij er bij, bezielde door de hartstochtelijke wilskracht, die 't onmogelijke mogelijk maakt.

Hij schudde 't hoofd.

'Emmie is als een prinsesje opgevoed, mama,

en haar oude heer heeft gelijk, dat hij haar niet wegschenkt zonder volgens menschenberekening zeker te weten dat zij 't altijd goed zal hebben. Zeg, mama, is er wel een liever naam dan Emmie?’

Hij herhaalde 't woord langzaam met jongensachtig genot..

‘Ja, een lieve naam,’ zeide zij, ‘een naam, die voortaan een plaatsje in mijn hart zal bekleeden.’

‘Mag zij u na mijn vertrek wel eens komen bezoeken, mama?’

‘Zeker, zij zal mij hartelijk welkom zijn. - Spreek je haar wel eens?’

Herbert's gelaat nam al de somberheid aan, die hij tot dusver gepoogd had achter een glimlach te verbergen.

‘Nu niet meer,’ antwoordde hij. ‘Ik acht mij verplicht haar niet meer te ontmoeten na mijn onderhoud met haar vader; maar schrijven zal ik haar. Zij zou wegwijnen, als ik zweeg. Wordt die correspondentie verhinderd, dan komen de gevolgen voor hare ouders. - Maar het wordt mijn tijd. Wees even moedig als uwe kinderen, mama. U weet, zij is nu ook uw kind. Adieu, ik kom gauw weer.’

En terwijl hij haar nog eens toewuifde, kromp haar het hart ineen bij de gedachte dat de tijd aanstaande was, wanneer hij haar zoo voor het laatst

zijn hoopvol gelaat zou toekeeren om wellicht nimmer, nimmer weer te komen.

V.

‘Maar een heele mooie, Em, de mooiste, die op de markt te vinden is. Zou je daar niet blij mee zijn, hé?’

Hij had haar geroepen, omdat hij 't niet verdragen kon dat zij zoo stilzwijgend zat te werken, en hield hare hand vast, terwijl zij bij zijn fauteuil stond.

‘Neen, dank u, papa, liever niet. Ik houd zooveel van Caesar’ en zonder hem aan te zien voegde zij er hevig blozend bij: ‘Wat men eenmaal liefheeft, blijft men liefhebben, hoe arm of leelijk het voorwerp van die genegenheid ook is.’

Mijnheer Van Wertmund beet zich op de lippen. Zoo graag wilde hij haar opvroolijken, haar gelukkig maken!.... Maar het ging niet. Een jong meisje was toch iets anders dan een kind, dat zag hij wel!

Zij maakte hare hand los en hij liet het nu toe. Hij gaf de zaak op.... Maar langzamerhand zou zij dién Poole toch wel vergeten. Als hij weer voor zaken op reis moest, zou hij haar eens meenemen. Dat zou haar afleiding geven....

Waarom ging ze zoo op eens de kamer uit? Ze huilde toch niet?....

Jawel, hoor, de trap op, de kamerdeur op slot. Verd... d! dat hij er toch niets aan doen kon....

Daar zat hij nu! Wat had hij gedaan? Haar aan het schreien gemaakt, vandaag, eergisteren, van nacht.... En waarom? Om dat geld, dat beroerde geld! Waarom verkocht hij 't bosch niet? Zou hij er een zier minder gelukkig door zijn? Zou hij er grooter zorgen door hebben? Integendeel, zijne zorgen zouden verminderd, zijn kapitaal vermeerderd worden. Dan kon de jongen ook hier blijven en ze zouden kunnen vrijen, dag in, dag uit, zooveel hun lustte. Wachten natuurlijk, ja, maar toch na een paar jaar, als Poole 't wat verder gebracht had, trouwen zooals honderden militairen het doen.

Wat zouden die lieve oogen schitteren, als hij haar al die heerlijkheid eens in het oor fluisterde. Wat zou zij hare armen gauw om zijn hals hebben en zeggen: 'Lieve, lieve pa!'.... Hè, daar zou hij 't heele bosch voor overhebben.

En was Poole niet een schoonzoon om mee voor den dag te durven komen? Was hij niet altijd en overal de eerste geweest! Wie weet hoe gauw hij kapitein zou zijn! Of hij kon benoemd worden bij de militaire academie of zoo iets; een koopman weet dat zoo niet, maar Gustaaf zou 't wel weten.

Een jongen als Poole brengt het altijd ver. Zijne kennis is zijn kapitaal.

Ja, was die schuldbekentenis er maar niet! De oude Hoogwald was geen katje om zonder handschoenen aan te pakken. Alles was er altijd op aangelegd om zijn zoon en Emmie tot een paartje te maken. De vaders hadden gewild, de zoon had gewild en Emmie had nooit gezegd dat zij *niet* wilde. Wat had alles dan van een leidendakje kunnen gaan. Die geldkwestie zou wel geschikt en het bosch in ieder geval behouden gebleven zijn. En als hij gestorven was, had hij Groot-Vredestein - het erfgoed zijner vaderen - aan zijne kinderen kunnen nalaten met het bewustzijn de taak, hem door zijne ouders overgedragen, waardig te hebben volbracht. Moest hij de eerste zijn, die 't goed zou splitsen, die een deel er van in vreemde handen geven zou?

De eerste? Maar het goed was toch immers het oude Groot-Vredestein niet meer, dat op provinciekaarten werd aangeduid en welks bewoner alles zijn eigendom kon noemen, wat hij uit de vensters zag. 't Was nog slechts de besnoeide en ingekrompen bezitting, die zijn grootvader had nagelaten, niet meer dan een groote buitenplaats, wel is waar omgeven door een waas van antieke schoonheid, dat andere villa's misten, maar welker eigenaars, sedert zij kooplieden werden, zich niet konden

beroemen iets meer te zijn dan hunne burenen....

Neen, de eerste zou hij niet zijn en och! hij wilde zichzelf niet misleiden: 't was ook minder de liefde voor dit erfgoed, die hem weerhield. 't Was de publieke opinie. Als hij stierf, zou 't bosch misschien toch in andere handen overgaan. Had Gustaaf onlangs niet doodkoelbloedig gezegd dat hij 't dwaasheid vond zorgen te hebben, alleen om dien ouden boel bij elkaar te houden. Bezittingen waren goed voor menschen, die geld te veel hadden, maar niet voor hen, die geld te kort kwamen. 'Geld boven alles,' had hij gezegd. Ja, dat laatste had hij zijne kinderen zelf altijd ingeprent, maar hij had toch wel wat meer gehechtheid aan de oude bezitting bij zijn zoon verwacht.

't Was de publieke opinie. De menschen waren gewoonlijk verbazend gauw achter iemands geheimen; zij zouden terstond weten te zeggen wat hem gedreven had tot den verkoop van het bosch. In kleuren en geuren zouden zij de geschiedenis van de schuldbekentenis weten te vertellen en haarfijn kunnen uitleggen hoeveel er nog af te lossen bleef. En werd het engagement dan bekend, dan zou men alles doorzien.... Men zou hem beklagen, bespotten misschien....

Neen, dat nooit!

Hij herinnerde zich niet in de laatste jaren zoo ernstig over iets nagedacht te hebben. Dat deed

Emmie hem aan, zijn meiske. Maar zij wist het niet en als zij 't eenmaal wist, als zij hoorde waarom papa hard voor haar geweest was, dan zou zij 't hem ook wel vergeven.

VI.

Weer zat Mijnheer Van Wertmund in zijn fauteuil en scheen in de courant verdiept, zooals elken middag, eer de slaap zich van hem meester maakte, maar dezen keer gluurde hij er overheen naar zijne dochter, die lusteloos uit het venster zat te kijken.

Onder de *'vertrokken passagiers'* had hij een naam gevonden, dien hij er reeds lang had gezocht, wjl er dan op eens een einde zijn zou aan al zijn aarzelen en twijfelen, aan al die kwellende gedachten, welke hem onophoudelijk vervolgden.

En nu was dan zijn wensch vervuld; dáár stond de naam. Waarom was hij dan zoo onrustig? Wat was dat onaangename gevoel in zijn binnenste, hetwelk hem telkens het woord *'telegrapeeren'* in gedachten bracht?

Ja, er was bepaald iets in hem wat sprak van een telegram naar Southampton of Napels....

Zou dat mogelijk zijn? Wel neen, Poole had zich verbonden; waarschijnlijk een paar jaar nonac-

tief gevraagd of zich groote opofferingen getroost om zich los te kunnen koopen van den dienst. Het leger geeft zijne beste officieren niet terug zonder tegenwerpingen. Nu was hij ingenieur en Indië was het land, dat hem brood zou geven. 't Was nu te laat....

Of Emmie wist dat hij vertrokken was? Zulk verliefd goedje weet alles van elkaar. Zij zou de couranten wel gelezen hebben, misschien vóór ieder ander in huis, en weten wat er in gezegd was over die spoorweghistorie. Ze was gisteren en vandaag evenwel kalm geweest, heel kalm; maar eten deed ze weinig in de laatste weken. O! wat kon dat zachte: 'Dank u, mama,' aan tafel hem door de ziel snijden!

Kijk, nu had zij de oogen gesloten. Zij zag bleek.... Dat lieve bakkesje! Wanneer zou hij 't weer zien blozen en stralen?....

Nu stond ze op en ging de kamer uit, langzaam, vermoeid, naar het scheen. God! ze zou toch niet ziek worden!

Hij sprong op, zoodat zijne vrouw er van schrikte.

'Ik kan den slaap maar niet vatten,' zeide hij verontschuldigend op haar vragenden blik. 'Ik zal den tuin maar eens inloopen.'

Het was een zoele Septemberdag, een van die dagen, welke nog met inspanning de laatste zomertooisels vasthouden om ze dan plotseling aan den

westenwind prijs te geven en ons huiverend te doen zeggen: 'De herfst is gekomen.'

'Je zult kou vatten, meidlief,' zeide Mijnheer Van Wertmund, toen hij Emmie op een bank voor het huis zag zitten.

'Och neen, pa.'

Haar antwoord klonk min of meer smeekend, als hoopte zij dat hij haar niet dringender zou waarschuwen op te staan, en die toon was genoeg om hem het zwijgen op te leggen.

Onwillekeurig richtte hij zijne schreden naar het bosch, het noodlottige bosch, waarvoor hij in den laatsten tijd zoo vaak had stilgestaan. *Groot-Vredestein* stond er op het hek, evenals op het andere. Zou 't ooit een anderen naam dragen? Het geld voor de schuldbekentenis was niet bijeen te krijgen dan door den verkoop van dat bosch, tenzij Emmie hem een rijken schoonzoon bezorgde, die er wat voor zou over hebben den naam van zijn schoonvader in eere te doen blijven. Hij zou maar afwachten of het vertrek van haar minnaar wellicht gunstigen invloed hebben zou. Maar dan moest ze anders zijn dan vandaag....

't Was een ellendige tijd tegenwoordig: hij had nooit onaangenamer dagen beleefd. Had hij maar ja gezegd! Dan zou ze niet bleek zien en voor het eten bedanken, maar hem weer aanhalen zooals vroeger. Geld was een mooi ding, zeker, daarover

zou hij nooit anders denken, maar de liefde van zijn kind!.... Neen, daar kon hij niet buiten.

Daar was de brievenbesteller.

‘Heb je wat voor ons, vriend? Geef maar hier. - Dank je. Goeden avond!’

Van wien was dat nu? Een brief uit Amsterdam voor ‘Mejuffrouw E. Van Wertmund.’ Wel, natuurlijk van ‘hem,’ zooals het vrouwvolk zegt. Van hem, ja wel, van *hem!*

Hij was er geheel van ontsteld. Wat moest hij in vredesnaam met dien brief doen! Hem wegstoppen? - Neen, daar had niemand wat aan.... Hem openmaken dan? - Om de weerga niet. 't Kon hem geen zier schelen wat die snoeshaan schreef en daarenboven - een anders brieven openmaken, daar deed hij niet aan.

Maar wat dan? Hem haar geven?.... Lieve hemel, dat zou 't gekste van alles zijn. ‘Daar, kindlief,’ zou hij moeten zeggen, ‘een brief van je vrijer uit Amsterdam,’ want van wien die brief kwam, dat kon een kind wel raden. Wat deed het ding in zijne handen; het brandde hem tusschen de vingers....

Daar viel hem iets in. De postbode moest denzelfden weg teruggaan: ja, ja, dan zou hij de zaak wel klaarspelen. Tot zoolang zou hij maar wat op en neer wandelen. 't Werd al koud, hoor! Zou 't kind daar nog op de bank zitten?

Constance behoefde er niets van te weten. Zij was een verstandige vrouw, verstandiger dan hij. Zij zou zijne handelwijs misschien niet goedkeuren.... En toch.... als hij haar niet beter kende, zou hij zeggen dat zij dezelfde aanvechtingen had als hij. Maar neen, daar was zij toch te verstandig voor. Hij was nu eenmaal als *vader* wat mal met zijne eenige dochter, maar zij had zulk een verontschuldiging niet.

Zij hadden niet meer over de zaak gesproken. Waar diende 't voor? Zij begon er niet over, en hij was maar bang te verraden dat zijne principes hem tegenwoordig wel eens in den steek lieten. 't Was ook lam van hem, hoor, hij kon soms het land aan zichzelf hebben. Nu, in den grond was hij 't met haar eens. Emmie moest een rijken man trouwen, zeker, dat vond hij ook; maar wat kon zoo'n brief voor kwaad! Een brief is maar een brief! Zoolang Emmie nog gek genoeg was om van dien Poole te houden, moest ze natuurlijk ook nu en dan eens wat van hem hooren. 't Was anders te hard! Zij was nog zoo jong! 't Zou vanzelf wel doodbloeden.

Als er meer brieven kwamen, zou hij er zich verder ook maar niet mee bemoeien. De morgen- en de middagpost kwamen altijd op het kantoor, de avondbrieven alleen werden op Groot-Vredestein afgegeven. 't Was een kleine moeite den besteller

te zeggen dat hij de brieven voor de juffrouw en mevrouw niet op het kantoor, maar des avonds aan huis bezorgen moest. 's Avonds zou zij wel altijd op de loer liggen. Zij zat nu ook niet voor niets op de bank!

Daar was de bode weer.

'Zeg eens, vriend, die brief is niet voor mij. Reik hem maar even aan.... De juffrouw zit op een bank voor het huis. 'k Zou 'm háár maar geven'....

Zij had niets kunnen zien van zijne ontmoeting met den besteller; die groep hulsten had het belet. Maar nu zou hij toch eens kijken....

Ze zat er nog. De man was bijna bij haar en kijk, ze stond op en ging hem te gemoet. Jawel, haar goeden naam weggooien ook nog!

Daar had ze 'm, hoor! Blikslagers, wat liep ze die trappen gauw op. Zeker naar haar kamertje....

Wat was dat in zijne oogen? Waarschijnlijk had hij gegeeuwd. Zijn slaapje was er ook bij ingeschoten.

Kom, die besteller moest een footje hebben: hij had den man opgehouden....

VII.

Boodschappen en brieven uit de stad, die voor Mevrouw Van Wertmund of hare dochter bestemd waren, werden doorgaans gemakshalve aan het busje van de kantoordeur toevertrouwd, want een tochtje naar Groot-Vredestein behoorde, behalve voor liefhebbers van groote wandelingen, juist niet tot de benijdenswaardigste zaken.

Zoo kreeg Mijnheer Van Wertmund op zekeren dag verscheidene enveloppen in handen, die hij, als voor vrouw of dochter bestemd, ter zijde kon leggen. Een katebelletje van een modiste of winkelierster, een paar nota's, een briefje van een van Emmie's talrijke vriendinnetjes en eindelijk een ongesloten couvert, dat door Mijnheer Van Wertmund terstond met mannelijke nieuwsgierigheid van zijn inhoud werd ontlast.

‘Dat is ferm,’ zeide hij genoeglijk, terwijl hij las, ‘ja, ja, dat moet ze juist hebben. Wacht maar, één galant danseur of opgewonden soupeur, en iedere vroegere aanbieder is vergeten. Zoo is de jeugd.... En wat zal ze 't zich weer druk maken met het uitzoeken van een japon! Zou ik ook weer moeten kiezen? - Och neen, dat behoort tot het verledene.’

Met een diepen zucht legde hij de invitatiekaart ter zijde en begon andere brieven te doorloopen. Sommige moesten terstond beantwoord worden,

andere vorderden diep en lang nadenken. Gedurende geruimen tijd werd er niets in de kamer gehoord dan het haastige krassen zijner pen, tot het opengaan der deur hem deed opzien. Emmie stond voor hem.

‘Ben u alleen, papa?’

Zij kwam hem vroeger dikwijls even goedendag-zeggen, als zij met rijtuig of te voet in de stad was, en hij niet door bezoekers of bezigheden verhinderd werd haar te woord te staan. Zij kon zulks des te gemakkelijker doen, wijl de kamer van haar vader een afzonderlijken ingang had en zij dus de klerken niet behoefde te passeeren; maar hoe weinig beletselen er ook waren, de bezoeken bij papa waren in den laatsten tijd zeldzaam, zeer zeldzaam geworden, en het was dan ook niet zonder eenige verwondering dat Mijnheer Van Wertmund haar zag binnentreden.

‘Ja, is er iets, meidlief?’

‘Mama vraagt of zij de Hoogwalds wel zal inviteeren,’ antwoordde Emmie, terwijl zij zich op een stoel liet vallen en lusteloos de kamer rondzag.

‘De Hoogwalds? Natuurlijk. Waarom niet?’

‘Ik weet het niet,’ zeide zij onverschillig.

‘Wat vindt jij er van?’

‘Ik?’ vroeg zij. ‘Wel, ik zou ze maar vragen.’

Waar was de levenslust, welke anders in die oogen tintelde? En wie had ooit gehoord dat het

een jong meisje onverschillig is of een harer minnaars al dan niet genoodigd zal worden! 't Was niet in orde, niet in orde.

‘Ben je moe, kind?’ vroeg hij, haar bezorgd aanziende.

‘Neen, papa, ik heb gereden. Ik ging toch naar de stad en mama vroeg of ik in het voorbijgaan even bij u aan wou lopen. Mama wil, geloof ik, vandaag nog de invitaties zenden.’

‘Nu, laat mama hen ook maar thuis laten,’ hernam hij, met zijne pen figuren teekenende op zijn schrijfflessenaar. Waarom zou hij hen eigenlijk noodigen? Het engagement tusschen Hoogwald junior en Emmie zou er niet door bevorderd worden. Dat bleek genoeg uit hare volslagen onverschilligheid omtrent zijne komst. En wat deden zij er dan bij? De oude Hoogwald behoorde eigenlijk niet thuis in een aristocratisch gezelschap.

‘Zeg evenwel aan mama dat de soirée op een anderen dag gesteld moet worden,’ ging hij voort, ‘want zie eens wat ik hier heb: een invitatie voor iets, wat op denzelfden datum is bepaald,’ en met zekeren triomf haalde hij de kaart te voorschijn en reikte haar Emmie over.

Hij sloeg haar gade, terwijl zij las. Er kwam geen trek van blijdschap, niet eens van belangstelling op haar gezichtje.

‘Nu?’ vroeg hij, half ongeduldig.

Plotseling stond zij op en kwam bij hem staan, bijna als vroeger, toen zij hare armen om zijn hals sloeg en hem vleidend hare wenschen toefluisterde. Maar nu werden de armen niet opgeheven en het hoofdje niet gebogen. Verlegen naar de knoopjes op zijn overhemd ziende, hooger niet, zeide zij zacht: 'Ik zou liever niet gaan, papa.'

'Zoo?'

Hij schrikte er van. Daar hadt je de poppen al aan 't dansen. Liever niet gaan? Natuurlijk omdat '*hij*' niet mee zou springen! 't Was geen gekheid. Lieve God, als hij weer eens op de wereld kwam, had hij liever tien zoons dan ééne dochter! Daar stond ze nu, met haar lief snoetje zoo rood als een kers en wie weet of onder die neergeslagen wimpers al geen waterlanders voor den dag kwamen! Dat moest er nog bijkomen, dan was hij weg.... Maar eigenlijk was hij toch al weg. Wat kon hij er tegen doen dat zij liever niet ging? Voor geen geld zou hij vragen waarom niet; want iets ergers kon hem niet gebeuren dan dat zij met hare geheimen voor den dag kwam. Hij wist er niets van, *niets*. Dat bezoek van Poole was hij al weer vergeten natuurlijk: een koopman heeft zooveel aan zijn hoofd!.... Tegen haar opspelen had hij nooit gedaan, dat kon hij nu ook niet, en er schoot hem dus niets anders over dan zich te onderwerpen. O dat kleine ding! Wist ze

eens hoeveel macht haar zacht stemmetje over papa had, wat zou ze er gauw gebruik van maken! Blijkbaar was ze er geheel onbewust van. Gelukkig, gelukkig maar.

‘Dan moet je maar thuis blijven, kind! Wat zal mama evenwel zeggen? Zij zal willen dat je gaat.’

Hij sprak zonder haar aan te zien; dat hij aan Poole had gedacht mocht zij niet flauw vermoeden.

‘Wij zullen de soirée laten doorgaan,’ zeide Emmie met iets van haar ouden ondeugenden glimlach. ‘Als straks de uitnodigingen zijn rondgezonden, zal mama niet gaarne zien dat ik dien avond uitga. Kom van middag maar met de invitatiekaart thuis. Dan is het gevaar geweken.’

Zij had er wezenlijk geen flauw vermoeden van, overwoog hij. Anders zou zij hem immers nu wel een zoen geven in plaats van dat koude: ‘Adieu, papa.’

Weg was ze. Bij het terugrijden naar huis zou zij zich wel verheugen over het spoedig gelukken van hare poging. Misschien zou zij zichzelf wel een heel knap deerntje vinden, omdat zij met een blosje en een traan zoo netjes haar doel had weten te bereiken en straks zou zij aan Poole schrijven hoe zij hun beider vijand, papa,.....

Neen, neen, dat was niet waar; dat zou hij niet kunnen dragen. O! zij wist niet van het leed, dat hem aan het hart knaagde, zij wist niet van zijne rusteloze nachten om harentwil.

Hij steunde 't hoofd met de hand. Werken kon hij niet meer. Wanneer zou er toch eens een einde komen aan dien bangen strijd, die slinging tusschen zijne liefde en..... de vrees zijn prestige te verliezen in de maatschappij! Men heeft toch ook eergevoel!.... Wat moest het zwaarste wegen?

Hij beantwoordde zich die vraag niet, maar keerde met zijne gedachten naar Emmie terug.

Wat scheen ze terneergeslagen, lichamelijk en geestelijk! Als ze toch eens ziek werd..... Zij zou de eerste niet zijn!..... God! als 't eens reeds te laat was! - Te laat voor wat?.... Stil, stil!....

Maar Poole was niet terug te roepen, onmogelijk! Dáárvoor *was* het reeds te laat. Moest hij nog langer aarzelen? Moest hij wachten tot ze hopensmoede 't lieve kopje zou neerleggen om het niet weer op te heffen?

Hij sprong op.

Weg met die brieven en papieren, weg er mee! Hij had iets beters te doen dan geld verdienen. Hij had iemand gelukkig te maken, iemand anders en zichzelf ook. Was hij geen heer en meester! Wat behoefde hij te vragen naar de meening van Constance, van de jongens of de menschen? Vlug maar, eer weer allerlei bezwaren zich opdeden en hem tot andere gedachten brachten. Voort maar, naar den notaris, dan was herroepen niet meer mogelijk, althans moeilijk.

Een uur later zat Mijnheer Van Wertmund weer op zijn kantoor en schreef den volgenden brief:

Verwenschte kerel,

‘Die aan je schrijft, is de heer Charles Van Wertmund, vader van Mejuffrouw Emmeline Van Wertmund, en je aanstaande schoonvader, om je te dienen. Blijf één, twee of drie jaar in dat apenland, al naar je meent verplicht te zijn of voor je fortuin dienstig acht; maar zie dan terug te komen, zoo gauw je kunt, want hier is een deerntje, waarmee niets te beginnen is, zoolang zij je liefelijk aanschijn niet ziet. Kom hier maar hongerlijden, kerel; er schiet je niets over dan te trachten andere hongerlijders hier de loef af te steken. Je aanstaande schoonvader heeft connecties, meer dan millioenen, tusschen haakjes, en jij hebt zelf een knappen kop: kom daar dus maar mee scharrelen. Je bent een gek, als je 't doet, maar enfin!....

Daar ik van de kleine heks je adres moet weten, ga ik haar aanstonds van het nieuwe engagement vertellen.’

Hier grinnikte Mijnheer Van Wertmund zacht.

‘Schrijf spoedig wat je plannen zijn, maar kom als je blijft niet te gauw terug. Een paar jaar geld verdienen zal je te pas komen

en wij houden onze Emmie liever nog wat. Wees goed voor haar!'....
(Hier wischte de schrijver haastig iets uit zijne oogen, en de pen rustte geruimen tijd.)

'Bij je terugkomst zullen wij 't engagement met grooten luister publiek maken. Nu vertellen wij 't maar aan enkele vrienden. Heb je niet nog ergens een moeder zitten? Emmie zal er straks naar toe. Ik heb wel gemerkt waar Caesar tegenwoordig altijd met den kop heenwijst, als hij 't hek uitrijdt. Ontvang mijn welgemeenden handdruk en krijg geen zonnesteek.'
C.V.W.

Het was nog te vroeg om het rijtuig reeds te kunnen verwachten en na de noodige orders gegeven te hebben, verliet Mijnheer Van Wertmund het kantoor en wandelde naar huis. Het weer was wel niet liefelijk, maar heden voelde hij niets van den wind, die hem om de ooren floot.

Bij 't bosch gekomen, zag hij daar reeds in zijne verbeelding groote borden met 'Te koop;' advertentiën in de couranten en aanplakbilletten aan de huizen, maar Emmie keek er omheen met haar gelukkig gezichtje, en hij ging welgemoed verder. Wat was de herfst toch een mooi jaargetijde met zijne tinten en kleuren! Hij had de wereld in langen tijd zoo mooi niet gevonden.

Toen hij de voorkamer binnentrad, vond hij er Emmie en zijne vrouw, maar de laatste merkte hij ternauwernood op. Hij zag slechts het blonde hoofdje, dat zich stil en treurig over haar werk boog, maar waarin straks duizend gelukkige gedachten zouden huisvesten! Het was een lust te denken hoe zij 't naar hem op zou heffen....

Neuriënd liep hij de kamer op en neer. Hij vond het bijna nog aangenamer te weten dat hij 't zou doen, dan de daad zelf. Eens, tweemaal riep hij haar zacht en keek dan naar het plafond.

‘Wat doet u toch, papa?’ vroeg zij eindelijk, half lachend, half ongeduldig.

‘Ik heb een brief geschreven, dien ik eens aan je oordeel onderwerpen wilde,’ antwoordde hij, hem haar met geveinsde onverschilligheid toewerpende.

‘Een mooie brief, hè? Een toonbeeld van wijsheid en logica,’ ging hij voort, terwijl hij achter haar ging staan en medelas met een gezicht zóó stralend en tintelend van pret, dat zijne vrouw nieuwsgierig naderbij kwam. ‘Zie je, Constance, hij handelt over een engagement tusschen Emmie en je-weet-wel. De notaris weet er al van,’ voegde hij er bij, min of meer bevreesd naar zijne vrouw ziende, en vervolgde toen verontschuldigend, terwijl er iets in zijn oog glinsterde: ‘Ik hield zoo beroerd veel van haar!.....’

‘Ho! is me dat opvliegen, Emmie? Je doet me

schrikken! Neen, pak me niet zoo goddelijk! Je smoort me! - God bewaar me, dat vrouwvolk wil altijd de traanbuizen in werking hebben, anders is 't niet goed. - - Wat, lief van mij, vrouw? Ik dacht dat je er tegen hadt. Nu, des te beter.... Ja, pak mij nog maar eens, poesje! Dat is in lang niet gebeurd, hè?’

Tiel, 1880.

Preventief.

‘Goeden avond, Van Zweden!’

Het was toch aangenaam, dacht de jonge man, tot wien die groet gericht werd, dat de patroon blijkbaar zoo tevreden over hem was, en terwijl hij de groote poort der fabriek uitging, klopte hem het hart blijder. Zulk een groet beteekende wel niet veel, maar het was hem toch altijd of er iets van de tevredenheid, die hij zelf gevoelde, in dat ‘goeden avond’ van den patroon lag.

Acht maanden geleden had hij een hoogere plaats op het kantoor veroverd, na lang wachten wel is waar, ja, even lang als hij des Zondags met den hoogen hoed, schoonen puntboord en de sigaar in den mond naar Liesje was gegaan, maar eindelijk was hij er toch in geslaagd. Vijftig gulden 's maands zou hij verdienen en daarop hadden hij en Liesje gewacht. Terstond waren zij met kloppende harten en stralende gezichten op weg gegaan en hadden een lief huisje uitgezocht, buiten de stad, met een lapje grond zelfs er voor. 't Was

er wel wat stil en wat ver van het kantoor, maar het deed ook niet veel huur en 't was beter dan een duur bovenhuis in de stad, waar men trap en portaal met andere huisgezinnen deelen moet.

Wat waren ze in den verlopen zomer gelukkig geweest, als hij des avonds thuis kwam en in het tuintje werkte, terwijl Liesje voor de deur zat te zingen met een heel klein hemdje of kousje in de vlugge vingers, dat zij telkens eens op de knieën uitspreidde, om, met het hoofd op zijde, te zien hoe klein en lief het toch was.....

De wandelaar hoorde niets van het geraas der voertuigen, stemmen en voetstappen, dat rondom hem weerklonk, terwijl hij daaraan dacht. De gure herfstwind, die hem heden op de kaden en singels om de ooren floot, deerde hem niet. Hij zag alleen het jonge gezichtje zijner vrouw, dat van achter de lamp naar hem zien zou, als hij binnentrad; hij hoorde haar liefelijken groet en voelde hoe zij de hand door zijn haar streek met de vraag, of hij niet moe was..... De herfst was toch even gezellig als de zomer, vond hij, en hij vroeg zich af of het hem wel ooit vervelen zou door Liesje zoo ontvangen te worden, was het dan zomer of winter, voor- of najaar. Ja, gelukkig was hij.

Maar het noodlot nadert met zachten tred en waarschuwt niet; hem, die glimlachend liep na te denken over zijn geluk, was het reeds dicht op de hielen.

Zij zat nog niet, zooals hij gedacht had, aan haar naaiwerk, toen hij kwam, maar dribbelde door de kamer, die juist een Zaterdagseur had gehad, bij welke gelegenheid haar man haar tegenwoordig de weelde van een werkster veroorloofde.

Op den vloer lag een kleurig karpetje, dat hun eigenlijk wel wat duur was geweest, maar dat hadden zij niet durven bekennen, toen zij in den winkel stonden en die mijnheer zoo beleefd geweest was en gezegd had dat zij een knap paar waren. De latafel blonk als een spiegel en de gewichten van de klok geleken wel goud. Ten minste: Jan zeide dat hij het vond en de oogen van Liesje schitterden daarbij van voldoening. Daarop moest hij ook nog even in het zijkamertje kijken, waar de schuine gordijnen hingen en de goudvisschenkom zoo mooi tusschen de bloempotten in de vensterbank stond.

‘Ga nu maar gauw zitten,’ zeide Liesje, toen zij weer binnenkwamen, terwijl zij zijn stoel bij de kachel schoof. ‘Je zult wel koud zijn.’

Hij bleef echter staan en sloeg tot eenig antwoord op zijn zak, waarin geld rammelde.

‘Zeg, wou je wat hebben, wijfje?’

‘Ja,’ antwoordde zij vleierend. ‘Asjeblijft.’

‘Nu, dáár dan,’ hernam hij gewichtig en legde een goud tientje in hare hand.

‘Neen, meer!’

‘Wat?’

‘Ja, zeker.’

Er volgde nog een tientje en daarop deed Jan alsof hij de zaak voor afgepraat hield, doch Liesje was het niet met hem eens en begon zijne zakken te bestormen.

‘Maar ik moet morgenavond toch eens naar 't Vliegend Hert,’ wierp hij tegen.

‘Ik moet alles hebben,’ klonk haar lachend antwoord en langzamerhand kreeg zij haar zin.

Dit comedietje werd juist twaalfmaal in het jaar herhaald, telkens namelijk wanneer hij met zijn salaris thuis kwam, en het had altijd weer nieuwe bekoorlijkheid voor hen.

‘Dáár,’ zeide zij, blijde op haar verkregen rijkdom neerziende, ‘een dubbeltje voor sigaren, als je morgen met mij gaat wandelen, en - - hier is nog wat, als je daarna een uurtje wilt gaan biljarten in Burgerlust. Och,’ en zij vleide haar aardig kopje tegen zijn goedig gezicht, ‘doe mij dat plezier nu eens. 't Is daar fatsoenlijk, en een beetje uitspanning moet je toch hebben voor al je werken. Dan wacht ik je om zes uur met de koffie, hè? - Kom, nu moeten wij de rest nog over de maand verdeelen. O! wat ben je toch een goeie, beste man!’

Misschien was de kus, dien zij hem gaf, en de blik, dien zij hem uit hare bruine kijkers toezond,

hem wel zooveel waard als zijn bezoek in 't Vliegend Hert. Hij zag er althans tamelijk vergenoegd uit, toen hij dien blik beantwoordde.

‘Een drommels bijdehand wijf heb ik,’ zeide hij, het hoofd schuddend en naar haar ziende. ‘Ik zal gauw onder de plak zitten, vrees ik.’

‘Je weet wel beter, schelm!’

En zij lachte luid.

Toen trok hij haar naar zich toe, tot zij als een kind in zijne armen lag, en fluisterde: ‘Was het wel noodig zoo bezorgd te zijn over ons geluk, vrouwtje?’

‘Ja..... zie je, man..... ik was bang jou niet te zullen voldoen.’

‘Ik ben zoo tamelijk tevreden,’ lachte hij, ‘maak je maar niet langer ongerust, hoor!’

De uitdrukking van haar gelaat verried hoe ernstig zij inderdaad hare roeping als vrouw had opgevat.

‘Dat heb je al dikwijls gezeid, en toch hoor ik het nooit te veel,’ antwoordde zij, terwijl zij opstond. ‘Maar hier is de lei. Nu vlug aan 't rekenen.’

‘Twaalf gulden huishuur,’ schreef hij. ‘Huishoudgeld zes gulden 's weeks, dat is vijf en twintig in de maand..... Wat meer?’

‘Belasting.....’

‘Belasting,’ herhaalde hij schrijvende, ‘vier gul-

den. Begrafenisfonds één gulden..... Nog iets?’

‘Neen, meer niet,’ zeide zij, gretig naar de lei ziende en de cijfers optellende: ‘Kijk Jan, dan houden we juist acht gulden voor buitengewone uitgaven. Dat helpt weer, want voor kleeren behoeft er deze maand niets af.’

Hij vertrouwde, naar het scheen, niet veel op hare rekenkunde en telde de cijfers nog eens na, maar ditmaal bleek zij zich niet vergist te hebben.

‘Ja, dat gaat nogal,’ antwoordde hij peinzend. ‘Hoeveel heb je nu al bij elkaar?’

‘Negentien gulden en zes centen. Ik heb het straks nog nagezien. Buurvrouw zeide dat het nog lang niet genoeg was, als er ook een wieg af moest. Dacht je wel dat de komst van een kleintje zooveel kosten moest?’ vroeg zij ietwat bedrukt.

‘Ik zal morgen maar niet gaan biljarten,’ antwoordde hij vergenoegd. ‘En ik ben tot het besluit gekomen er toch nog maar wat bij te verdienen, want is de kleine er eenmaal, dan eet hij ook mee, zie je.....’

Haar gezichtje betrok.

‘Moet je dan 's avonds uit? En dat met die winteravonden!’

‘Wat zou dat? Dat is niets. Hoe zetten ze zoo iets ook weer in de courant?.....’

Iemand, zijne avonduren disponibel hebbende.....’

‘Nu,’ viel zij hem triomfeerend in de rede,

‘dat kun je ten minste nergers beter nazien dan in Burgerlust en dus ga je er morgen heen. Maar krijg nu het boek, man, anders komen wij er niet verder in en iedereen dag meer kost een cent.’

‘Waar waren wij gebleven?..... O, hier ligt de vouw. Stilte, hoor!’

Zij lachten elkaar nog eens toe en daarop begon hij te lezen, wat eentonig wel is waar, maar dat had zij nog nooit bemerkt.

Alle avonden waren prettig, dacht zij, terwijl zij vlug de naald repte, maar de Zaterdagavond had toch altijd iets bijzonders. De geheele wereld scheen zich dan te verheugen op de rust en de genoegens van den Zondag. Straks had zij door het venster gezien hoe de kinderen uit de buurt elkaars papillotten telden - en voor de arme paarden en trekhonden, die voorbijgingen, had zij zich ook verheugd. Jan's beste kleeren lagen reeds op den stoel en de timmerman naast de deur, die altijd ruzie zocht, zou haar morgen eens niet wakker hameren; dat waren prettige gedachten.

't Werd laat en Liesje had al eens gevraagd of ze niet zouden ophouden; maar Jan vond het zoo mooi en zeide - ook al met zoo'n plezier - dat zij zouden kunnen uitslapen. Een rustdag was goed voor hem, mijmerde zij, terwijl zij naar zijn gezicht gluurde en dacht welk een vriendelijk gezicht het toch was.

‘Stil eens, Jan,’ zeide zij, plotseling opziende en luisterende, nadat hij weer een geruimen tijd doorgelezen had. ‘Ik hoor stemmen.’

‘Ja, ’t lijkt wel of zij hierheen komen.’

Werkelijk werd er op de deur geklopt en toen Jan die opende, trad er een heer binnen, gevolgd door een agent.

‘Woont hier Jan Van Zweden?’ vroeg de heer, een papier inziende.

‘Die ben ik, Mijnheer.’

‘Wees dan zoo goed mij te volgen. Ik ben genoodzaakt u in hechtenis te nemen.’

Het is morgen.

De gansche wereld ontwaakt. Moeders wekken hare kinderen met een kus en een lach, schoolknappen springen vol levenslust uit de veeren, jonge meisjes kleeden zich neuriënd, huisvaders haasten zich naar de gezellige ontbijttafel. Alleen de bewoners van dat groote sombere huis ginds ontwaken met een zucht en bereiden zich langzaam en lusteloos voor tot hunne dagtaak.

In cel No. 9 is reeds beweging geweest, doch nu heerscht er diepe stilte, die slechts door het krassen eener pen verstoord wordt. De voetstappen en stemmen, welke nu en dan hol door de gangen

klinken, storen den schrijver niet: de pen gaat voort, altijd voort.

Welk een zwaarmoedig gelaat is het, dat zich over het papier buigt! En toch schijnt de duistere blik die oogen zoo vreemd; die volle lippen zijn blijkbaar niet gewoon geweest zich zoo stijf opeen te drukken. 't Is of er een tijd geweest is, - kort geleden wellicht, - dat de smart zich aanmelde in dat onbewolkte leven en voor immer haar stempel drukte op dat gelaat.

Hij heeft schrijfwerk gevraagd, omdat het de gedachten meer bezighoudt dan werktuiglijke handenarbeid. Toch rijzen ook nu blijkbaar beelden voor des gevangenen geest, die zijne hand verlammen en zijn blik doen afdwalen.

Zie, nu rust de hand geheel....

Zijn overleden vader staat voor hem en zegt, zooals hij in vroeger dagen zoo dikwerf deed, hoe hij van zijn zoon verwacht dat hij den naam, dien zijne ouders hem zonder smet nalieten, onbevlekt zal bewaren.

Hij heeft beloofd die verwachting niet te zullen beschamen; hij heeft er levenslang zijn best voor gedaan..... En nu!

Bij de gedachte aan het tegenwoordige springt de gevangene op, staart wild voor zich heen en uit een doordringenden kreet, die door het gewelf weergalmt. Dan zinkt zijn gelaat in zijne handen.

Hij, die altijd het hoofd zoo hoog gedragen heeft, hij beschuldigd van diefstal!..... En de beschuldiging is zoo zeker geweest, de rechters hebben hem zoo streng en koud aangezien, alsof zij reeds innerlijk van zijne schuld overtuigd waren; terwijl hij toch vrijmoedig en fier tegenover hen stond, meenende dat men zijne onschuld in zijn blik moest kunnen lezen.

Hoe goed herinnert hij zich nog alles! Hij werd door den boekhouder met een boodschap naar den patroon gezonden, die echter niet op het kantoor was, wijl er dien dag een nieuwe machine was aangekomen, waarnaar hij telkens ging zien. Er lag veel geld op den lessenaar van den patroon, dat had hij wel opgemerkt, maar hij was niet verder dan de deur geweest, geen stap verder; luid en plechtig heeft hij dat voor de rechters verklaard. Juist wilde hij weer heengaan, toen de patroon binnenkwam, aan wien hij daarop zijne boodschap overbracht.

‘Wacht, Van Zweden,’ zeide de patroon, ‘laat ik je tegelijk je salaris maar geven,’ waarop hij, na ontvangst van zijn welverdiend loon, zijne plaats tusschen de andere klerken weer innam. Daar, mijmerend over zijne thuiskomst, heeft hij misschien nu en dan eens zacht op zijn zak geslagen, want de boekhouder zeide: ‘Wat rammel je toch met je geld, kerel! Je doet of je honderden in den zak

hebt.' Al de anderen lachten en hij werd verlegen en kreeg een kleur; dat zeide een der klerken ten minste bij het verhoor.

Ja, de schijn is tegen hem en ieder gelooft in zijne schuld, al is zij nog niet bewezen. Ééne is er echter, die nooit te overtuigen zal zijn. Voor haar behoefde hij zich niet te verdedigen, schreef zij, voor háár niet. De cipier, misschien zelfs de rechters hebben dien brief gelezen. Dat troost hem; zij hebben dan ten minste gezien hoe Liesje er over denkt - en wie kan het beter weten dan zij!

Stil, voort maar weer!

De pen krast; het hoofd buigt zich weer over het werk, de blik is strak op het papier gevestigd. Soms doen naderende voetstappen den gevangene in gespannen verwachting naar de deur zien, maar zij gaan altijd voorbij.

Het is middag.

De zon heeft haar toppunt voor heden bereikt. Buiten joelen de kinderen eener armenschool en de schaduw van het groote gebouw valt op hen. De sneeuwballen vliegen door de lucht, de zweepen der voerlieden knallen, de bellen rinkelen. Het is een gezellig rumoer, een gemeenschappelijk genieten van den heerlijken winterdag, en flauw klimmen soms enkele dier geluiden over de gevangenismuren naar het getraliede venster van cel No. 9 op

De gevangene luistert; hij ziet naar de steile, kale muren, naar de zoldering zijner cel en slaat de armen uit, als wil hij iets afweren. Die muren drukken hem op de borst, zij ontnemen hem den adem. O, die gelukkigen daar buiten!

De gevangene ziet plotseling op en legt de pen neder. Een enkele zonnestraal is naar binnen gevallen en vormt een lichte plek op den vloer. Hij weet het reeds: lang zal het vriendelijke licht niet bij hem toeven en zoolang hij kan, wil hij er van genieten. Waarom heeft hij zich zoo gehecht aan die weinige stralen? Waarom is een dag zonder hen dubbel droevig?

Stil, is er niemand in de nabijheid, niemand, die hem bespieden of verrassen kan?

Onhoorbaar staat hij op, knielt neder en legt zijn hoofd zóó op den grond, dat de stralen juist op zijn gelaat vallen. Nu de oogen dicht!..... Zóó, ja, zóó is het goed.

Hij ligt weer op de bank voor zijn huis en door het open venster klinkt het gezang van Liesje, die daar binnen het middagmaal gereedmaakt. Het tuintje baadt in zonneschijn en hij neemt zich voor het dien avond te begieten..... Wat is het heerlijk op de wereld! De zon schijnt tot in zijn hart. Er kan geen gelukkiger man leven..... Straks zal Liesje roepen dat het middagmaal gereed is en zoolang wil hij blijven liggen, half slapend, half wakend.....

Ach, zelfs met gesloten oogen mag hij zich niet gelukkig droomen, want breede, koude schaduwen vallen op zijn gelaat, de schaduwen der tralies. Zij glijden alle zes over hem heen en kruipen tegen den muur op, somber en langzaam..... Nu zijn zij weg en met haar de zon.....

Maar het stukje blauwe lucht, dat hij zien kan, is nog vol van glans en hij denkt er aan, hoe heerlijk het zijn zou nu vrij te mogen dwalen tusschen de velden. Er is sneeuw gevallen; het is geheel winter, maar voor hem bestaan de jaargetijden niet en, starende naar die lucht vol heerlijkheid, ziet hij de velden in hunne zomerpracht. Zal hij ooit weer in het veld zijn, in het wijde, groene veld met den eindeloozen hemel daarboven en klaprozen zien wuiven tusschen de golvende halmen? Welk een zaligheid!.....

Drie maanden lang hebben de menschen hem opgesloten, de menschen, die er zijn om recht te doen, geen onrecht..... Arme Liesje! Heeft hij haar dáárvoor bij hare rijke mevrouw weggehaald, bij wie zij het zoo goed had, eerst als kindermeisje en later als bonne, zooals ze haar genoemd hadden, nadat mevrouw haar loon opgeslagen had, omdat zij dan een japon zou kunnen dragen. Toch was zij maar een eenvoudig meisje gebleven, zoo eenvoudig en braaf als hare overleden ouders bij hun sterven haar op het hart gedrukt hadden.

O, *wie* is de schuldige? *Wáár* is hij? Zal hij dan nooit gevonden worden?

Met verwilderd gelaat en gebalde vuist springt de gevangene op, loopt gejaagd de cel op en neer en eindelijk, het hoofd tegen den muur geleund, snikt hij:

‘Mijn arm, arm wijfje!’

Hij ziet op. Men brengt hem zijn middagmaal. Daar staat het weer, zooals het er iederen dag op hem staat te wachten, en soms gaat het onaangeroerd heen. Het is goed genoeg, maar dat is het juist wat hem ook heden weer den eetlust beneemt. Want wat eet Liesje van middag? Waarvan leeft zij? Als zij eens zes weken lang met de grootste zuinigheid geteerd heeft van het geld, dat hij op dien Zaterdagavond thuisbracht, waarvan heeft zij dan later alles bekostigd?..... O God, zij heeft de bange ure moeten doorstaan zonder hem! Zonder hem, terwijl zij hem toch honderdmaal in het oor heeft gefluisterd: ‘Man, zal je bij mij blijven? Zal je mijn hand vasthouden?’

Neen, neen, hij kan niet eten. Laat het weggenomen worden. Hier die pen! Werken maar weer! Niet denken, niet denken!.....

Het is avond.

In cel No. 9 is nog geen licht ontstoken. Voor

het eerst sedert dien middag rust de pen weer, door de schemering daartoe gedwongen. Somberder, eenzamer, ongezelliger is het nu binnen de vier naakte muren.

‘Weer een paar stuivers verdiend,’ zegt de gevangene halffluid met treurige zelfvoldoening. ‘Als ik vrijgesproken word, zal ik ten minste niet met leege handen thuis komen.’

‘Het is goed dat men ons veroorlooft te werken,’ peinst hij voort. ‘Men is in het algemeen goed voor de gevangenen en misschien zijn er binnen deze muren, die zooveel goedheid niet verdienen, maar..... waarom ben ik ook hier, ik, Jan Van Zweden? “Hij is een dief,” zeggen de mensen nu. “Jan Van Zweden is een dief,” en zoolang ik leef, onschuldig bevonden of niet, zal, als mijn naam genoemd wordt, de echo van dat woord nog hoorbaar zijn. Waarom, o waarom? Wat heb ik dan gedaan, dat ik behandeld moet worden als al die anderen? Mijn kind schreit van honger, daar het geen vader heeft om voor hem te zorgen, en zij zit voor het venster, uitzijnde in de duisternis. Ik hoor hare stem, die fluistert: “Ik ben zoo eenzaam, zoo eenzaam!”... O Liesje, schrijf toch eens weer, schrijf toch eens weer!’

Zij was niet heel wel, meldde zij de laatste maal. Van dien Zaterdagavond af was zij niet geheel in orde geweest, en de dokter had haar streng verboden hem

te bezoeken, daar alle aandoening moest vermeden worden.

‘Maar ik ben den heelen dag aangedaan, lieve Jan,’ schreef zij, ‘want als ik aan jou denk, kan ik het schreien niet laten. Ik mag je ook niet veel schrijven, maar dat doe ik toch. Ik zie altijd naar je uit. Wees maar opgeruimd, want je zult wel spoedig loskomen. Duurt het nog lang, dan kom ik naar je toe zoodra onze kleine er is en als ik kan.’

‘Als ik kan.’ Zij kan dus niet. De cipier heeft hem nu juist veertien dagen geleden haar laatste briefje gebracht, of eigenlijk geen briefje, maar iets wat hem evenveel waard is: een lok van haar eigen lief, glanzig haar en een ander krulletje, blond als het zijne, dat zijn hart zoo onstuimig deed kloppen, dat hij tegen den muur moest leunen om staande te blijven. Hier is het in zijne borst, veilig bewaard.

Hoor, de wind is opgestoken en huilt langs de gevangenismuren. Is er nu vuur in de kachel thuis, en wie heeft er voor gezorgd?

‘Ik ben zoo eenzaam, zoo eenzaam!’ klinkt hem weer uit de verte in de ooren.

‘Goddank, daar is een voetstap. Het licht zal aangestoken worden..... Spoedig weer aan 't werk. Niet denken, niet denken!’

Nog huilt de wind, maar sleden en schaatsen zijn weggeborgen en de parapluies voor den dag gehaald. Het is een ziekelijke, onnatuurlijke winter, dien men uit zijne kamer gadeslaat, zonder den minsten lust te gevoelen haar te verlaten. Wie niet door bezigheden gedwongen wordt uit te gaan, blijft binnen, en wie buiten is, kruipt in zijn kraag en ziet naar den grond, terwijl hij zich voorthaast, ontoegankelijk voor een praatje of zelfs een groet.

Neen, niet ieder toch: ginds staat iemand stil.

Waarom houdt hij den blik zoo begeerig gevestigd op het pijpje van den winkelier, die in zijne deur staat te rooken?

Nu haast hij zich verder en treedt een oogenblik later zelf een winkel uit met een brandend pijpje tusschen zijne lippen. Met wonderen wellust zuigt hij den rook op, met welbehagen blaast hij hem langzaam weg. De smartelijke trek, die straks om zijne lippen speelde, maakt onmerkbaar plaats voor een vergenoegden glimlach.

‘Dat dacht je niet, hè?’ mompelt hij, de pijp beschouwende, terwijl hij vlugger doorstapt, als om den verloren tijd weer in te halen, ‘dat je 't eerst in den mond van een ontslagen gevangene zoudt komen. Jammer dat je nog zoo nieuw ben, jongen. Nu, mijn eigen stompje ligt voor mij klaar. Ik heb nooit geweten dat een pijp zoo lekker smaakte.

Hoe lang is het wel geleden dat ik er een stopte!’

‘Ik ben vroolijk,’ gaat hij voort, als verwonderd over zichzelf. ‘Hoe onverschillig lopen alle mensen over de straat, maar men moet ook drie maanden naar vrijheid gesnakt hebben om te weten wat zij waard is..... Ik stelde mij altijd voor dat de zon zou schijnen, als ik loskwam, maar zóó is het ook goed. 't Is sedert lang niet gebeurd dat de regen mij in het gezicht woei.’

Hij snuift wind en regen op en haalt diep adem, maar langzamerhand vergeet hij zijne omgeving en ziet slechts vooruit, altijd vooruit.

‘Wat zal ze blij zijn!’ mijmert hij. ‘Ziek of gezond, zij zal blij zijn dat haar man er weer is, die voor haar werken kan. Stil maar, wijfje, hij komt al, hoor!’

‘Of het een jongen is?..... Ik hoop een meisje. En al heeft ze in geen drie maanden gelachen, ze zal lachen, wed ik, als ik haar in het oor fluister dat het Liesje heeten zal....’

Hij haalt een zakdoek uit zijn zak en weegt een der toegeknoopte punten op zijne hand.

‘Veel is 't niet,’ zegt hij met een zucht, ‘een stuk of wat rijksdaalders, meer niet. Maar het is toch een kleine verrassing voor haar, een welkomthuis.’

Kijk, is dat Hendrik Verster niet, met wien hij in Burgerlust zoo vaak biljartte? - Ja, zeker.

‘Goeden dag, Hendrik!’ roept de wandelaar en uit stem en blik spreekt de vreugde over zijne vrijheid, die hij meent dat zijn vriend zal deelen.

De toegesprokene ziet op, knikt even met het hoofd en gaat haastig voorbij.

Een sombere gloed licht uit Van Zweden's oogen; geen glimlach vertoont zich meer op zijn gelaat.

‘Man, man,’ zegt hij zacht, ‘wat mij gebeurd is, kan jou ook gebeuren en den burgemeester ook. Maar ik wensch het niemand toe,’ voegt hij er zacht bij.

Is de onverschilligheid, waarmee de menschen hem voorbijgaan, geen opzet?..... Neen, het hoofd omhoog. Er is niets, niets, waarom hij de oogen zou moeten neerslaan.....

Toch zinkt het telkens neer: de menschen zien hem zoo aan!..... Kom - naar Liesje!

Hij is nu buiten. Reeds moet hij de schoorsteenen kunnen zien van de rij huizen, waarin hij woonde. Ja, die tweede, dat is de hunne..... God, waarom rookt hij niet zooals de andere! Zou het Liesje dan zelfs aan brandstof ontbreken?

Sneller wordt zijn tred, scherper en somberder zijn blik.

‘Geduld maar, mijn arm wijfje,’ mompelt hij. ‘Ik kom al en ik heb handen aan mijn lijf; je kachelkje zal branden, hoor!’

Daar ligt de rij huizen voor hem, 't zijne ook.

Als in een droom staart hij naar zijne oude, dierbare woning, waar een wit bordje achter het vensterglas zijn oog geboeid houdt. Wat beteekent het toch?

Het antwoord grijnst hem tegen:

EEN HUIS TE HUUR.

Hij wankelt. Het huis en het platgetreden tuintje, de lucht en de aarde, alles smelt voor hem ineen en draait rond.....

Daar wekt hem een stem. Zijn oude vijand, de timmerman, staat naar hem te zien. Heeft hij iets gezegd?

‘Buurman, zeg me..... waar is mijne vrouw?’

Hij is doodsbleek; zijne stem klinkt vreemd.

‘Is zij..... dood?’ nokt hij.

Er spreekt medelijden uit den blik van den timmerman en Van Zweden merkt op, - zelfs te midden van zijn zieleleed, - dat hij gaarne meer deelneming betoond zou hebben, als zij vroeger maar niet hadden getwist; ach, over welke nietigheden!

Haastig klinkt het antwoord. ‘Neen, dood is ze niet. In 't ziekenhuis.’

‘Liesje!’

Hoe behoedzaam dat woord ook wordt uitge-

sproken, er vaart een schok door de leden der zieke bij den klank dier stem, en zij opent de matte oogen, die gedurende eenige seconden als vanouds stralen.

‘Jan!’

‘t Is of dat moede hoofd slechts één gedachte heeft gekoesterd, slechts één verlangen heeft gekend sedert vele, vele dagen. Langzaam strekken zich de handen uit; vermagerd en krachteloos zijn ze, maar toch sterk genoeg om met onuitsprekelijke teederheid het hoofd van den geknielden man te omvatten. Hunne blikken ontmoeten elkander.

‘Vrijgesproken! De schuldige is ontdekt,’ zegt hij haastig.

Maar het is blijkbaar niet daarnaar alleen dat zij heeft uitgezien. Als heeft zij zich over zijne schuld niet verontrust, glimlacht zij hem toe en trekt zijn hoofd met hare zwakke handen nader en nader, tot het aan hare borst rust. Eerst nu schijnt zij voldaan.

‘Mijn arme, goede man!’ klinkt het vertroostend van hare lippen.

Maar hij is niet zoo kalm als zij. Van het oogenblik af dat hij de droeve tijding vernam, heeft hij om kalmte gestreden, - gepoogd de overweldigende smart meester te blijven, die hem verteerde; maar hier, aan haar arm, gefolterd harte, kan hij zich niet langer bedwingen, en terwijl

tranen zijne stem verstikken, barst hij uit: 'O God, waarmee heb ik dit verdiend!'

Er is nog iemand in de nabijheid, die zich teruggetrokken heeft, toen de ontslagen gevangene de legerstede zijner vrouw naderde, en die tersluiks een traan heeft weggewischt. Het is de dokter. Nu treedt hij naderbij, doch een smeekende blik der kranke doet hem weer terugtreden.

Hoe teeder streelt zij het neergezonken hoofd! Het ligt nu stil. 't Is of de arme kracht put uit den zachten druk dier hand, of hij zich wèl gevoelt als hij slechts zóó mag rusten. Ook de zieke is blijkbaar tevreden.

Maar plotseling heft de bezoeker het hoofd op en ziet de kribbe rond, als is hem iets ingevallen, wat hij tot hiertoe vergat.

'Vrouw, waar is ons kind?'

Reeds langen tijd heeft zij haar antwoord gereed gehad en toch moet zij nu al hare krachten verzamelen, eer zij in staat is te spreken. Eindelijk komt het bevend over hare lippen: 'Waar geen ziekte of gevangenis het ooit kwellen zullen, Jan.'

Zijne handen woelen krampachtig in de dekens, zijn hoofd schuift rusteloos tegen het koude ijzeren ledikant, tot hij zich door een vreemde stem iets in het oor hoort fluisteren, wat hij niet begrijpt, en iemand hem zacht medevoert. Hij gehoorzaamt lijdelijk. Hij merkt op dat hij op straat is te

midden van het gewoel der menschen, maar hij ziet niemand. Telkens verneemt hij een vriendelijke stem, maar wat ze zegt weet hij niet. Eindelijk meent hij te begrijpen dat iemand hem gevraagd heeft waar hij woont, en hij bemerkt dat de persoon, die hem vergezelt, stilstaat en op zijn horloge kijkt.

‘Ik heb geen thuis, Mijnheer,’ antwoordt hij dof.

Nu zijn zijne gedachten niet meer zoo verward. Hij is den heer dankbaar voor zijne vriendelijkheid, maar hij vindt nu geen kracht hem dat te zeggen.

‘Wel zeker, uw patroon heeft mij verzocht u mee te deelen dat geen financieele redenen u beletten mochten uw huis weer te betrekken, als u zulks verlangde. De achterstallige huur wil hij betalen, het verpande huisraad lossen. Ik moest u uit zijn naam zijn leedwezen betuigen over het gebeurde en hij verwachtte dat u de overhaasting, waarmee hij u heeft aangeklaagd, zoudt willen verontschuldigen. Hij wil alles goedmaken en herroepen. Het salaris der drie laatste maanden ligt voor u gereed en uwe plaats op zijne fabriek is weer voor u open.’

Verpand huisraad! Arme Liesje!

Er volgt geen antwoord en de dokter merkt op dat er een koude en een hardheid gekomen zijn in het gelaat naast hem, die hem pijnlijker aandoen dan de tranen, welke hij straks zag vloeien.

‘Neen, ik zal bij den patroon vooreerst niet komen,’ klinkt het eindelijk van Van Zweden's lippen, en hij glimlacht bitter en schudt het hoofd, zooals iemand uit lageren stand soms zoo welsprekend doen kan. ‘En wie ben u, als ik vragen mag?’

‘De dokter, die uwe vrouw behandeld heeft en veel belang stelt in uwe ongelukkige omstandigheden,’ is het welwillend antwoord.

‘Zoo?’

Er vonkelt weer iets als belangstelling, iets als innige dankbaarheid in zijne oogen, nu Van Zweden den man aanziet, die Liesje heeft bijgestaan - met raad en daad, dat weet hij zeker. Deze mensch is goed; die gedachte vertroost hem onuitsprekelijk, want al zijne andere medemenschen schenen hem heden zoo slecht en wreed.

‘Op welke uren zal ik bij mijne vrouw toegelaten worden?’

De dokter aarzelt. Is de reeds tot wanhoop gedreven man, die tegenover hem staat, bekend met de wetten en regels van het ziekenhuis? Weet hij wat het beteekent als een kranke ten allen tijde bezoek ontvangen mag?

‘Hm,’ zegt hij. ‘t Is een ongewoon geval. Zoo lang gescheiden geweest, niet waar?..... Bezoek haar wanneer u wilt. Maar spreek niet te veel, wees rustig.....’

Hij heeft niets kunnen bemerken, hetwelk ver-

ried dat zijne woorden eenige ontroering teweegbrachten. Die zweetdruppels stonden ook straks reeds op dat saamgetrokken voorhoofd; die lippen waren ook straks reeds zoo wit!

‘Als u ooit raad of bijstand mocht noodig hebben, hier is mijn kaartje,’ gaat hij voort, want hij gevoelt sympathie voor dat rechtschapen gezicht tegenover hem. ‘En nu maar moed gehouden! Kijk, hier is juist een restauratie: een kop koffie zal u verkwikken. Goeden avond!’ en hij huivert van den klammen, krampachtigen handdruk, waarmee de zijne beantwoord wordt.

‘Hij is kalm,’ denkt hij, terwijl hij zich naar andere patienten haast en voor het oog van Van Zweden in de menschenmassa verdwijnt.

Zeer kalm. Hij vraagt zich af wat hij in de restauratie doen zal, daar Liesje zeker naar zijne terugkomst uitziet, maar dan bedenkt hij zich, gaat binnen en bestelt een kop koffie met een boterham.

‘Want de nacht is lang,’ mompelt hij ‘en men moet eten om te kunnen leven.’

Het is een restauratie van minderen rang en met de hem nu reeds eigen vrees ziet hij rond, of geen bekenden hem hebben zien binnentreden. Maar het uur, waarop de fabrieken en kantoren sluiten, is nog niet aangebroken en hij is voor het oogenblik de eenige bezoeker.

Hij betaalt van de gespaarde penningen, waar-

mee hij Liesje had willen verrassen, en drinkt den geurigen drank, zonder te weten hoe die smaakt. Hij ziet de herberg rond en telt de ruiten in het behang, van boven naar beneden, van links naar rechts. Hij gluurt door de vensters naar de voorbijgangers en verwondert er zich over, dat sommigen van hen lachen en schertsen. Hij tuurt over het water met al zijne bruggen, overhangende huizen en zacht voorbijglijdende zeilen, waartusschen hier en daar reeds een lichtje flikkert, en herinnert zich dat hij eens met Liesje op gindsche brug stond en haar wees hoe mooi het vergezicht was. Hoe kon hij dat mooi vinden! Dat begrijpt hij nu niet meer.

Er liggen oude couranten uitgespreid over al de tafeltjes, dienst doende als servetten of kleedjes. Ook over het tafeltje, waaraan hij gezeten is, ligt er een, minstens drie maanden oud, zooals hij opmerkt.

Een bediende komt hem de couranten van dien dag aanbieden, maar hij bedankt. Voor hem is alles even nieuw en even..... onbelangrijk.

Verkiezingen..... Schietwedstrijd..... Hulponderwijzers..... Binnenlandsch Nieuws.... Neen, er is niets, wat hem een oogenblik boeien kan. Hoe is het mogelijk dat zooveel couranten gedrukt worden en lezers vinden!

Rechtszaken..... Daarvan weet hij nu mee te

spreken. Of zijn naam daarbij ook vermeld heeft gestaan? Neen, al is de diefstal in de courant gekomen, daarbij worden toch geen namen genoemd, Goddank! Zelfs hier bij de vonnissen staan slechts de voorletters.

Telegrammen..... Kerk- en Schoolnieuws..... Tentoonstelling....., neen, weg er mee.

Doch als zijn oog met één blik de laatste zijde overziet, blijft het plotseling staren op eenige weinige regels in de laatste kolom; want dáár staat zijn naam, zijn volle naam:

JAN VAN ZWEDEN

is den eersten November uit den dienst der
Firma Bergmans *ontslagen*.

De gedachten schieten als bliksemschichten door zijn hoofd.

Hij moet naar den patroon!..... Neen, neen, want hij gevoelt dat zijne handen zich tot vuisten hebben gebald.....

Doelde de dokter daarop, toen hij sprak van herroepen?

‘Ha, ha! Goedmaken en herroepen!’

Hij bemerkt dat men hem verwonderd aanziet. Heeft hij hardop gesproken?

Voort, voort! Hij wil weg; men moest hem zijn naam eens vragen.....

Gelukkig is het reeds half donker. Hij wil naar Liesje en zijn brandend hoofd aan hare borst leggen, tot zij het kloppen er van weer gestild heeft door het streelen harer trouwe hand. Maar hij zal rustig zijn en opgeruimd om..... haar het sterven licht te maken.

Het is nacht. In de ziekenzaal is het rustig. De zieken geven hunne verplegers weinig werk; slechts hier en daar verneemt men een pijnlijken hoest of een zacht gekreun.

Voor een der kribben zit een man. Niemand heeft hem tegengehouden, niemand hem weggezonden, toen het uur van bezoek voor anderen verstreken was. Slechts heeft men hem eenige voorschriften gegeven in het belang der zieke en hij heeft beloofd zich daaraan stipt te zullen houden. De arme kranke schijnt echter niets te behoeven. Toen hij kwam, heeft hij hare hand in de zijne genomen, doch niets verried nog dat zij er zich van bewust is.

Daar ligt zij..... Haar lief, goedgehartig gezicht is het oude niet meer - en toch ook wèl het oude, dat de zon was van zijn leven, dat hem uit het venster tegenlachte, als hij huiswaarts keerde, dat hem een leidstar, een talisman was, als verzoeking hem lokte.....

Drie maanden lang. Welke stormen zijn over

dat beminde hoofd gegaan sedert het voor de laatste maal, onbewust van het naderend gevaar, aan zijne borst rustte? Wat deed dien frisschen bloes verbleeken, die wangen vermageren?..... Niemand weet dat zoo goed als zij, doch zij slaapt,..... hij zal haar niet storen.

Als zij ontwaakt, heeft hij een glimlach gereed..... O, die vroolijke bruine kinderoogen! Zal hij ze dan nooit weer zien stralen?

Hoe koud is hare hand! Hare ademhaling is zwak, bijna onhoorbaar, en toch moeilijk naar het schijnt.....

Kan dit sterven zijn?..... God, is dan de ure der scheiding reeds zoo nabij!

Neen, zóó mag zij niet heengaan. Één afscheidsgroet, één handdruk nog!

En hij staat op, legt zijne wang tegen de hare en noemt haar zacht bij den naam.

Tevergeefs. Er volgt geen antwoord.

‘Mijn vrouwtje,’ fluistert hij, ‘zie mij nog eens aan. Zeg nog iets..... kus mij vaarwel! Want het leven, dat ik leven moet, is zoo donker!.....’

Zij heeft hem verstaan. Daar slaat zij de oogen op; daar bewegen zich hare lippen.

‘Werken maar, - Jan, - dat is het beste.....’

‘Ja, vrouwtje,’ antwoordt hij snikkend, op zijne oude, zachtmoedige wijze, die zij altijd zoo lief in hem had.

Nog eenmaal kan hij haar in de oogen zien; zij houdt ze op hem gevestigd, niet droevig, maar bemoedigend en tevreden.

‘Jan,’ fluistert zij eindelijk, ‘toch gelukkig - met me - geweest, - niet waar?’

En de glimlach, welke bij die woorden om hare lippen speelt, zetelt daar nog als de kus des doods ze sluit voor immer.

‘Of ik hem aanbevelen kan? Wel zeker, Mijnheer, wel zeker. Ik zou hem graag zijne plaats op mijn kantoor weer hebben zien innemen, maar tot mijn leedwezen kon ik hem daartoe niet bewegen.’

‘Ja, hij heeft mij de aanleiding tot zijne gevangenschap verteld. Ik was reeds tegen hem gewaarschuwd.... zooals dat gaat. Het was echter maar preventief, niet waar?’

‘Juist, maar de gevolgen zijn zeer treurig voor hem geweest. U zult mij zeer verplichten als u hem wat vooruithelpt. Hij verdient het wel: geen hoogvlieger, maar beste werkkraft. Het is een oude schuld, die ik hem zelf af zou doen als het in mijne macht was.’

‘Ik zal u gaarne van dienst zijn. Dank voor uwe inlichtingen, Gegroet, Mijnheer Bergmans!’

Zoo werd over zijn lot beslist.

In den nacht van Liesje's dood heeft hij nog

eenmaal voor het breede water gestaan, dat hij met haar zoo schoon had gevonden. Het scheen zoo koel en zacht, de golfjes kabbelden zoo vriendelijk en verleidelijke stemmen zongen van rust en vrede. Maar te midden daarvan fluisterde Liesje's stem: 'Werken maar, Jan, dat is het beste.'

Wat het beste was wilde hij doen, nogmaals doen. Had de wereld dan al geen loon voor hem, in zichzelf zou hij dat vinden.

En nu - iederen middag en iederen avond kan men hem in de woelige straten zich zien voortspoeden naar zijn eenzaam tehuis.

1880.

Zijn Examen.

't Is een eenvoudige bovenkamer, één van die vertrekken, welke met een keuken en alkoof in onze groote steden een 'woning' genoemd worden, en welke men bereikt langs een trap, waar dagelijks verscheidene andere huisgezinnen op en af gaan. Maar het vertrek zelf is met meer smaak gemeubeleerd dan gewoonlijk het geval is met die burgerwoningen, en de vrouw, die bij het venster staat, is een dame, al is haar kleed zóó sober, zóó armelijk zelfs, dat hare geburinnen, geringer in stand en afkomst, er zich voor zouden schamen.

Zij is klein van gestalte en tenger van bouw, meer geboren naar het schijnt om te worden gekoesterd en beschermd, dan om alleen te staan in 's levens stormen. Ongetwijfeld is zij schoon geweest, toen de smart, welke over dat hoofd ging, hare diepe groeven nog niet voor altijd had achtergelaten, en nog verjaagt somtijds een blijmoe-

dige glimlach die sporen van gedragen zieleleed. Soms, ja, maar heden, - heden zijn zij er alle.

't Is schemerdonker. Op straat worden de lantarens ontstoken, en de moeders roepen hare spelende kinderen in huis. 't Is de tijd, wanneer Herinnering tot ons treedt en zegt: 'Weet ge 't nog? - Denkt ge er nog aan?' En de vrouw aan het venster sluit de oogen en luistert naar die stem.

't Was een zonnige dag,' zegt Herinnering, 'en gij waart schoon en jong, het eenig, aangebeden kind uws vaders, den ouden dorpsleeraar. Gij stondt aan het hek van den pastorietuin, en iemand, naar wien ge uitgezien hadt, naderde op den dorpsweg. Toen sneldet ge naar uwe kamer en luisterdet naar zijne stem en tred in de gang; eerst nadat hij lang binnengelaten was, kwaamt ge blozend beneden. Er kwam meer bezoek, en toen allen den tuin ingingen, voegde hij zich bij u. 't Was bij den geurigen seringeboom dat hij u vroeg zijne vrouw te worden, niet waar? en nu nog, als seringengeur tot u doordringt, ruischt zijne teedere stem u weer in het oor en voelt ge uwe hand in de zijne - die trouwe sterke hand!'

't Wordt duister; alleen het flinkerend theevlammetje verspreidt nog eenig licht in de kamer.

'Weet ge 't nog,' zegt Herinnering, 'hoe vriendelijk die andere eenvoudige huiskamer om

theetijd was, als het water zong en het haardvuur phantastisch flikkerde in de schemering? Blijde klopte u het hart, als ge den sleutel hoordet omdraaien in de voordeur, en een dierbaar gelaat zich tegen het uwe vlijde. Op zekeren avond bracht hij u iets mee. 't Was een bewijs dat ge als weduwe niet geheel onverzorgd zoudt zijn. "Later meer," fluisterde hij. - Weet ge 't nog?'

Droevig staart zij voor zich uit. Ja, ja, zij weet het nog. Duizendmaal is het haar weer voor den geest gekomen en zijne belofte: 'Later meer.' Hadden zij op dien avond, toen zij om zijne bezorgdheid lachte, maar geweten hoe nabij de ure was!

En Herinnering fluistert voort.

'Op dien anderen avond, toen ge reeds sedert lang niet meer alleen aan het venster stondt, als het uur van thuiskomst had geslagen, en de kleine Willem reeds geleerd had te luisteren naar papa's stap, duurde uw wachten langer dan gewoonlijk. Toen de welbekende tred eindelijk uw luisterend oor trof, was hij traag en slepend, en het gelaat, dat uw kus ontving, was het oude niet. De dokter werd gehaald, het woord typhus genoemd..... en binnen weinige weken rustte de hand, die nooit moede geweest was voor u te arbeiden, u te steunen en te beschermen, voor immer. Toen vroegt ge u verwonderd af of het ook mogelijk

was te leven zonder dien steun, en antwoord vondt ge niet, tot de noodzakelijkheid het u leerde vinden met ijzeren hand.... Weet ge 't nog?'

't Is nog stiller geworden. De medebewoners van het pand worden niet meer op trappen en gangen gehoord; de late wandelaars spoeden zich huiswaarts. 't Is koud, al nadert de Meimaand.

De vrouw aan het venster huivert en ziet om naar de kachel, die heden niet gebrand heeft. Zij staat haastig op en ontsteekt de lamp.

Hoe heeft zij het een oogenblik kunnen vergeten: het laatste kwartaal van Willem's lessen moet immers nog betaald en - nog v e r d i e n d worden!

Zij opent een portefeuille, die zij straks heeft gereedgelegd. Het vertaalwerk, er in vervat, is haar arbeid; wat zij met dien arbeid verdiend heeft, hoe luttel ook, het heeft aangevuld wat aan haar weduwgeld ontbrak.

Aangevuld?.... Neen. In de laatste jaren, sedert Willem's opvoeding zoo kostbaar werd, niet meer. Van haar laatste nieuwe kleedje behoeft de quitantie niet meer bewaard te blijven en de huishuur is nu twee maanden ten achteren. O, 't is haar in den laatsten tijd soms geweest of de grond onder hare voeten brandde. Toch - liever geen dak boven het hoofd, dan Willem's lessen op te offeren; liever in lompen, dan hem te belemmeren in het bereiken van zijn doel. Tot

heden heeft zij nog volgehouden en morgen.... Ja, de nood is hoog gestegen, maar wellicht is ook de uitkomst nabij; de uitkomst, waarom zij jarenlang gestreden heeft.

Morgen!

‘Hoe is het mogelijk,’ mijmert zij, terwijl zij de pen in den inkt doopt, ‘dat men spreekt van zweven of dobberen tusschen vrees en hoop. Slingeren, ja, dat is beter; geslingerd worden met woeste vaart, opwaarts, de zon te gemoet, en dan terug met onverbiddelijke snelheid in de afgronden der onzekerheid....’

Stil, stil nu! Zij moet werken en niet mijmeren.

Maar terwijl zij zich dwingt tot den arbeid en de eerste woorden neerschrijft, komen de gedachten aan morgen opnieuw; zij bestormen, zij overweldigen haar. Zij bemerkt het niet. De anders zoo ijverige hand zinkt neder, de blik blijft starend op één punt gevestigd.

Wat ziet zij dan, dat hare lippen tot zulk een gelukzaligen glimlach plooit? Welke vriendelijke beelden gaan aan het oog haars geestes voorbij? Ziet zij haar nood in overvloed verkeeren, hare ontbering plaats maken voor welvaart?

Neen, zij is moeder. Wat zij ziet is het stralend gelaat van haar kind tusschen de menigte in de vreemde stad. Zij denkt de gedachten, die in zijn hoofd wonen; zij voelt hoe hoog hem het harte

klopt; zij jubelt met hem mede, terwijl hij naar het telegraafkantoor snelt om haar deelgenootte van zijn geluk te maken.... Morgen om dezen tijd zal alles reeds beslist zijn. Hij is dan weer tehuis! O God, hoe?

Daar is de oude vraag weer, reeds duizendwerf herhaald, altijd dezelfde en toch altijd anders. Hare liefde, hoe groot ook, is niet groot genoeg om het zwaard te kunnen weren, dat dreigend boven zijn hoofd hangt. Zij kon hem wapenen tot den strijd, hem stalen tegen de smart der teleurstelling - meer is niet in eener moeder macht.

Stil, als hij straks binnenkomt, moet zij opgewekt zijn en de vreeselijke spanning verbergen, waarin zij verkeert. Haar hoofd bonst. Zal zij dezen nacht kunnen slapen?

Het schijnt haar toe of zij morgen niet zal durven opstaan, of zij met dichtgestopte ooren en gesloten oogen liever het gelaat in de kussens zal verbergen en trachten te vergeten dat er dien dag een telegram komen, ja, maar ook *u i t b l i j v e n* kan.

Is het een voorgevoel?

‘Wij moeten een gelukkig mensch van hem maken,’ had eens zijn vader vriendelijk vermanend gezegd, toen zij hare liefde - wat moeders zoo gaarne doen - tot dwaasheid liet overslaan, en nog op zijn sterfbed had hij waarschuwend

herhaald: 'Maak een gelukkig mensch van hem.'

En terwijl hare ziele verscheurd werd van wee, terwijl zij leed met hem, geen gedachte had dan voor hem, en met de wanhopige volharding der liefde zich verzette tegen den veel machtiger arm des doods, had zij 'ja' gezegd. Doch eerst later had zij de beteekenis van dat 'ja' begrepen, en toen had zij het herhaald, menig-, menigmaal. Ja, die belofte zou zij vervullen; die taak haar door hem opgedragen met heiligen ernst aanvaarden. Nog was haar iets te doen gelaten, nog haar een levensdoel overgebleven....

Zal morgen het doel bereikt zijn? Zullen zij voorbij zijn, voor altijd voorbij, die jaren van strijd en bittere beproeving? O! zij weet het nog of het gisteren was, hoe Willem haar op hunne wandelingen naar de vensters der suikerwinkels trok, om met begeerige blikken de Sint-Nicolaas- of Paaschuitstallingen gade te slaan; hoe hij de titels van prentenboeken las en zijn schitterend oog smeekend naar haar wendde, of wel des Zondags met zijn schamel speelgoed bij het venster stond en verlangend het spel der kinderen uit de buurt volgde, waaraan hij geen deel kon nemen, omdat hij geen Zondagsch pakje had als zij; want wat hij des Zaterdags uitdeed, moest vaak des Maandags weer schoon aangetrokken worden. Dan brak haar het hart, dan sprongen de tranen

haar in de oogen, en zij benijdde de ouders, wie zulke beproevingen bespaard zijn.

Maar als het schoolgeld betaald moest worden, lag het gereed in de kast. Dat was de hoofdzaak, leerde zij hem, en met aandoenlijke bevattelijkheid had hij haar maar al te spoedig begrepen. Doch zij kende ze, de arme, dwaze moeders, die, schoon door de fortuin misdeeld, geen wensch van haar kind onbevredigd laten, als de vervulling - zij het dan ook ten koste van alles - in hare macht is. Voor een moederhart zijn zulke offers licht. Haar strijd was een zwaarder strijd geweest. Zij kende die moeders en zij kende die kinderen ook.... Had zij dan niet beloofd een gelukkig mensch van hem te maken?

Verleden week was er een brief uit Den Haag gekomen, die haar in blijde opgewondenheid Willem's tehuiskomst had doen afwachten.

'Denk eens, Willem,' zeide zij opgetogen, 'oom Charles schrijft dat hij verscheidene van de heeren kent, en als je voor een paar dagen wilt overkomen, kan hij je met hen in aanraking brengen. Wat dunkt je daarvan?'

Hij keek haar verrast aan, terwijl een hooger rood zijne wangen kleurde.

'Nu, wat zeg je?' vroeg zij in spanning.

Hij ging bij het venster staan en trommelde gejaagd met zijne vingers tegen de ruiten.

‘Zooals u wilt, mama.’

Zijn gezicht was van haar afgewend, maar zij wist wel wat zij te denken had van die berustende woorden en dien onderworpen toon. Zij wist dat hare blijdschap geen weerklank gevonden had in zijn hart.

Er volgde een stilte, die voor beiden onaangenaam was. Hij trad naar de plaats, waar zij zat, en bleef bij haar staan, den peinzenden blik gevestigd houdend op de bewegingen harer naald.

‘Zoudt u 't graag zien, moedertje?’

Welk een vraag! Wist zij dan niet dat hij een gunstigen indruk maakte op ieder, die hem ontmoette, en had haar zwager niet terecht geschreven dat ook een examiner, ondanks zichzelf, den invloed daarvan gevoelt? Vooral, had zij er in gedachten bijgevoegd, als de examinandus hem wordt aanbevolen door iemand als oom Charles.

‘Ik zou zoo graag door eigen kracht mijn doel bereiken,’ zeide hij op zachten, smeekenden toon, en toen voegde hij er weifelend bij: ‘Maar als u er op gesteld zijt.... zeg het dan maar.’

Zij zeide neen, en zij zeide het met een opgeruimd gelaat, al hokte haar de stem in de keel. Van alle verzoeking, die ooit tot haar was getreden, was deze de zwaarste. O, hoe goed was hij nog, hoe vol heilig vuur, vol geloof in de mensch-

heid. Zou zij hem wakker roepen uit zijne droomen; hem openbaren welke macht gegeven is aan de heerscheres, die men protectie noemt; hem zeggen dat hij eenmaal glimlachen zou over zijn eenvoud? Neen, neen, het was een zalige eenvoud, een eenvoud, waarop zij hoogmoedig was.

't Is halftien, tijd voor den avondmaaltijd.

Zij is blij bezigheid te hebben. Hare gedachten zijn dan niet zoo aanhoudend op morgen gericht, en zij zal kalmer zijn als hij straks binnenkomt. In hare tegenwoordigheid is ook hij opgeruimd, ja, soms kan hij over het examen schertsen. Maar hoe goed hij zich ook houdt, zij laat zich niet blinddoeken. Zij weet het wel hoe prikkelbaar hij is, en hoe vermoeid soms. Zij bemerkt het wel, dat zijne lamp des morgens bijna geheel is leeggebrand, en zij weet beter dan iemand hoe vaak zijne gedachten afdwalen en hij niet hoort dat er tot hem gesproken wordt.

Zij is gereed en verlangt naar zijne komst. Wat valt de tijd lang als men wacht!

Zij is bezorgd over hem en wil weten of hij niet bleeker en vermoeider is dan gewoonlijk. Zal zij hem gaan roepen? Veel te lang aaneen zit hij weer over zijne boeken gebogen.

Zij verlaat de kamer en blijft stilstaan bij een deur op de donkere gang, maar de hand, die de

kruk wilde vatten, zinkt weer. De deur is niet goed gesloten en zij kan juist naar binnen zien.

Het is een zeer eenvoudig kamertje met bedstede, waschtafel, twee stoelen en een tafel met eenige verspreide boeken, over één waarvan een jeugdig hoofd.

Dat hoofd alleen ziet zij. Hij, aan wien het behoort, leunt nu en dan achterover in zijn stoel, ziet naar den zolder en zegt iets op, tot hij zich weer in het boek verdiept en dan dezelfde beweging herhaalt. Dat is alles wat zij ziet, maar het is genoeg om haar daar een kwartier geboeid te houden.

Er valt een lichtstraal op haar gelaat. In haar blik ligt een wereld van liefde, van weemoed, van trots. Alleen een moeder heeft zulk een blik.

Eindelijk opent zij de deur.

‘Kom je, Wim?’

‘Ja, ik ga mee,’ is zijn levendig antwoord, en reeds is hij bij haar en steekt zijn arm door den haren.

Er is kracht in zijne lenige gestalte en levenslust in zijne heldere oogen. Neen, al heeft zij niet altijd zijne wenschen ingewilligd, al kent hij de beteekenis der woorden ontbering en inspanning, de bloes is niet gevaagd van zijne wangen, de tevredenheid niet geweken uit zijn hart.

Zij laten zich naar allen schijn de eenvoudige

boterham goed smaken; de een gelooft net althans van den ander.

‘Ga nu van avond wat vroeg naar bed,’ zegt zij, bezorgd naar hem ziende. ‘Je hebt een goede nachtrust nodig.’

Hij knikt haar geruststellend toe.

‘Ja, moedertje, ik zal mijn best doen.’

‘Ik heb altijd gehoord dat men niet tot het laatste oogenblik studeeren moet,’ redeneert zij voort. ‘En dat laat zich ook wel begrijpen. Men moet krachten verzamelen voor zoo'n dag, in plaats van ze tot het laatste oogenblik uit te putten. Het spijt mij nu eigenlijk dat je vandaag niet reeds gegaan bent. Een reis is altijd vermoeiend.’

‘Daar geef ik niets om. En ik bespaar nu de kosten van logies.’

‘Je hadt bij oom belet kunnen vragen.’

‘En deze heele dag zou verloren geweest zijn, en ik heb juist nog zoo heerlijk gerepeteerd. Neen, 't is zóó 't beste.’

Het ontsnapt haar waakzaam oog niet, dat hij minder opgewekt is dan anders, al doet hij zijn best het te verbergen.

‘Hoe laat kan ik een telegram verwachten?’ vraagt zij na een kleine stilte.

‘Ik wou wel dat ik het wist, mama. Maar ik denk tusschen twaalf en twee. Na twee uur

kunt u in elk geval geen telegram meer krijgen.’

‘Je bezoekt toch zeker de familie even, als het afgelopen is?’

Hij kijkt haar eenige oogenblikken lachend aan.

‘Daar meent u geen woord van,’ verklaart hij beslist. ‘Zeg het maar eerlijk. Ik weet zeker dat u morgen wel honderdmaal uit het raam zult kijken of ik haast kom. Nu, biecht eens op?’

‘Misschien wel,’ stemt zij toe en beantwoordt zijn glimlach. ‘Maar wij hebben nogal verplichting aan oom....’

‘Nu ja,’ antwoordt Willem, blijkbaar vast besloten, ‘maar morgen kom ik naar huis, naar mijn moedertje!’

Er is iets bijzonder welsprekends in de wijze, waarop zij hare kleine hand op een der zijne legt en laat rusten.

‘Aan wie denkt u wel dat ik het eerst een telegram zal verzenden?’ vraagt hij schertsend. ‘O, als ik slaag, zou ik wel aan alle kennissen willen telegrafeeren. Maar dat gaat niet. Zijn er briefkaarten in huis, mama?’

‘Stil toch,’ zegt zij angstig. ‘Niet vooruitlopen. Koop ze als je geslaagd bent. Het is niet goed zoo iets vooruit te bespreken.’

Voor het eerst hoort zij van avond zijn aanstekelijken lach.

‘Ha, ha, moedertje, moedertje! Hebt u geen

voorgevoel ook? En dat zoo'n verstandige vrouw. Foei!

Zij antwoordt niet. Haar voorgevoel spelt zoo weinig goeds. Het is gelukkig dat hij niet weet hoe zij reeds weken lang in alles een voorteeken zocht, alles tot orakel wijdde.

‘Denk vooral maar, als je tegenover de heeren zit, dat zij ook eenmaal jongelui geweest zijn,’ zegt zij, het gesprek op een ander onderwerp brengende. ‘Zij weten precies wat je voelt en hebben ook eens ondervonden wat jij nu ondervindt. Wie weet of je niet eenmaal zelf examen zult afnemen.’

Er fonkelt iets in zijn oog; 't is de eerezucht, die zij in zijne borst heeft gekweekt tot op dezen dag.

‘O, als ik mijn eerste geld eens ontvang!’ barst hij uit, en nu is zijne opgewektheid ongeveinsd. ‘Verbeeld u, dat kan al gauw zijn. Zoodra ik maar geplaatst ben. - Hebt u nog gewerkt van avond?’

‘Neen,.... eigenlijk niet.’

‘Dat is maar goed ook. Kijk, mama,’ en hij neemt de portefeuille en bindt haar stevig dicht, ‘als ik slaag, doen wij zóó, ziet u, voor altijd. Dan werk ik voor u, in plaats dat u 't voor mij doet, en zoodra ik mijn eerste geld verdiend heb, klimt u deftig in een rijtuig, dat ik zal laten

komen, en gaat met mij inkoopen doen; een nieuwen mantel, een hoed, een jurk, en al wat u maar wilt. En dan gaan we samen wandelen op de singels en overal waar u in zoo langen tijd niet met mij geweest zijt, mijn arm, lief moedertje! U zult iederen middag lekker eten.... en ik zal een heel makkelijken stoel voor u koopen, en.... wat nog meer? Zeg het maar. Er is mij niets te duur voor u.'

Zij vergelijkt zijn aanstaand inkomen met zijne plannen en glimlacht. Maar zij ontnemt hem zijne droomen niet; te goed weet zij hoe gaarne de jeugd in gedachten duizenden uitgeeft, waar zij slechts over honderden zal te beschikken hebben. In haar oog is hij nog niet meer dan een kind, ondanks zijne achttien jaren, en zijn hart is nog een kinderhart. Niemand weet dat zoo goed als zij.

Hij ziet op zijn horloge, ook een geschenk van oom Charles, en staat op.

'Goeden nacht, moe.'

'Wat laat je mij weer gauw alleen, mijn jongen!'

Nu,' antwoordt hij troostend, 'van avond dan ook voor 't laatst, hè?'

In de deur knikt hij haar nog eens toe. Zijn hoopvol gelaat blijft haar nog lang bij, terwijl zij mijmerend en werktuiglijk de naalden van haar breiwerk voortbeweegt; zijn vroolijk oog blijft haar

aanzien, als wil het haar nog in hare eenzaamheid bemoedigen.

De laatste geluiden op straat zijn verstomd; in huis schijnt ieder reeds ter ruste. Hoe stil is alles en zij is alleen, alleen met hare gedachten, haar hopen en vreezen. Er is geen ander geluid in de kamer dan het tikken van hare breinaalden.

Daar ligt de courant, haar door een welwillenden buur dagelijks verstrekt. Zal zij haar morgen lezen?... Neen, want reeds heden is het haar onmogelijk.

Zal zij nog even naar Willem gaan? Zij gevoelt een onuitsprekelijke behoefte hem nog eens goedennacht te kussen, nog eens met hem over morgen te spreken, nog eens hare hand zegenend op zijn hoofd te leggen.... Neen, dwaasheid! Zij mag hem nu niet storen. Zij moet gaan slapen, dat is beter.

Voor 't laatst!

Als zij morgen ontwaakt, is de dag eindelijk daar. Hoe zal zij zich morgenavond ter ruste leggen? Opgewonden en gelukkig, onwillig de oogen te sluiten, zoolang zij nog op zijn blij gelaat kan staren?... Of moede, levensmoede, zielskrank om zijnentwil?

Vragen, altijd vragen!

‘Nu moet ik weg, moe.’

Een lange, zegenende kus, een handdruk, een laatste groet - en hij is weg....

Neen, daar is hij weer en slaat haar nogmaals de armen om den hals, met een onstuimigheid, die haar al zijne lang verborgen aandoeningen openbaart.

‘Dag, moedertje, houd maar goeden moed! Niet bang zijn, hoor!’

Nu is hij inderdaad weg.

Zij blijft langen tijd roerloos naar de deur staren, waarachter hij verdween. Een nameloos wee vervult hare ziel, een doffe smart, die haar het denken belet. Zij ziet zijn gelaat, dat zoo bleek was.... Zij hoort nog zijne stem, welke dien morgen al hare helderheid en klankrijkdom scheen verloren te hebben....

Hoe zal hij die deur weer binnenkomen? Hoe haar te gemoet treden?

Zij wenscht te kunnen schreien, en verwondert zich waarom zij het niet kan.

Daar staat het ontbijt nog. Zij kan niet eten en ruimt het werktuiglijk weg.

Nu is hij aan 't station, denkt zij.

Nu neemt hij een kaartje.

Nu stapt hij in en schikt zich in een hoekje, en als de locomotief fluit en de wagens schokken, klopt hem zeker het hart onrustiger.

Na tweeën kan er geen telegram meer komen: dat zeide hij gisteravond. Het is nu acht uur. Hoe zal zij den langen, eindeloozen morgen omkrijgen?

Zij leest, laat zich soms eenige oogenblikken boeien, om dan op te schrikken en zich te verwonderen dat het slechts een paar minuten later is geworden. Zij neemt haar naaiwerk ter hand, werpt het neder voor eenigen huishoudelijken arbeid, en neemt het weer op. Langzaam, langzaam kruipt de tijd voorbij.

Als het eindelijk twaalf uur is geworden, legt zij alle bezigheid ter zijde en kan slechts bij 't venster uitzien of er niet een man nadert met een tasch om de schouders en een randje om de pet.

Haar horloge heeft zij vóór zich op het tafeltje geplaatst. Langzaam kruipt de wijzer voort. Toch valt de tijd haar nu niet lang meer. Binnen twee uur moet alles immers beslist zijn. Ieder oogenblik kan haar nu de blijde tijding gebracht worden.

Zou 't in Den Haag juist even laat zijn als hier? Als haar horloge eens niet goed ging.....

Zij staat zenuwachtig op en klopt aan de deur der achterkamer op dezelfde verdieping. De bewoonster, een weduwe als zij, maar veel bejaarder, groet haar vriendelijk. Zij vraagt verlot haar horloge te vergelijken met het klokje, dat aan den muur hangt, en dit wordt haar welwillend toegestaan.

't Is vier minuten later. Zij weet niet waarom zij daarover zoo buitensporig verheugd is. Vier minuten winst, vier minuten nader bij.... Bij wat?

Zij huivert.

Stil, zij moet moedig zijn en kalm. Want als hij niet slaagt, heeft hij niemand, niemand op de wereld om troost bij te zoeken dan haar, en zij moet dan immers in staat zijn te verbergen hoe haar eigen ziel door wee verscheurd wordt!

Weer zet zij zich bij het venster neer en wacht.

Zij kan zich niet begrijpen hoe men beweren kan dat alles voor den mensch vol schijnt van dat, waarmee zijn eigen hart vervuld is. Neen, die vroolijk stralende zon weet blijkbaar van niets, wat in verband kan staan met een gehoord zwart pak; de musschen op de daken tjilpen over alles behalve over boeken, en de bloemen in de vensterbanken weten er nog minder van. Die juichende kinderen ginds hebben nog nooit van een examen gehoord, en het leven van het oude mannetje, dat zich in de lenteson koestert, is er zeker nooit door verduisterd.

Zou de zon ook schijnen waar Willem nu is?

Neen, hij zit nu in een groote, sombere kamer; geen zonnestraaltje dringt daar zeker binnen, geen lach wordt er gehoord. 't Is haar of zij zijn gelaat, nu bewolkt door angst en spanning, opgeheven ziet naar de gevreesde examinatoren.

Ach, hij behoort niet tot de jongelui, die bij alles een ijzeren koelbloedigheid bewaren!

Halféén.

Zij staat onrustig op en loopt de kamer op en neer. Zou 't examen reeds afgelopen zijn?

Daar wordt aan de deur getikt. O, dat men nu haar toch alleenliet!

't Is de weduwe van de achterkamer. Zij is gewoon nu en dan een praatje te maken en nu komt zij zeggen dat 'de Grootte Kerk' juist halféén geslagen heeft. 'De boel is aan kant,' zooals zij vertelt, en daarom blijft zij staan en begint te praten. Over het 'kleintje' van hare dochter, over de 'schaarschte' in de groenten, over haar man, die boekhouder was, over de intrepreek van den nieuwen dominee.... Als zij heengaat, wijst het horloge één uur.

De deur is dicht, ja, waarlijk dicht. Onwillekeurig draait zij ook den sleutel om in het slot. Nu is zij alleen; nu kan niemand haar bespieden.

Eén uur! O, hoe heeft zij zich goed kunnen houden! Hoe kon zij de wijzers zien voortsuipen met onverbiddelijke zekerheid en rustig blijven zitten!

Hoor, tik-tikketak-tikketak! Sneller gaat het, altijd sneller.... Maar er kan immers nog een telegram komen. Misschien is de bode reeds op weg. Misschien houdt hij een praatje of blijft staan

kijken naar het een of ander oploopje op straat.

Daar wordt gescheld.... Eéns! Dat is voor haar. Het bloed vliegt haar naar het hoofd. Zij is nauwelijks in staat de gesloten deur te openen.

Zij rukt aan het touw; de voordeur springt open.... Ja,... 't is een man in de kleeding der.... Neen, o God, neen, een brievenbesteller slechts!

Hij heeft haar naam geroepen, haar een brief overhandigd en is alweer bij het volgende huis, waar zij zijne stem andere namen noemen hoort.

Zij moet tegen den muur leunen. Haar hart klopt zoo. Haar gansche lichaam trilt.

Zij dwingt zich rustig weer naar boven te gaan en den brief te lezen. 't Is een onbeduidend schrijven van een verre bloedverwante, maar vriendelijk toch en belangstellend. Het geeft afleiding.

Als zij den brief dichtvouwt, is haar eerste blik weer naar haar horloge. 't Is kwartier over ééne.

Zij schuift het raam op en buigt zich voorover. Kinderen, groenvrouwen, ambachtslui, heeren - geen bode van het telegraafkantoer. Weken en maanden, jaren misschien, heeft zij in hare verbeelding dien man reeds zien schellen en duizendmaal heeft zij 't reeds doorleefd, dat zij de trap afsnelde en hem het papier ontrukte.... Nu is de ure daar, en hij komt niet, hij komt niet!

Zij trekt het hoofd weer terug en sluit het venster. De overburen letten op haar. Zal zij beneden

aan de deur gaan staan?... Neen, dat zou nog meer de aandacht trekken. Toch, zij kan het hier binnen niet uithouden.

Behoedzaam opent zij de deur en sluipt de trap op naar den zolder, waarvan zij de haar toegewezen helft met al de vóórwonenden deelt. Er is niemand boven.

Zij opent het venster en ziet gretig naar buiten. Welk een ruim gezicht! Tot aan het verste einde der straat kan zij zien, maar wat zij zoekt kan zij niet ontdekken.

Hoe wemelen de menschen door elkaar! Het schijnt haar vreemd, dat zij juist als altijd over de straat loopen, dat de juffrouw uit den melkwinkel aan de deur staat te schertsen met hare klanten en dat het trambelletje juist klingelt als elken dag.

De zon schijnt haar zoo warm in het gelaat; nu en dan moet zij zich in de schaduw terugtrekken. Hoe laat zou het nu zijn?

Zij durft niet lang blijven. De burenen zouden zoo licht boven kunnen komen zonder dat zij het hoorde, want het geraas op de straat overstemt de geluiden binnenshuis. En zij wil nu niemand spreken. Het is haar of zij reeds een half uur daar heeft vertoefd, en toch, als zij weer in hare kamer is teruggekeerd en haar horloge raadpleegt, wijst het pas halftwee.

Zij heeft behoefte zich op den grond te werpen en te weenen, te weenen zonder eind. Maar straks komt hij. Zij moet kalm blijven. Haar gelaat mag niet bleek, haar kapsel niet in wanorde zijn. Ach, met hoeveel zorg maakte zij het straks op; met welk een zoet gevoel van hoop deed zij een schoon kraagje en schoone manchetten aan, om er toch eenigszins feestelijk uit te zien, wanneer hij als overwinnaar tot haar zou terugkeeren. Haar arm kind!

Maar er kan immers nog wel een telegram komen! De bode kan een ongeluk gekregen hebben onderweg, of Willem.... Als er maar niet iets met hem gebeurd is!

‘Tik-tikketak tikketak. Kwartier voor tweeën, kwartier voor tweeën,’ tikt het horloge haar sarrend in de ooren. ‘Zie je 't wel? kwartier voor tweeën!’

Ja, zij ziet het en staart wezenloos op de wijzers. Zoo hebben zij ook voortgejaagd naar dezen dag en zij heeft zich verheugd over elk uur, dat voorbij was. Moest dit dan de laatste dienst zijn, dien het uurwerk haar bewijzen mocht! Als zij, wanneer Willem niet thuis was, zich in mantel en voile hulde, en het aantal harer kleinoodiën met één verminderde, om er straks geld voor terug te brengen, had zij het horloge altijd ter zijde gelegd. ‘Dát nimmer,’ had zij vaak gefluisterd, want het was immers *zijn* bruidsgeschenk.

Maar de nood was gestegen en 'dát nog niet!' heeft het de laatste maal bevend van hare lippen geklonken. Van hare bruidsdagen af is het hare trouwe gezellin geweest. Het heeft den geboortestond van haar kind aangewezen en het doodsuur van den gever. Morgen zal het in vreemde handen zijn.

Zij kan niet blijven zitten en loopt gejaagd de kamer op en neer.

Wat doet hij nu? Kon zij slechts bij hem zijn! Zóó gewerkt, zóó gehoopt! Is dan alles tevergeefs geweest?

Tik-tikketak-tikketak! Zij hoort het nog in den versten hoek der kamer. En aanstonds zal het twee uur zijn.... O, Willem!

Snikkend legt zij het hoofd op de tafel. 'Kom toch, kom toch, mijn jongen,' fluistert zij. 'Kom bij je moedertje en leg je hoofd, dat arme, lieve, vermoeide hoofd aan haar hart. Kom toch!....'

Tik-tikketak-tikketak. T w e e u u r .

Een heir van demonen grijnst haar aan en schaterlacht. Zij blijft roerloos liggen, zonder gedachten, zonder tranen, zonder bewustzijn bijna.

Daar klinkt een tred. Iemand opent haastig de deur. Wie komt haar kwellen? Zij ziet niet op en wil zich houden of zij slaapt.

Maar nu vliegt zij op.

‘Geslaagd, geslaagd!’ jubelt een haar welbekende stem en Willem ligt in hare armen. ‘O mama, geslaagd! Was u al bedroefd? Ik kon nog juist den trein halen, als ik niet naar het telegraafbureau ging, en wilde u zelf de blijde tijding komen brengen. Ik rekende vóór twee uur te huis te kunnen zijn. Was u wezenlijk al bedroefd? Nu is het toch goed, hè?’

Ja, 't is goed. Haar leed is vergeten. Zij kan slechts zijne handen in de hare nemen en in zijn stralend gezicht staren, en lachen door hare tranen heen. Dat is haar zwijgende, maar welsprekende gelukwensch.

‘O, moedertje, nu zal ik u rijk maken.’

Plotseling verstomt hij. Zijn hoofd zinkt neer; hij slaat de hand voor de oogen.

Haastig schikt zij het gordijn voor het venster. Niemand mag weten dat hij snikkend in hare armen ligt, niemand dan zij.

Rotterdam, 1881.